

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA „RECOGNIZE AND CHANGE”

CUPRINS

PREFAȚĂ

PROIECTUL DE CERCETARE

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA FORTALEZA (BRAZILIA)

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN
3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR
4. BIBLIOGRAFIE DE REFERINȚĂ

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA BURGAS ȘI RUSE (BULGARIA)

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN
3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR
4. BIBLIOGRAFIE DE REFERINȚĂ

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA PRAIA (CAPUL VERDE)

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI LOCALE RECENTE

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI LOCALE RECENTE

4. CONCLUZII
5. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA DUNKERQUE (FRANȚA)

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

REFORME LEGISLATIVE FRANCEZE RECENTE, „MAREA CAUZĂ NAȚIONALĂ” URGENȚA PROBLEMEI „INTERSEXUALITĂȚII”

POLITICI LOCALE DE GEN

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

REFORME LEGISLATIVE FRANCEZE RECENTE

POLITICILE MIGRAȚIONALE ALE ORAȘULUI DUNKERQUE

4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA ERMOPOLI (GRECIA)

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI LOCALE RECENTE

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR
INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI LOCALE RECENTE

4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA TORINO (ITALIA)

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI LOCALE RECENTE

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR
INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI LOCALE RECENTE

4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA ALENTEJO (PORTUGALIA)

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI LOCALE RECENTE

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR
INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI LOCALE RECENTE

4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA BUCUREȘTI ȘI BAIA MARE (ROMÂNIA)

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN
3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR
4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA HUELVA ȘI JAÉN (SPANIA)

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

LEGISLAȚIA SPANIOLĂ ȘI VIOLENȚA DE GEN

DATE DESPRE AMPLOAREA PROBLEMEI

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR
4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

ANALIZĂ COMPARATIVĂ

1. INTRODUCERE
2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

ROLUL CONVENȚIEI DE LA ISTANBUL ÎN EUROPA

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI (LOCALE) RECENTE

VIOLENȚA DE GEN ȘI COMUNITATEA LGBT

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

DEFINIREA DIFICILĂ A „MIGRANTULUI”

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

POLITICI (LOCALE) RECENTE

4. CONCLUZII

PREFAȚĂ

Maria Bottiglieri*

Proiectul *Recognize and Change* își propune să dezvolte în cetățenii țărilor implicate, în special în tineri, o cultură bazată pe pluralitatea identităților și recunoașterea reciprocă a acestora prin lupta împotriva tuturor formelor de discriminare și violență, în special cea bazată pe gen și diversitate culturală. Principalele activități sunt:

- 1) inițiative școlare desfășurate prin învățare reciprocă și peer education, organizate pe trei teme principale (una pe an):
 - 1.1. Relații: identitate personală și socială;
 - 1.2. Diversitate și discriminare: egale și diferite;
 - 1.3. Violență: acțiuni și reacții;
- 2) Campanii de sensibilizare desfășurate prin promovarea evenimentelor, competițiilor și platformelor multimedia;
- 3) Promovarea politicilor și intervențiilor publice locale (atelieri locale și internaționale, întâlniri cu diferiți factori de decizie politică ce dialoghează cu asociațiile de tineret).

Partenerii proiectului sunt Prefectura Municipal de Fortaleza (Brazilia), Caritas Ruse (Bulgaria), Delphi Association for Strategic Management (Bulgaria), Cămara Municipal da Praia (Capul Verde), Ville de Dunkerque (Franța), Vardakeios School for Indigent Children – Ermoupoli (Grecia), Città di Collegno (Italia), Città di Torino (Italia), ISCOS Piemonte OGN (Italia), Comunidade Intermunicipal do Alto Alentejo – CIMAA (Portugalia), Serviciul Public Asistență Socială Baia Mare (România), Direcția Generală de Asistență Socială a Municipiului București (România), Asociația Caritas București (România), Diputación Provincial de Huelva (Spania), Diputación Provincial de Jaén (Spania).

Beneficiarii proiectului sunt studenți, tineri, școli, părinți, asociații de tineret, cercetători, administratori locali.¹

Proiectul *Recognize and Change* (R&C) prevede diferite activități, diverse limbaje științifice și o abordare interdisciplinară care implică mai mulți subiecți (tineri educatori, școli, asociații, experți în comunicare, studenți universitari, administratori locali). Aceste activități multifacetate sunt însoțite și susținute de cercetarea prezentată aici, care are drept scop ilustrarea reformelor legislative recent introduse în fiecare țară implicată în proiect, precum și a inițiativelor locale și a celor mai bune practici de combatere a discriminării și violenței la nivel local.

Scopul final este acela de a contribui la promovarea societăților care sunt conștiente și se opun diferitelor tipuri de discriminare și violență bazate pe gen și migrație și, în consecință, sunt mai implicate în combaterea acestor fenomene. Din acest motiv, cercetarea se concentrează pe cele mai bune practici adoptate în ultimii trei ani de către autoritățile locale din teritoriile partenere pentru combaterea discriminării și violenței. Această alegere permite

* Project Manager al R&C; Coordonator al Sectorului de Cooperare Internațională și Pace al orașului Torino; Avocat (specializat în Drept administrativ public și Drept alimentară); Doctor în „Autonomii locale, servicii publice și drepturi de cetățenie”, Universitatea Piemontului de Est

Pentru informații suplimentare, vizitați site-ul oficial www.recognizeandchange.eu; consultați și videoclipurile promoționale: <https://recognizeandchange.eu/PromoRCShort.mp4>; videoclipurile realizate de tinerii implicați în concursul video 2019 (<https://videowall.recognizeandchange.eu/contest/>) și în jocul Choose and change (<https://game.recandchange.eu/>)

proiectului (extraordinar prin natura sa) să analizeze nu numai politicile publice locale, ci și să traseze direcții durabile pentru obținerea (de facto) a egalității, analizând diferitele abordări care au stat la baza fiecărei activități locale (cum ar fi activitățile educaționale, procesele de participare, comunicarea interculturală și exercițiile locale de monitorizare a cadrului de reglementare și a politicilor publice actuale).

După cum a fost subliniat în analiza comparativă finală, chiar și în cazul în care cadrul de reglementare este avansat, drepturile fundamentale ale individului continuă să fie încălcate atât pentru că acestea, în ciuda faptului că sunt protejate formal, sunt, în practică, ignorate în contextul național, cât și datorită deficiențelor normative și vidului legal în ceea ce privește acordarea unor garanții efective persoanelor. Necesitatea respectării drepturilor fundamentale (egale) proclamate necesită un profund angajament instituțional nu numai din partea autorităților judiciare, cărora oricine le poate solicita protecție individuală, ci mai ales din partea instituțiilor administrative care, prin politici publice (locale, naționale, europene și internaționale), pot elimina obstacolele din calea egalității substanțiale și pot crea acele condiții pozitive pentru o mai bună protecție și respectarea deplină a drepturilor tuturor.²

Acest proiect are atât puncte forte, cât și puncte slabe. Pe de o parte, principalul său punct forte este influența asupra proceselor culturale locale care stau la baza și reprezintă obiectivul tuturor activităților de protecție a drepturilor omului: proiectul a consolidat dialogul dintre instituții (autoritățile locale și școli) și a promovat un dialog participativ și structurat între tineri și politicienii locali. Pe de altă parte, principala sa slăbiciune constă în conștientizarea faptului că numai acest proiect nu poate modifica direct legea sau politicile.

Această activitate de cercetare trebuie contextualizată în mod esențial și concret, și anume prin „educația globală”. Dar ce este mai precis educația globală? Există multe dezacorduri și confuzie în ceea ce privește terminologia și cadrul teoretic al Educației globale, Educației pentru dezvoltare, Educației pentru cetățenie globală și o serie de alți termeni. În ciuda acestei diferențe, este important să subliniem faptul că, în raport cu diferitele niveluri ale strategiei globale de educație (internațională, europeană și națională), autoritățile locale, precum cele care colaborează în proiectul Recognize and Change, pot contribui la implementarea diferitelor strategii globale de educație (respectiv prin asigurarea unor programe de finanțare specifice, atât directe, cât și indirecte).³

Partenerii R&C promovează un proiect de Educație globală printr-o acțiune de Global Youth Work care are drept scop protejarea și satisfacerea tuturor drepturilor fundamentale și, în special, cele ale tinerilor, femeilor, persoanelor LGBTQI și migranților. Totodată, proiectul R&C ar dori să contribuie la realizarea:⁴

2

Pentru informații suplimentare consultați pag. 47, Finelli - Concluzii

3

A se vedea, printre altele, prezentarea generală a lui Momodou Sallah, *A Scholar-Activist's Heretic Attempts To „Eradicate Poverty” From A Southern Perspective, Through Disruptive Global Youth Work on Sinergias - diálogos educativos para a transformação social* | junho 2020 - nr. 10.

4

M. Sallah, 'Global youth work: A matter beyond the moral and green imperatives?' in M. Sallah & S. Cooper (Eds.), *Global youth work: Taking it personally*, (2008), Leicester, UK: National Youth Agency, pag. 1-13.

- Agendei globale 2030 pentru Dezvoltare durabilă, în special a obiectivului numărul 4, prin care comunitatea internațională se angajează să „ofere educație de calitate, echitabilă și incluzivă și oportunități de învățare tuturor”;⁵
- perspectivei Consiliului Europei privind Educația globală, potrivit căreia „educația globală este o educație care deschide ochii și mintea oamenilor către realitățile unei lumi globalizate și îi „trezește” astfel încât să poată contribui la construirea unei lumi mai drepte, mai echitabile și în care drepturile omului îi vizează pe toți”;⁶
- obiectivelor Uniunii Europene privind Educația pentru dezvoltare, în special cele urmărite prin programul Dear (Development Education and Awareness Reasing Program⁷). Conform viziunii Europaid, „educația pentru dezvoltare și acțiuni de sensibilizare (DEAR) își propune să informeze cetățenii UE cu privire la problemele legate de dezvoltare, să mobilizeze un sprijin public mai mare pentru combaterea sărăciei, să ofere cetățenilor instrumentele pentru a se angaja în mod critic în problemele dezvoltării globale, promovând idei noi și o schimbare de atitudine”;⁸
- problemelor naționale ale Educației globale. Conform legislației italiene, care denumeste Educația globală „Educația pentru cetățenie globală (ECG)”, ECG este o dimensiune specifică a politicilor de cooperare internațională și - alături de Cooperarea pentru dezvoltare și ajutor umanitar - este unul dintre obiectivele politicii externe italiene în acest domeniu.⁹

PROIECTUL DE CERCETARE

Unul dintre rezultatele așteptate ale proiectului R&C este întocmirea unor rapoarte de analiză contextuală de către fiecare partener în primul și al treilea an (a se vedea formularul de cerere a proiectului la activitatea 3.2). Aceste rapoarte au fost realizate de cercetătorii afiliați, mai exact de cercetători specializați din universități și centre de cercetare din diferitele teritorii implicate în proiect.

5

Adunarea Generală, Rezoluția adoptată de Adunarea Generală pe 25 septembrie 2015 - Transformarea lumii noastre: Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă - A/RES/70/1, 21 octombrie 2015 (www.un.org).

6

Centrul Nord-Sud al Consiliului Europei (2019). Orientări globale privind educația: Concepte și metodologii privind educația globală pentru educatori și responsabili politici. Lisabona, Portugalia: Centrul Nord-Sud

7

Programul DEAR implică și autoritățile locale, așa cum este stabilit de art. 14 din Regulamentul (CE) nr. 1905/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 care stabilește un instrument pentru finanțarea cooperării pentru dezvoltare. A se vedea textul Regulamentului (CE) nr. 1905/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 pe site-ul <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32006R1905>

8

Pentru mai multe informații despre programul DEAR, consultați https://ec.europa.eu/europeaid/node/655_fr

9

A se vedea articolul 1, alineatul 4, Legea nr. 124/2015: „Italia promovează educația, conștientizarea și participarea tuturor cetățenilor la solidaritate internațională, cooperare și dezvoltare durabilă”.

Rapoartele din primul an (încheiat în luna septembrie 2018) au analizat situația inițială privind discriminarea și violența în zonele implicate în proiect. În schimb, rapoartele din al treilea an (încheiat în septembrie 2020) aveau drept scop evaluarea rezultatelor obținute de proiectul R&C din punct de vedere al impactului politicilor locale.

Concentrându-ne pe a doua fază a rapoartelor, această secțiune prezintă nouă abstract-uri de cercetare întocmite de nouă parteneri la proiect. Aceste abstract-uri își propun să rezume (în aproximativ 5 pagini pentru fiecare partener) rapoartele privind analizele contextuale elaborate în al treilea an al proiectului. În acest fel, fiecare abstract descrie modul în care factorii de decizie au abordat intoleranța și inegalitățile pe teritoriul lor în ultimii trei ani prin reforme legislative, dosare judiciare, intervenții locale și implementarea bunelor practici de către instituții.

În fapt, fiecare rezumat ia în considerare inițiativele relevante (în principal acțiuni pozitive)¹⁰ care au fost puse în aplicare atât la nivel național, cât și local și care au implicat instituții, autorități locale, cetățeni - în special tineri - și școli.

Temele transversale sunt (i) genul și (ii) migrația, mai precis discriminarea și violența de gen și migrație. Prin urmare, cercetarea este structurată după cum urmează: în primul rând o parte introductivă, care prezintă la nivel general legislația juridică națională (incluzând sistemul constituțional, guvernarea centralizată sau descentralizată, puterile autonome teritoriale și sursele juridice supranaționale - obligatorii - care protejează și promovează egalitatea); în al doilea rând, o analiză specifică a violenței de gen și a discriminării în zona de studiu; în cele din urmă, o analiză specifică privind discriminarea și violența împotriva migranților pe teritoriul în cauză. Fiecare abstract analizează cu aceeași atenție ambele teme, oferind date și statistici naționale și (acolo unde este posibil) locale privind problemele de gen și migrație, ilustrând astfel cele mai recente intervenții legislative în ambele domenii și prezentând în cele din urmă politicile locale recente care vizează obținerea unei egalități efective (de facto). În cele din urmă, fiecare abstract include o scurtă bibliografie care nu pretinde a fi o listă completă a tuturor referințelor, ci mai degrabă o bibliografie de referință care prezintă principalele surse, site-uri web și baze de date folosite pentru redactarea raportului de analiză contextuală.

Abstract-urile de cercetare sunt urmate de o analiză comparativă finală care reprezintă nu numai rezultatul cercetărilor din cadrul proiectului R&C, ci și un angajament suplimentar din partea orașului Torino, în calitate de conducător al acestuia. Pentru a redacta această cercetare finală, Orașul a inițiat o colaborare cu Universitatea din Torino și CIRSD (Centrul de cercetare pentru femei și studii de gen). Analiza comparativă finală vizează prezentarea (în mod critic) a diferitelor politici publice și intervenții teritoriale împotriva discriminării și violenței; își propune să împărtășească cele mai bune practici și să inspire acțiuni pozitive viitoare pentru a promova incluziunea socială și participarea cetățenilor.

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA FORTALEZA (BRAZILIA)

Robson Torres Bandeira

în colaborare cu

*Diego Carneiro, Suiany Moraes și Otilia Barros**

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ

Brazilia este o republică federală fondată pe principiul guvernării descentralizate. Statul Cereá reprezintă unul dintre cele 27 de state federale ale Braziliei, iar orașul Fortaleza este capitala acestuia.

În ultimii ani, numărul știrilor legate de **crimele din ură** a crescut, în principal din cauza ideologiei de extremă dreapta și a dezbaterii privind polarizarea dintre conservatori și liberali. Principalele motivații din spatele acestor infracțiuni sunt etnice, în funcție de țara de origine, orientarea sexuală, identitatea de gen, religia, ideologia și statutul social.

În mod normal, aceste infracțiuni prezintă inegalități reluate de-a lungul anilor în mecanismele vieții sociale. În acest context, cele mai semnificative **infracțiuni motivate de prejudecată sunt infracțiunile rasiale, de gen și homofobia**, care necesită o atenție sporită din partea societății și a administrației publice. Conform Hate Map (Harta urii - 2019), în 2018 Brazilia a înregistrat 12.098 cazuri de infracțiuni din ură, dintre care 70,47% au fost motivate de prejudecăți rasiale, 17,9% de orientarea sexuală a victimelor și 9,43% de prejudecăți de gen. În 9,71% din totalul cazurilor, rezultatul a fost o omucidere. Conform Violence Atlas (Atlasul violenței - 2019), victimele acestei violențe letale și intenționate sunt în principal bărbați negri, persoane LGBT și femei. Referitor la prejudecățile rasiale, serviciul Disque 100 - un canal pentru raportarea încălcărilor drepturilor omului de către Women, Family and Human Rights Ministry (MMFDH) - stabilește că **discriminarea a fost cea mai importantă formă de încălcare a drepturilor raportată în perioada 2015-2019** (97,73% din mărturii). În 27,66% din aceste cazuri la discriminare se adaugă și violența psihologică. Discriminările menționate mai sus includ, în majoritatea cazurilor, discriminări rasiale, etnice, agresiuni, umilinte, hărțuiri și persecuții. Multe dintre victime au vârste cuprinse între 15 și 30 de ani (31,92%), 72,94% sunt de culoare și 48,85% sunt femei.

Toate acestea chiar dacă în **Constituția Braziliei (1988) egalitatea este inclusă între valorile sale fundamentale**. Într-adevăr, conform art. 5 „Toți sunt egali în fața legii, fără niciun fel de distincție, cu garanția inviolabilă a drepturilor la viață, libertate, egalitate, siguranță și proprietate, atât pentru brazilieni, cât și pentru rezidenții de origine străină”. Totodată, există numeroase măsuri legislative pentru promovarea egalității și pentru protejarea victimelor.

În ceea ce privește **legislația federală** trebuie menționate Legea nr. 12.288/2010, care a stabilit statutul egalității rasiale și Legea nr. 11.340/2006, denumită Legea Maria da Penha, creată tocmai pentru a pune capăt violenței domestice și familiale împotriva femeilor. În ceea ce privește **măsurile legislative locale**, există în schimb Legea nr. 9.956/2012, care a creat Municipal Plan of Racial Equality Promotion Policies din Fortaleza. Cu toate acestea, nu există o lege locală referitoare la protecția femeilor victime ale violenței (totul se bazează pe legea Maria da Penha). Aceste măsuri legislative sprijină victimele prejudecăților rasiale și ale violenței, contribuind în același timp la eficientizarea șanselor egale pentru toți. Cu toate acestea, este necesar să se investească în acțiuni educaționale care pot promova un sentiment de egalitate și pot reduce diferențele subliniate de probleme discriminatorii.

2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

În general violența, și în special cea cauzată de **probleme de gen**, este o parte importantă a vieții de zi cu zi în orașul Fortaleza, în statul Ceará și în Brazilia, în general.

În 2017, dintre statele Braziliei, Ceará a înregistrat cea mai mare rată de omucideri a tinerilor, aproximativ 140 pentru fiecare 100 de mii de locuitori. În acest context a devenit mai evidentă o creștere a **violentei împotriva femeilor**. Din 2007 până în 2017 s-a înregistrat o creștere cu 176,9% a numărului de femei ucise în Ceará (aproximativ 87% dintre ele erau negre). Acest lucru evidențiază persistența violenței din motive rasiale împotriva femeilor, ceea ce le face de două ori mai vulnerabile. Totodată, s-a constatat o creștere a omuciderilor comise acasă și cu utilizarea armelor de foc.

Situația populației LGBT este și mai gravă: problema este invizibilă, deoarece infracțiunile comise din cauza homofobiei/transfobiei sunt înregistrate ca infracțiuni comune. În ciuda acestei probleme, mai ales după 2016 a existat o creștere a violenței care prezintă următoarele caracteristici: mai mult de 70% dintre făptași sunt bărbați, peste 90% dintre crime au avut loc în mediul urban, 60% afectează persoane singure și, în majoritatea cazurilor, victimele sunt femei. În statul Ceará, potrivit Disque 100, între 2011 și 2019 au fost înregistrate 634 de cazuri de încălcare a legii împotriva populației LGBT, dintre care 34,22% sunt legate de discriminare, 19,26% de violență fizică și 37,58% de violență psihologică. Orientarea sexuală și identitatea de gen a victimelor sunt principalele motive ale acestei violențe care deseori se traduce prin vătămări corporale, maltratare, amenințări, umilințe și crime. Analizând imaginea de ansamblu, se constată că în 41,11% dintre cazuri victimele au vârste cuprinse între 15 și 30 de ani, în 34,66% dintre cazuri sunt de culoare și în 51,44% dintre cazuri sunt bărbați.

Raportul din 2019 al Grupului Gays da Bahia arată că majoritatea victimelor LGBT care au murit din cauze violente sunt concentrate în regiunile de nord-est ale Braziliei (35,56%). Statul Ceará, în mod similar cu celelalte state din Brazilia (6,08% din cazuri), ocupă locul șase. Principalele victime ale violenței populației LGBT sunt homosexuali (52,89%) și travesti (27,05%). Trebuie remarcat faptul că, înainte de a muri din cauze violente, aceste persoane sunt deja victimele, ca să spunem așa, multor **decese simbolice** cauzate de discriminare și violență, ceea ce le face mai vulnerabile la politicile de segregare.

Datorită acestei situații dificile au fost create **noi dispoziții legale pentru a proteja femeile și persoanele LGBT** la cele trei niveluri ale guvernului, de exemplu:

- Măsuri *federale* care vizează susținerea plângerilor împotriva agresorilor și, în același timp, promovarea reabilitării acestora prin monitorizare psihosocială (Legile 13.931/2019 și 13.984/2020); inițiative pentru identificarea infracțiunilor homofobe în cazul în care vătămarea fizică sau crima au fost comise din cauza transexualității sau orientării sexuale a victimei (proiectul de lege 3.453/2019);
- Măsuri la nivel *statal* (Ceará) pentru a evidenția lupta împotriva violenței bazate pe gen și LGBT, prezentând canalele prin care este posibilă depunerea unei plângeri și

datele și evenimentele referitoare la aceste probleme în calendarul oficial (legile 16.892/2019, 16.935/2019 și 17.062/2019);

- Mecanisme *municipale* de protecție (Fortaleza) a populației LGBT și de garantare a drepturilor simbolice, cum ar fi folosirea oficială pentru lesbiene, homosexuali, travesti, transexuali și intersexuali a numelui lor social în cataloagele școlare (CME Resolution nr. 13/2016).

Pe lângă aceste măsuri legislative, o serie de decizii și hotărâri judecătorești s-au exprimat în favoarea extinderii garanțiilor și drepturilor victimelor discriminării și violenței de gen. În speță, prin verdictul ADO n. 26/DF membrii curții supreme au recunoscut că „practicile homotransfobice se califică drept o tipologie a rasismului în măsura în care o astfel de conduită are ca rezultat forme de segregare care umilesc membrii grupului LGBT+ din cauza orientării lor sexuale sau a identității de gen”.¹¹

Totodată, există **acțiuni și programe publice** pentru prevenirea violenței, extinderea canalelor de raportare și oferirea de asistență victimelor. La nivel național, se remarcă crearea Observatorului femeilor împotriva violenței (OMV) în 2019 și Harta violenței de gen a Observatorului Metropolis, atât cu scopul de a colecta date, cât și de a cerceta violența în familie împotriva femeilor și persoanelor LGBT.

Problema este deosebit de relevantă în **Fortaleza**, a cărei municipalitate are un secretariat exclusiv dedicat Drepturilor Omului și Dezvoltării Sociale (SDHDS) cu **trei departamente specifice care se ocupă de minorități**: politicile publice pentru femei, egalitate rasială și diversitate sexuală. Există și departamentul special pentru politicile publice pentru tineret (Special Coordination of Public Policies for Youth - CEPPJ) și CUCA-urile sale (Urban Centers of Culture, Art, Science and Sports), care desfășoară acțiuni pozitive (responsabilizare și emancipare) și îmbunătățesc capacitățile tinerilor aflați în situații vulnerabile prin cursuri de formare, ateliere, practici sportive, promovarea sănătății, drepturilor omului și cetățeniei, comunicare, stagii, antreprenariat, diseminare culturală și activități de economie creativă.

Rețeaua CUCA a promovat evenimente și campanii care se ocupă cu diversitatea sexuală și **prevenirea violenței bazate pe discriminare rasială, de gen și sexuală**. Menționăm: programul Young Action, campania *Mente Livre* CUCA Crespa (pentru valorificarea culturii afro-braziliene și, în special, a drepturilor și importanței femeilor de culoare), sărbătorirea Zilei orașului pentru vizibilitatea travestitilor și transexualilor și campania *Mulheres de Todas as Cores* (Femei de toate culorile - grupuri de conversație, dezbateri, întâlniri, activități, spectacole teatrale și cinematografice pentru promovarea drepturilor și susținerea luptei împotriva violenței împotriva femeilor).

*Robson Torres Bandeira, economist, coordonator al Youth Development Unit din municipiul Fortaleza, în colaborare cu Diego Carniero, PhD în Policy Evaluation Consultant, Suiany Moraes, candidat PhD în cadrul Departamentului de sociologie al Universității Federale din Ceará (UFC) și cercetător la Laboratorul Studiilor privind Violenta (LEV/UFC), Otilia Barros, MBA în administrație publică la Estacio College, Administrative Lawyer and MLAE în cadrul proiectului *Recognize and Change* din Brazilia.

Alte acțiuni relevante la nivel local pentru promovarea egalității și protecția femeilor victime ale violenței sunt: 1) **Reference Centre in Assistance for Women in Situation of Violence - CRM Francisca Clotilde** (administrație publică), care oferă refugiu femeilor aflate în situații de violență domestică și familială (violență psihologică, sexuală, fizică, morală sau patrimonială), violență sexuală (abuz și exploatare), violență instituțională, hărțuire morală și trafic de femei; 2) **Casa da Mulher Brasileira / Casa Femeilor din Brazilia - Centrul din Fortaleza** (program federal condus de guvernul statului Ceará, în Fortaleza), un spațiu public care concentrează servicii specializate și multidisciplinare pentru îngrijirea femeilor în situații de violență, oferind sprijin psihosocial, promovarea autonomiei și activități de emancipare a femeilor; 3) **Ceará Women's Forum (FCM)**, o mișcare politică feministă (asociație nestatală), care participă la construirea politicilor naționale și locale, stimulând formularea politicilor publice pentru femei de către guvern.

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

Sistemul juridic brazilian definește conceptele de „migrant”, „refugiat” și/sau „solicitant de azil”. Legea federală nr. 13.445/2017, numită „**Legea migrației**”, conține următoarele definiții în primul paragraf:

- Imigrant: o persoană dintr-o țară străină sau un apatrid care lucrează sau locuiește temporar în Brazilia.
- Emigrant: un brazilian care locuiește temporar sau permanent într-o țară străină.

Această lege include și definițiile vizitatorului (turistului), apatridului (conform statutului apatrizilor din 1954, proclamat prin decretul nr. 4.246/2002) și rezidenților de frontieră. **Ca legislație specifică pentru refugiați și solicitanții de azil** există legea nr. 9.474/1997, care recunoaște drept refugiat (a se vedea primul paragraf):

- o persoană fără naționalitate (apatridă) sau care și-a părăsit țara de origine pentru a scăpa de persecuții bazate pe rasă, religie, naționalitate, grup social și opinie politică.
- o persoană care a fost obligată să-și părăsească țara de origine și are nevoie de refugiu în altă țară din cauza unei încălcări grave și pe scară largă a drepturilor omului.

După cum confirmă legile nr. 13.445/2017 (art. 46) și nr. 9.474/1997 (art. 4, 5, 6, 12, 18, 48), **sistemul juridic brazilian respectă obligațiile supranaționale cu privire la migrație și azil**. Totodată, chiar Constituția braziliană stabilește dreptul la azil politic în Art. 4 la punctul X: „*Republica Federală Brazilia guvernează relațiile internaționale în conformitate cu următoarele principii: [...] X - Acordarea azilului politic*”. Pe lângă definirea statutului de imigrant, acest cadru legal intenționează să garanteze accesul străinilor la drepturile fundamentale, precum și posibilitatea punerii în legalitate în țară în special a celor care

provin din țări afectate de războaie sau dezastre climatice sau chiar a celor persecutați în propria țară pentru opiniile lor politice, rasă sau credințe religioase.

Prin urmare se poate spune că **Brazilia are o anumită toleranță față de migrație, fiind o țară care, istoric, a primit întotdeauna imigranți**, ai căror descendenți constituie astăzi un procent semnificativ din populația braziliană. Un exemplu în acest sens este numărul mare de străini cu domiciliul în Brazilia care, conform datelor poliției federale, se ridică la aproximativ 750 de mii. În ceea ce privește refugiații, până în decembrie 2018 11.231 de persoane au fost recunoscute în această situație de către guvernul brazilian (în principal din Siria, 51%) și au fost evaluate 161.057 cereri de recunoaștere a statutului de refugiat (80.057 cereri doar în 2018, în principal pentru venezueleni, 77%).

Deși Brazilia este considerată o țară deschisă străinilor, **recenta criză venezueleană a suprasolicitat instituțiile** întrucât, pe de o parte, această migrație se caracterizează printr-un aspect umanitar, pe de altă parte însă exercită o presiune puternică asupra serviciilor publice furnizate, în special în municipalitățile de frontieră situate în statul Roraima. Pentru a uniformiza problema, **Guvernul federal a restricționat intrarea venezuelenilor în Roraima și a încercat să distribuie acești imigranți între alte state braziliene**. Dintre cele 61.681 de cereri de recunoaștere a statutului de refugiat formulate de venezueleni în 2018, statele care au înregistrat cel mai mare număr au fost: Roraima (49.900 sau 81%), Amazonia (9.703 sau 15,7%) și São Paulo (636 sau 1,03%). În 2018, Ceará a înregistrat 323 de cereri din partea venezuelenilor, respectiv 0,52% din totalul cererilor.

Conform datelor Sondajului național prin eșantionare la nivel de familie (PNAD), realizat de Institutul brazilian de geografie și statistică (IBGE) între 2014 și 2015, 61,8% dintre locuitorii orașelor braziliene provin din acele zone, în timp ce restul de 38,2% nu. Din această perspectivă se remarcă regiunea Central Occidentală, deoarece în localitățile sale se află cel mai mare număr de non-nativi. În Ceará datele arată, în schimb, o migrație internă mai mare cu mișcări între localități, unde 72,1% sunt originare din locul respectiv și 27,9% nu. Migrația persoanelor din alte unități federale este încă scăzută, cu doar 4,2% non-nativi în stat.

În general, în Brazilia discriminarea împotriva migranților este strâns legată de problemele culturale și economice, cum ar fi concurența pe piața muncii. Rezultă că destinațiile care atrag cel mai mult fluxurile migratorii (atât legale, cât și ilegale) sunt cele din cele mai bogate regiuni. Acest proces se intensifică din cauza nivelului scăzut de educație al imigranților internaționali care, prin urmare, concurează pentru locuri de muncă ce nu necesită calificări speciale și, în comparație cu localnicii (brazilieni), acceptă salarii mai mici și/sau condiții de muncă mai proaste.

În ciuda numărului mai mic de imigranți/refugiați primiți în fiecare an, **orașul Fortaleza implementează strategii pentru a primi aceste persoane** într-o reședință publică, numită Centro-Dia, pentru a le asigura condițiile minime de viață (locuință, hrană și siguranță) și sprijin din partea altor parteneri (administrația publică, sistemul judiciar și asociațiile nestatale). Recent, Secretariatul de Stat pentru Protecție Socială, Justiție, Cetățenie, Femei și Drepturile Omului (SPS) al Guvernului din Ceará a promovat incluziunea socială și profesională a imigranților care participă la **Programul de stat „Atenția acordată migranților, refugiaților și lupta împotriva traficului de persoane”**. În acest program au

participat, în prima perioadă a anului 2020 (din ianuarie până în iunie), 840 de migranți din Venezuela, Columbia, Cuba, Haiti, Capul Verde, Guineea Bissau și alte națiuni. Au sosit în Ceará (în special la Fortaleza) și sunt acum în căutarea unui loc de muncă.

4. BIBLIOGRAFIE DE REFERINȚĂ

Brazilian Ministry of Justice, National Surveys of Penitentiary Information, <http://dados.mj.gov.br/dataset/infopen-levantamento-nacional-de-informacoes-penitenciarias>.

Brazilian Ministry of Women, Family and Human Rights, *Balanço anual: Ligue 180 recebe mais de 92 mil denúncias de violações contra mulheres*, (2019), <https://www.gov.br/mdh/pt-br/assuntos/noticias/2019/agosto/balanco-anual-ligue-180-recebe-mais-de-92-mil-denuncias-de-violacoes-contra-mulheres>.

Brazilian Ministry of Women, Family and Human Rights, 'Casa da Mulher Brasileira arrives in Ceará for support in facing violence', (2018), <https://www.gov.br/mdh/pt-br/assuntos/noticias/todas-as-noticias/2018/dezembro/casa-da-mulher-brasileira-chega-ao-ceara-para-apoio-no-enfrentamento-da-violencia>.

Presidency of the Brazilian Republic, Law No. 12,852, of 5th August 2013, *Youth Statute*, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_Ato2011-2014/2013/Lei/L12852.htm.

Center for the Defense of Children and Adolescents (CEDECA), Ceará, <http://cedecaceara.org.br/site/>.

City Hall of Fortaleza, official website, <https://www.fortaleza.ce.gov.br/>.

Federal University of Rio de Janeiro & National Youth Secretariat, *LGBT Youth Diagnosis: diagnosis of Brazilian youth and propositions of strategic actions*, (2018), available at https://social.mg.gov.br/images/Direitos_humanos/coordenadoria_politica_dos_direitos_da_juventude/Diagn%C3%B3stico%20da%20Juventude%20LGBT+.pdf.

G. Mota, *Cartography of Crime and Violence in Fortaleza*, State University of Ceará, Federal University of Ceará & City Hall of Fortaleza, (2010), <http://salasituacional.fortaleza.ce.gov.br:8081/acervo/documentById?id=204810d7-65b2-453c-b335-a1e0361001b5>.

Institute for Applied Economic Research (IPEA) & Public Security Brazilian Forum, *Atlas of Violence*, (2019), available at <https://www.ipea.gov.br/atlasviolencia/download/19/atlas-da-violencia-2019>.

Institute for Research and Economic Strategy of Ceará (IPECE), State Government of Ceará, <https://www.ipece.ce.gov.br/>.

J. Amaral Filho et. al. (ed.), *Ceará 2050's Report: together thinking about the future*, (2018), <http://www.ceara2050.ce.gov.br/api/wp-content/uploads/2019/01/ceara-2050-diagnostico-consolidado- ceara-2050-versao-final-prof-jair-do-amaral.pdf>.

J. J. Waiselfisz, *Map of Violence: the Brazilian youth*, (2014), <https://www.geledes.org.br/wp-content/uploads/2014/07/Mapa-2014-Jovens-Brasil-vers%C3%A3o-Preliminar.pdf>.

Legislative Assembly of Ceará and UNICEF, '*Comitê Cearense pela Prevenção de Homicídios na Adolescência*' (2020), <https://cadavidaimporta.com.br/>.

National Youth Secretariat, *Imprisonment Map: the youth of Brazil*, (2015), available at https://nacoesunidas.org/wp-content/uploads/2018/01/Mapa_do_Encarceramento_-_Os_jovens_do_brasil.pdf.

National Youth Secretariat, *Young Vulnerability to Violence Index*, (2017), http://www.forumseguranca.org.br/wp-content/uploads/2018/10/FBSP_Vulnerabilidade_Juveni_Violencia_Desigualdade_Racial_2017_Relat%C3%B3rio.pdf.

R. Muggah and A. P. Pellegrino, '*Prevention of youth violence in Brazil: an analysis of what works*', Igarapé Institute and United Nations Population Fund UNFPA, (2020), https://brazil.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/youth_violence%20%281%29.pdf.

State of Ceará, Committee for Adolescent's Homicides Prevention & Legislative Assembly of Ceará, *Every Life Matters: Final Report of State Committee for Adolescent's Homicides Prevention*, (2016), <https://cadavidaimporta.com.br/publicacoes/relatorio-final-cada-vida-importa/>

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA BURGAS ȘI RUSE (BULGARIA)

Mihal Fenerov

în colaborare cu Apostol Stoichev¹²

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ

Procesul de formare a sistemului juridic contemporan în Bulgaria a început în 1878, odată cu eliberarea țării de sub dominația otomană. Evenimentul este marcat de adoptarea primei Constituții bulgare - Constituția din Târnovo, semnată pe 16 aprilie 1879, document care afirmă cele mai progresiste și democratice principii dominante în Europa secolului al XIX-lea. Astăzi, sistemul juridic bulgar modern este influențat de doi factori foarte importanți: pe de o parte, **democratizarea și liberalizarea țării** - care a început după căderea regimului comunist în 1989 - pe de altă parte, **aderarea Bulgariei la Uniunea Europeană**. Sistemul juridic bulgar a evoluat printr-o schimbare profundă și atent monitorizată pentru a se conforma *acquis-ului comunitar*. Ulterior, de la aderarea la Uniune în 2007, Bulgaria, ca stat membru al UE, a adoptat legislația europeană ca parte integrantă a sistemului său juridic.

Bulgaria este o **democrație parlamentară** în care primul ministru conduce guvernul și este cea mai puternică poziție executivă. Sistemul politic prevede trei puteri: legislativă, executivă și juridică, cu vot universal pentru cetățenii cu vârsta de cel puțin 18 ani. Constituția prevede, de asemenea, posibilitatea exercitării democrației directe prin petiții și referendumuri naționale.

Conform Art. 6 din **Constituția** Bulgariei, toate persoanele sunt egale în fața legii. Se interzice restricționarea drepturilor și privilegiilor în funcție de rasă, naționalitate, etnie, gen, origine, religie, educație, dizabilități, orientare politică, statut personal și comunitar sau deținerea de bunuri. Cu toate acestea, nu există programe naționale speciale pentru prevenirea și protecția discriminării. În acest context, o noutate a fost programul operațional „Human resource development” (2014-2020) finanțat de Fondul Social European, al cărui PILON II - Incluziunea socială prevede „integrarea socio-profesională a cetățenilor aflați în dificultate și a celor care aparțin unor comunități marginalizate, cum ar fi romii” pentru a permite „Dezvoltarea comunităților locale și depășirea stereotipurilor negative” ca formă de prevenire a discriminării împotriva grupurilor marginalizate.

În 2003, Parlamentul a aprobat o lege privind protecția împotriva discriminării, care este în vigoare din 2004 și care reglementează protecția împotriva tuturor formelor de discriminare și promovează prevenirea. Scopul legii este acela de a se asigura că toate persoanele au dreptul la egalitate în fața legii, tratament egal și acces la participarea la viața publică, precum și protecție eficientă împotriva discriminării. Această lege protejează toate

persoanele care se află pe teritoriul bulgar, precum și asociațiile de persoane fizice și juridice. Orice discriminare **directă** sau **indirectă** bazată pe sex, gen, rasă, naționalitate, etnie, genom uman, cetățenie, origine, religie sau convingeri personale, educație, credință, apartenență politică, statut personal sau social, dizabilitate, vârstă, orientare sexuală, statut familial, proprietate sau orice alt element stabilit prin lege sau prin acordurile internaționale în care Republica Bulgaria este semnatară este interzisă. În conformitate cu Art. 4, alin. 1, sunt considerate discriminări următoarele: hărțuirea sexuală, incitarea la discriminare, persecuția și segregarea rasială, precum și construirea și menținerea barierelor arhitecturale care împiedică accesul persoanelor cu dizabilități în spațiile publice. Cu toate acestea, faptul că discriminarea nu este sancționată pe baza codului penal bulgar face ca mijloacele de protecție să fie ineficiente.

2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA BAZATE PE GEN

Discriminarea de gen (cunoscută și sub numele de **sexism**) este un ansamblu de **prejudecăți** și manifestări de discriminare și/sau ură față de oameni, în funcție de genul lor. Conform ideilor și prejudecăților sexiste, există diferențe substanțiale între sexe care predetermină roluri sociale diferite, libertăți sexuale și un anumit statut juridic al bărbaților și femeilor. Un exemplu este **dominația bărbatului** în toate domeniile vieții, cu excepția gestionării casei, creșterii copilului, cusutului etc. Aceasta înseamnă că femeilor li se refuză accesul la anumite profesii și, în unele țări, la educație și expresie socială.

În Bulgaria, fenomenul discriminării împotriva femeilor este foarte răspândit. Conform **Global Gender Gap Index** (2020), țara încă nu are politici clare care să încurajeze egalitatea de gen. Punctajul obținut de Bulgaria este 0,727 (unde 1 corespunde egalității de gen), ceea ce înseamnă că nivelul de discriminare nu a fost redus. Există o anumită prejudecată de gen dăunătoare în societatea bulgară, potrivit căreia femeile sunt mai predispuse la îngrijirea familiei decât bărbații. Conform statisticilor elaborate de **National Social Security Institute (NSSI)**, există o diferență foarte mare între genuri în ceea ce privește utilizarea concediului plătit pentru îngrijirea membrilor familiei aflați în întreținere. Datele NSSI arată că în aproape 100% din cazuri femeile sunt instruite să îngrijească membrii bolnavi ai familiei și copiii, chiar și în cazurile în care concediul parental ar putea fi solicitat și obținut de bărbați. Un alt aspect care evidențiază discriminarea suferită de femei este așa-numitul **indicator de timp**, care măsoară timpul petrecut de femei și bărbați în treburile casnice neplătite și gestionarea copiilor, bolnavilor și persoanelor în vârstă, precum și timpul dedicat propriei persoane prin activități sportive, recreative și culturale. De exemplu, procentul femeilor din Bulgaria care se dedică zilnic gătitului sau altor treburi gospodărești este de 72,9%, comparativ cu 13% pentru bărbați. În mod similar, procentul bărbaților care petrec cel puțin o oră de divertisment este cu 60% mai mare decât cel al femeilor. Indicatorul de timp arată că, în comparație cu bărbații, femeile bulgare au **salarii mai mici** (cu 15,4%) și **pensii mai mici** (cu 35%) și **un risc mai mare de sărăcie și excludere socială**. Pe baza analizei datelor existente putem spune că, în comparație cu bărbații, femeile din sectorul privat ocupă un număr disproporționat de mic în funcțiile de conducere, de fapt nu există în prezent nicio lege care să prevadă egalitatea de gen în consiliile de administrație. Rezultatele obținute se bazează pe populația totală și indică faptul că femeile au un salariu net lunar mai mic decât bărbații.

În anul 2006 a fost adoptată o lege privind egalitatea între bărbați și femei. Pe lângă ratificarea egalității între bărbați și femei, obiectivul legii a fost acela de a stimula o dezbatere în politica națională pe această temă. Totodată legea definește un organism național, Comitetul național pentru egalitatea dintre bărbați și femei, a cărei sarcină este adoptarea și implementarea unei strategii naționale de acțiune.

Potrivit unui sondaj național realizat de „Partners Bulgaria Foundation”, 1 din 4 femei sunt victime ale violenței. Femeile de etnie romă sunt obligate de familiile lor să se căsătorească forțat și să rămână însărcinate timpuriu, pentru a obține compensații materiale și bunuri. Unele grupuri de femei sunt deosebit de vulnerabile la **violența domestică invizibilă**: femeile cu dizabilități sau în vârstă, femeile aparținând minorităților etnice sau religioase, femeile refugiate. Aproape un milion de femei bulgare sunt supuse zilnic hărțuirii psihologice, fizice, sexuale și/sau economice din partea partenerilor lor. Femeile sunt din ce în ce mai mult victime ale infracțiunilor de gen cauzate de acele stereotipuri, care consideră că femeile sunt (trebuie să fie) subordonate bărbaților. Violența împotriva femeilor este evidentă în societatea bulgară. Țara este afectată de cazuri de violență în familie. În anul 2017 au existat patru cazuri de violență împotriva femeilor care s-au dovedit letale.

În Bulgaria există o lege care protejează împotriva violenței în familie, stabilește drepturile victimelor, măsurile de protecție și procedurile de aplicare a acestora. Prin violența în familie se înțelege orice act de violență fizică, sexuală, mentală, emoțională sau economică, precum și experimentarea unei astfel de violențe, restricționarea forțată a vieții private, a libertății personale și a drepturilor personale săvârșite în detrimentul rudelor, care sunt sau au fost într-o relație de familie sau coabitare de facto. În caz de violență, victima are dreptul să solicite protecție instanțelor de judecată.

În ceea ce privește Convenția de la Istanbul, **Curtea Constituțională bulgară** a decis că această Convenție a Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, cunoscută sub numele de **Convenția de la Istanbul**, nu este conformă cu constituția bulgară. Bulgaria este una dintre cele 21 de țări care au semnat convenția, dar nu au ratificat-o. Curtea Supremă bulgară a decis că această Convenție pentru combaterea violenței împotriva femeilor este neconstituțională, ceea ce face aproape imposibilă adoptarea sa de către Parlament. Curtea este formată din 12 membri, dintre care 8 au afirmat că definirea de către convenție a „genului” drept un construct social „relativizează granița dintre cele două sexe - masculin și feminin - așa cum este determinată biologic”. Totodată curtea a stabilit că, în cazul în care societatea ar pierde capacitatea de a distinge între bărbați și femei, lupta pentru combaterea violenței împotriva femeilor ar putea deveni un angajament formal și de neatins. Convenția de la Istanbul a fost aprobată de guvernul bulgar în luna ianuarie 2018, dar proiectul de ratificare în Parlament a fost blocat în urma criticilor, în special din partea unuia dintre partide, United Patriots Coalition, VMRO. Pe 28 decembrie partidul, condus de ministrul apărării Krasimir Karakachanov, a declarat că, prin Convenție „lobby-urile internaționale împing Bulgaria să legalizeze un „al treilea gen” și să introducă în programele școlare studiul homosexualității și travestismul și crearea oportunităților pentru căsătoriile între persoane de același sex”. Partidul Socialist Bulgar BSP și Biserica Ortodoxă, care susținuseră anterior convenția, și-au schimbat ulterior opinia, opunându-i-se. VMRO și BSP au salutat decizia curții ca o victorie împotriva „gender ideology”. Susținătorii drepturilor omului au manifestat însă o nemulțumire

puternică, iar Comitetul bulgar de la Helsinki (BHC), un observator important, a numit-o „cea mai proastă decizie privind drepturile omului din istoria Curții”.

Din păcate, în ultimii trei ani nu au apărut reforme legislative. Cu toate acestea, există câteva strategii și domenii prioritare de acțiune care includ: creșterea participării femeilor pe piața muncii și a nivelului de independență economică, scăderea diferențelor de gen în ceea ce privește salariile și veniturile, promovarea egalității în procesele de luare a deciziilor, combaterea violenței de gen și îmbunătățirea protecției și sprijinului pentru victime, eliminarea stereotipurilor de gen existente în diferite sfere ale societății, chiar dacă pe de altă parte există o lipsă de strategii și planuri de sprijin pentru comunitatea LGBT.

Discriminarea și violența de gen nu pot fi măsurate la nivel local, cu toate acestea putem emite ipoteza că violența împotriva femeilor este mai mare în zonele rurale din cauza lipsei de educație, a securității și a aplicării reduse a legii. În zona Burgas, ONG-ul „Demetra” se ocupă de această problemă. Organizația a creat în urmă cu 10 ani o „Casă sigură” pentru copiii și victimele violenței și traficului de persoane, cu o capacitate de 8 persoane. Centrul primește sprijin financiar atât de la Primăria Burgas cât și de la stat pentru implementarea activităților sale de susținere psihologică și de protecție socială și legală pentru victimele violenței.

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

Migranții sunt mai predispuși la discriminare și violență, deoarece nu vorbesc limba locală și nu cunosc cultura și tradițiile locale. Adesea nu sunt sprijiniți nici de familie, nici de prieteni. Discursurile și crimele motivate de ură continuă și se adresează în principal **minorităților etnice**, turcilor și romilor, solicitanților de azil și migranților. Aceste grupuri sunt mai expuse violenței, inclusiv violenței online, unde sunt reprezentate ca fiind diferite și considerate „inegale”. Din păcate, acesta este modul în care copiii și unii adulți își dezvoltă viziunea față de persoanele din alte țări. Migranții și refugiații au fost și continuă să fie subiectul favorit al atacurilor **mișcărilor naționaliste** și al ciocnirilor politice. În 2019, numărul total de solicitanți de protecție internațională în Bulgaria a fost de 2.152. În ultimii ani, numărul migranților și refugiaților care sosesc în Bulgaria a scăzut, dar există cazuri de **utilizare excesivă a forței și de furt** de către polițiștii de frontieră. Trecerea ilegală a frontierei rămâne o faptă criminală, care duce la detenția migranților și refugiaților, inclusiv a copiilor neînsoțiți. Organizațiile pentru drepturile omului documentează numeroase cazuri de abuz asupra refugiaților și solicitanților de azil și existența unor condiții inumane în unitățile de detenție.

În Bulgaria există o lege privind Azilul și Refugiații, care stabilește termenii și condițiile pentru garantarea protecției străinilor pe teritoriul Republicii Bulgaria, precum și drepturile și obligațiile acestora. Protecția acordată străinilor de Republica Bulgaria include azil, protecție internațională și protecție temporară. Protecția internațională este acordată în temeiul Convenției privind statutul refugiaților, semnată la Geneva pe 28 iulie 1951 și a Protocolului privind statutul refugiaților (1967) ratificat printr-o lege internațională privind drepturile omului, care include statutul de refugiat și statutul umanitar; protecția temporară este asigurată atunci când un aflus masiv de străini este forțat să părăsească țara de origine și nu mai poate reveni din cauza conflictelor armate, a războiului civil, a agresiunii străine, a încălcării drepturilor omului sau a violenței pe scară largă pe întreg teritoriul național sau într-o anumită zonă a acestuia.

Printre cele mai recente măsuri legislative pe această temă regăsim **Ordonanța privind integrarea refugiaților**, adoptată de guvern în 2018, dar care nu include încă un mecanism de integrare eficient. Potrivit UNHCR, Agenția Națiunilor Unite pentru Refugiați, această ordonanță nu a reușit să activeze și să implice municipalitățile sau să propună măsuri pentru a crea condiții favorabile integrării în comunitățile locale. Totodată, ordonanța nu a reușit să umple golurile în ceea ce privește accesul refugiaților la servicii precum locuințe sociale, alocații familiale, învățarea limbii, care să permită folosirea deplină a avantajelor sociale și economice.

Din păcate nu au fost implementate politici locale majore, care pot fi discutate în această lucrare.

5. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

BTV Media Group, *Every four Bulgarian woman there is a victim of domestic violence*, (2017), <https://btvnovinite.bg/bulgaria/vsjaka-chetvarta-balgarka-e-bila-zhertva-na-njakakav-vid-domashno-nasilie.html>.

Bulgarian Asylum and refugees' law, (2002), <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>.

Bulgarian Helsinki Committee, *Are Women Discriminated in Bulgaria?*, (2016), <https://www.bghelsinki.org/bg/news/diskriminirani-li-sa-zhenite-v-blgariya/>.

Bulgarian Law for Protection against Discrimination, (2004), <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135472223>.

Bulgarian Law for Protection against Domestic Violence, (2009), <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135501151>.

Bulgarian Law for the Equality between Men and Women, (updated 2016), <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136803101>.

H. Gatev, *The Istanbul Convention is Intolerant of Individual Countries*, (2018), <https://dariknews.bg/novini/bylgariia/istanbulska-konvenciia-podhozhd-netolerantno-kym-otdelnite-dyrzhavi-2111737>

Members of the Seventh Grand National Assembly, „Constitution of the Republic of Bulgaria”, (1991), <https://www.parliament.bg/en/const/>.

NSSI (National Social Security Institute), *Statistics and analysis*, (2017), https://www.nssi.bg/images/bg/about/statisticsandanalysis/statistics/obz/SPRAVKA_bolnichni_template_30_09_2017.pdf.

The Sofia Globe Staff, *“UNHCR welcomes Bulgaria’s new ordinance on refugee integration but points to gaps”*, (2017), <https://sofiaglobe.com/2017/07/24/unhcr-welcomes-bulgarias-new-ordinance-on-refugee-integration-but-points-to-gaps/>.

World Economic Forum, *The Global Gender Gap Index 2020 Rankings*, (2020), <https://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2020/the-global-gender-gap-index-2020-rankings/>.

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA PRAIA (CAPUL VERDE)

Paulino Oliveira Do Canto

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ

Capul Verde este o țară insulară din Africa de Vest, situată la aproximativ 500 km de Senegal. Este alcătuită din zece insule, împărțite în două grupuri: Barlavento (Santo Antão, São Vicente, Santa Luzia, São Nicolau, Sal și Boa Vista) și Sotavento (Maio, Santiago, Fogo și Brava). Republica Capului Verde este un stat democratic bazat pe principiile suveranității populare, pluralismului organizării politice democratice și respectării drepturilor și libertăților fundamentale. Republica Capului Verde recunoaște și respectă organizarea puterii politice, natura unitară a statului, democrația pluralistă, separarea și interdependența puterilor, separarea dintre religie și stat, independența sistemului judiciar, recunoaște, de asemenea, existența și autonomia puterii locale și descentralizarea democratică a administrației publice. Egalitatea de gen este un principiu juridic universal și un angajament global recunoscut în cadrul instrumentelor internaționale majore în domeniul drepturilor omului. Primul articol din **Constituția Republicii Capului Verde** recunoaște egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii, fără nicio deosebire bazată pe origine socială sau situație economică și socială, rasă, sex, religie, convingeri ideologice sau politice și asigură exercitarea deplină a libertăților fundamentale ale tuturor cetățenilor. În Capul Verde, conform Codului civil (Art. 68), **Codului penal (Art. 152 și 270) și Declarației universale a drepturilor omului**, discriminarea constituie o infracțiune - atât cea directă, cât și cea indirectă - precum hărțuirea sexuală, discriminarea rasială, infracțiunile contra integrității corporale sau morale a persoanelor. Constituția Republicii, **Codul familiei/Codul civil privind dreptul familiei**, parte integrantă a **Codului civil, Codul muncii și Codul penal** stabilesc ferm respectarea drepturilor bărbaților și femeilor și conțin dispoziții care interzic practicile și comportamentele discriminatorii. Aceste prevederi au determinat o serie de acțiuni concrete în cadrul societății din Capul Verde: de la producerea de date la campanii de sensibilizare, constituind astfel unul dintre pilonii fundamentali pentru dezvoltarea Capului Verde (al IX-lea Program de Guvernare Legislativă, 2016-2021).

În ceea ce privește egalitatea de gen, cadrul legal al Capului Verde demonstrează că legile naționale, independente sau bazate pe acorduri internaționale și regionale, trebuie să înlăture toate obstacolele din calea obținerii egalității de șanse între bărbați și femei în toate domeniile vieții - social, cultural și economic - și promovarea accesului egal pentru toți. În acest sens, autoritățile sunt încurajate să dezvolte acțiuni pozitive la nivel local. În schimb, la nivel național cadrul de reglementare și definițiile împotriva discriminării ale politicilor privind migrația sunt centralizate prin Direcția Națională pentru Imigrări, care a fost recent eliminată și înlocuită cu Înalta Autoritate pentru Imigrare, care face parte din Ministerul Familiei și Incluziunii Sociale. Cu toate acestea, guvernele locale au competență în promovarea politicilor de integrare socială a migranților și pot fi responsabile atât pentru propunerea, cât și pentru coordonarea politicilor de migrație. În acest sens se menționează capitala Capului Verde, Praia, care face parte din Consiliul Național pentru Imigrări și are un plan municipal pentru integrarea migranților.

2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

Potrivit Indicelui inegalității de gen (Global Gender Inequality Index, 2020), Capul Verde ocupă locul 52 din 153 de țări. Cu toate acestea, cu excepția educației, unde rezultatele sunt relativ bune (104), restul variabilelor necesită intervenții profunde și mai eficiente pe plan economic (Economic Participation and Opportunity -15), medical (Health and Survival - 80) și politic (Political Empowerment - 89) (World Economic Forum, 2020). Aceste rezultate indică, pe de o parte, unele progrese, în special în ceea ce privește investițiile în capitalul uman, dar, pe de altă parte, arată cât de persistente sunt provocările legate de emanciparea femeilor în toate sferile societății, în special pe piața muncii și în ceea ce privește participarea la procesele decizionale.

Referitor la violența de gen, datele Institutului Național de Statistică (2019) arată că aproximativ 15,7% dintre femei au suferit acte de violență fizică. În ansamblu, datele din 2005 au arătat că 19,6% dintre femei au declarat că au suferit violență fizică, emoțională sau sexuală, cu o creștere de 20,4% în 2018. Situația devine mai critică în ceea ce privește violența emoțională suferită de femei, care în 2018 a crescut la 15,4%, comparativ cu 14% în 2005. Per ansamblu, datele naționale atrag atenția asupra violenței în familie comise de soți, respectiv cea care apare în cadrul cuplurilor, unde în 15,2% din cazuri femeile au suferit violențe fizice. Aproximativ 89% dintre victimele violenței de gen sunt femei. 34,7% din totalul victimelor au vârste cuprinse între 22 și 30 de ani, în timp ce 31% au vârste între 31 și 45 de ani (INE, 2017). Potrivit unui studiu realizat de Institutul Capului Verde pentru Egalitatea de Gen și Echitate (ICIEG, acronim portughez) în colaborare cu Programul pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (PNUD), numărul cazurilor de violență de gen în Capul Verde a scăzut cu aproximativ 52,6% din 2016 până în 2019 (ICIEG/UNDP, 2019). Conform datelor ministerului public, rezultă că procentul plângerilor legate de violența de gen a scăzut sub 24%, respectiv o reducere cu aproximativ 154 de cazuri; în același timp, și cifrele Poliției Naționale indică o scădere de 34,8%. Această reducere se datorează în mare măsură acțiunilor de conștientizare și informare, care reprezintă condițiile prealabile necesare pentru orice schimbare. Prin urmare, datorită diseminării informațiilor și campaniilor de formare și conștientizare cu privire la problemele egalității de gen, în anul 2019 violența de gen a devenit o prioritate pentru prevenirea infracțională, pe baza Legii nr. 52/IX/2019 care aprobă modificarea regimului penal, clasificând violența de gen (Gender Based Violence - GBV) drept o intervenție prioritară în prevenirea criminalității. Aceasta se traduce prin tratamentul egal în procedurile legale și recunoașterea situației de urgență pentru eradicarea violenței de gen în societatea Capului Verde.

În ciuda scăderii cazurilor de violență, nu trebuie uitat faptul că parchetele primesc în medie 2.500 de plângeri de violență de gen în fiecare an. Numai în 2018 Capul Verde a înregistrat opt cazuri de feminicid, care implică femei ce locuiesc cu partenerul lor. Cu toate acestea, în 2019, datorită informațiilor acumulate și unei strânse colaborări cu Politica Națională, s-au obținut rezultate semnificative în lupta împotriva violenței de gen și a feminicidului, înregistrându-se o scădere de 90%. În sfârșit, este important să evidențiem elaborarea unui studiu (încă în curs) realizat de ICIEG, cu scopul de a analiza fenomenul, profilul agresorului și răspunsurile instituționale la acest fenomen. Cea mai delicată provocare se referă la stereotipurile de gen, care sunt stereotipuri sociale care, din păcate, confirmă faptul că în Capul Verde există încă tradiții patriarhale și sexiste puternice, cu o relație foarte diferită între bărbați și femei. În general, percepția discriminării este relativ mai mare în cazul comunității LGBTQI. Din acest motiv există încă o serie de provocări legate de raportarea cazurilor de hărțuire sexuală și, în consecință, de producere a datelor necesare pentru o mai

bună înțelegere a fenomenului. În mod similar, un proces judiciar lung ar putea duce la măsuri negative.

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

Cele mai recente și semnificative acțiuni pozitive includ: al II-lea Plan Național de Acțiune pentru Drepturile Omului și Cetățenie 2017-2022, care prevede crearea unui observator pentru monitorizarea și identificarea rapidă a situațiilor de trafic de persoane; elaborarea celui de-al V-lea Plan Strategic pentru Egalitatea de Gen, prin amendamentul nr. 103/2018 fiind organizat primul Comitet Interministerial pentru abordarea de gen, care vizează monitorizarea eficacității abordărilor de gen dominante în politicile publice; aprobarea Legii Egalității (Parity Law) nr. 68/IX/2019 care impune egalitatea în reprezentarea politică, care trebuie să fie de cel puțin 40%, pentru fiecare sex, pe listele de candidați ale organelor puterii politice precum Adunarea Națională, Consiliul Local, Adunarea Municipală și alte structuri politice; crearea Fondului de Sprijin pentru Victime (Victim Support Fund); amendamentul nr. 143/2017 care aprobă National Care Plan (2017-2019), ce intenționează să creeze condițiile instituționale, tehnice și financiare pentru a crea o rețea de îngrijire pentru populația cea mai vulnerabilă și politici transversale pentru promovarea egalității de gen. În acest scop au fost consolidate instruirea cu privire la planul de asistență și un program de profesionalizare în domeniul asistenței; servicii de asistență pentru persoane care nu sunt independente; stabilirea unui buget pentru municipalități și îngrijire în timpul zilei pentru persoane care nu sunt independente.

POLITICI LOCALE RECENTE

Orașul Praia, în calitate de capitală a Capului Verde, a fost implicat activ în programe și politici pe probleme de gen. De asemenea, a găzduit cele mai semnificative întâlniri de analiză cu privire la politicile de gen, atât naționale, cât și internaționale. **2016-2020 Municipal Governance Program, Gender Equality and Equity** constituie un pilon fundamental al priorităților de intervenție pentru dezvoltarea unui oraș caracterizat prin solidaritate și educație. Din acest punct de vedere, orașul a dezvoltat o serie de politici de gen printre care se disting: punerea în aplicare a **Gender and Empowerment Program**, care vizează crearea oportunităților de formare, dezvoltare și câștig pentru tinerii și femeile care provin din familii monoparentale sau vulnerabile; diseminarea **Gender Alert Program**, al cărui scop este informarea comunităților cu privire la importanța și obiectivele Legii privind violența de gen (GBV Law); organizarea unor **acțiuni de formare pentru educatori** care au permis construirea de paradigme pozitive în domeniul relațiilor de gen în învățământul preșcolar; lupta împotriva tuturor formelor de discriminare bazate pe gen și homofobie prin **proiectul „Recognize and Change Praia”**; elaborarea (încă în desfășurare) a **Planului Municipal pentru Egalitate de gen și Echitate**.

DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

Deși în Capul Verde nu există cazuri de violență fizică împotriva migranților, precum xenofobia și segregarea socială din motive rasiale sau etnice, există încă o anumită persistență a practicilor discriminatorii, în special față de cetățenii africani. Discriminarea poate fi văzută, de exemplu, în modul în care aceste persoane sunt tratate la frontierele

Capului Verde, discriminate din cauza culorii pielii lor și, în general, excluse din proiectul politic migrator prevăzut de statul/guvernul din Capul Verde. Plângerile pe această temă au fost din ce în ce mai frecvente, inclusiv intervențiile diplomatice solicitate de țările de origine ale imigranților. În consecință, aceste persoane trebuie să se confrunte cu un aspect fundamental care le plasează într-o situație delicată pentru integrarea socială, cum ar fi lipsa documentelor legale, justificate de absența unui permis de ședere sau de un raport de muncă precar. Cu riscul expunerii imigranților la discriminare, exploatare și absența totală a protecției.

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

În ultimii ani, Capul Verde a dezvoltat o serie de acțiuni pozitive și intervenții legislative pentru a promova integrarea socială a migranților. Printre principalele aspecte trebuie evidențiată implementarea **II Action Plan for Immigration and Social Inclusion of Immigrants (2018-2020)**; elaborarea Planului Național de combatere a traficului de persoane, cu amendamentul nr. 40/2018; **proiectul de promovare a integrării sociale a imigranților** (PISI, acronim portughez) care, prin consolidarea unei societăți civile organizate (OGN, asociații etc.), vizează promovarea participării civice și integrarea imigranților în comunități și în societatea Capului Verde; **proiectul Multiculturalism** (Promul, acronim portughez) care își propune să pregătească, să sistematizeze și să disemineze informații, studii și activități de conștientizare cu privire la imigrație și integrarea migranților. Și, în cele din urmă, **proiectul pentru protecția imigranților în situații de risc**. Printre cele mai recente intervenții legislative se remarcă în special **Decretul Lege nr. 46/2019**, care creează și reglementează Support for Voluntary Return (Sprijin pentru întoarcerea voluntară), ce stabilește procedurile de susținere și oferă asistență socială cetățenilor străini care doresc să se întoarcă voluntar în țara lor de origine.

POLITICI LOCALE RECENTE

Majoritatea imigranților locuiesc pe insula Santiago. Aceștia reprezintă 56,8%, dintre care 43,5% locuiesc în orașul Praia. Din acest motiv Consiliul Municipiului Praia, în colaborare cu Oficiul pentru Imigrări, a elaborat un **Plan Municipal de Integrare a Imigranților din Municipiul Praia prin amendamentul nr. 16/2019**. **Intervenții de formare destinate asociațiilor de imigranți specializate în probleme de gen, organizarea de petreceri ale migranților și întâlniri de informare pentru imigranți** pentru accesul la serviciile esențiale: educație, sănătate, securitate socială, regularizare și constituire; finanțarea a 29 de proiecte pentru asociații și ONG-uri care vizează comunitățile de imigranți din Capul Verde, cu aproximativ 1000 de beneficiari direcți, în domeniile alfabetizării, administrării întreprinderilor mici, meseriilor, cursurilor de limbi străine și formare profesională; crearea unor **Birouri pentru Imigrare** și implementarea **Proiectului de consolidare a gestionării imigrației și integrării sociale la nivel municipal**.

4. CONCLUZII

Deși Capul Verde deține o serie de mecanisme legale pentru combaterea fenomenului discriminării de gen, în practică acestea par insuficiente atunci când trebuie să se acorde prioritate acțiunilor care promovează în mod eficient egalitatea de gen. În general, acțiunile sunt limitate la violența de gen și se pune un accent mai mare pe violența împotriva femeilor.

Deși datele oficiale indică o scădere din punct de vedere statistic, trebuie ținut cont de faptul că multe cazuri de violență, în special cele comise în cadrul familiei, nu sunt raportate și, astfel, nu sunt incluse în statistici. Totodată se remarcă faptul că Capul Verde are tendința de a se conforma excesiv obiectivelor „Gender Agenda” internaționale, cu un accent global și obiective predefinite, introducând doar timid factori endogeni care sunt importanți pentru definirea propriei sale agende. Mai mult, există o lipsă de voință politică de a satisface prerogativele legale de promovare a egalității de gen care, în consecință, este agravată de absența mecanismelor care să asigure finalizarea acestora. Se consideră că modul de percepere a problemelor de gen în Capul Verde este relativ depășit în ceea ce privește realitățile locale, având în vedere că dimensiunile sociale și culturale (locale) sunt ignorate. În cele mai multe cazuri, politicile publice și acțiunile pozitive în favoarea egalității sunt mai degrabă reactive decât preventive, condiționând gestionarea infracțiunilor de gen de către poliție și organele juridice care acționează complet reactiv, ducând la o creștere a violenței, sau mai rău. Există cazuri de femei și fete care sunt victime ale violenței de către partenerul lor, dar care după depunerea unei plângeri sunt persecutate sau chiar ucise. În cele din urmă, moștenirea colonială care a construit o societate bazată pe violența sexuală și rasială este încă un mecanism persistent.

La fel ca în cazul fenomenului migrației, Capul Verde are, atât la nivel național, cât și internațional, un cadru legal semnificativ pentru acceptarea și integrarea imigranților, refugiaților și solicitanților de azil. Deși legea din Capul Verde incriminează discriminarea rasială și deși aceasta continuă să fie negată, în fapt persistă în special împotriva comunității de migranți din Africa, cu cazuri de rasism în tratamentul aplicat persoanelor la frontiere. Trebuie subliniat faptul că în ultimii ani acțiunile implementate de statul/guvernul Capului Verde în favoarea fenomenului migrației par a fi mai mult decât orice altceva rezultatul presiunii din partea comunității internaționale prin programe de cooperare specifică, protocoale în domeniile migraționale și organizării granițelor. Datorită poziției sale geostrategice, Capul Verde este considerată o „buffer zone” (zonă tampon) a Europei, o țară de tranzit preferențială, deoarece conectează cele trei continente, America, Africa și Europa, acționând și ca o poartă de acces dinspre Africa. Acesta este motivul pentru care statul consideră migrația un proiect politic și, prin urmare, a conturat în mod clar profilul dorit al migranților în contextul mobilității/migrației internaționale peste granițele sale. Potrivit Institutului Național de Statistică (2018), ar trebui să existe aproximativ 14.000 de imigranți în țară. Cu siguranță un număr aproximativ, deoarece nu există date reale despre migrația ilegală din țară. Cel mai critic aspect îl reprezintă presiunea exercitată de exodul din mediul rural. O situație care, în multe zone, cum ar fi insula Santo Antão, care a suferit reducerea veniturilor locale și separarea familiilor, duce la depopulare și concentrarea resurselor în acele orașe care sunt deja considerate polii de dezvoltare ai țării: orașele Praia (Insula Santiago), Mindelo (Antão), Santa Maria (Insula Sal) și Sal Rei (Insula Boa Vista). Aceste orașe se confruntă cu criminalitate și delincvență urbană, condiții de locuit precare, salubritate limitată și un mediu urban deficitar. Educația este considerată a fi un factor determinant pentru o societate care este din ce în ce mai corectă în ceea ce privește problemele de gen și mai conștientă de diversitatea culturală în contextul migrației. Este esențial să fie create instituții și mecanisme de monitorizare pentru supravegherea politicilor publice și a sistemelor judiciare, care trebuie să adopte un caracter preventiv care să le permită să aplice măsuri de executare în cazul nerespectării discriminării de gen și împotriva migranților. În mod similar ar fi recomandabil, în scopul prevenirii, să se creeze un Sistem de alertă și răspuns rapid (Alert and Rapid Response System) și o echipă care să sensibilizeze

comunitățile; în sfârșit, crearea unui mecanism legal pentru responsabilizarea persoanelor în domeniul tentativelor de săvârșire a infracțiunilor de gen sau a discriminării rasiale. În ceea ce privește mobilitatea/migrația internă se consideră că, pentru a reduce presiunea demografică exercitată de exodul din mediul rural, este crucial transferul resurselor economice și umane pentru a stimula dezvoltarea locală, propunerea unor stimulente pentru agricultură, creșterea animalelor și alte sectoare conform aspirațiilor locale și inițierea un proces de regionalizare.

5. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

C. M. de Barros, *Análise de Género e Plano de Ação de Género (GAP 2016-2020) no âmbito da cooperação UE - Cabo Verde, União Europeia e Cabo Verde*, (2016), available at: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/gapcv_2016-2020_pt_0.pdf.

Instituto Nacional de Estatísticas de Cabo Verde, *Mulheres e Homens em Cabo Verde: Factos e Números*, (2017), available at: <http://ine.cv/wp-content/uploads/2018/03/mulheres-e-homens-em-cabo-verde-factos-e-numeros-2017.pdf>.

Instituto Cabo-Verdiano para Igualdade de Equidade de Género, *Retrospectiva 2019: 25 anos sob signo da Paridade e de menos VBG*, (2019), available at: <https://www.icieg.cv/images/phocadownload/retrospectiva2019.pdf>.

Instituto Nacional de Estatísticas de Cabo Verde & Ministério da Saúde e da Segurança Social, *Principais resultados preliminares do Terceiro Inquérito Demográfico e de Saúde Reprodutiva (IDSR-III)*, (2019), available at: http://ine.cv/wp-content/uploads/2019/02/apresentacao-resultados-preliminares-_idsr_iii.pdf.

Instituto Nacional de Estatísticas de Cabo Verde, *Estatísticas das famílias e condições de vida: Inquérito Multi-Objetivo Continuo 2018*, available at: http://ine.cv/wp-content/uploads/2019/07/imc_condicoes-de-vida_2018_-_site_.pdf.

Instituto Nacional de Estatísticas de Cabo Verde, *Estatísticas do Mercado de Trabalho 10 semestre de 2019*, available at: http://ine.cv/wp-content/uploads/2019/12/imc_2019_2t_estatisticas_mercado_trabalho_nota_imprensa_30_dez_19.pdf.

P. Oliveira, *Mobilidades, fronteiras e integração regional: livre circulação de pessoas na CEDEAO? o caso de Cabo Verde*, Praia: Uni-CV, (2020), (Dissertação de mestrado).

Programa do Governo da IX Legislatura (2016-2020), República de Cabo Verde, available at: <https://www.icieg.cv/images/phocadownload/Programa-do-Governo-da-IX-Legislatura-2016-2021.pdf>

World Economic Forum (2020), *The Global Gender Gap Report 2020*, available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA DUNKERQUE (FRANȚA)

Besmira Gurguri

1. INTRODUCERE

Franța este o republică unitară și „organizarea sa este descentralizată”. Așa se declară în Constituția celei de-a Cincea Republici din 4 octombrie 1958, un text juridic fundamental care guvernează/reglementează regimul actual. Cu toate acestea, există o diviziune teritorială pe trei niveluri care caracterizează această organizație descentralizată: regiunea, departamentul și municipalitatea, care beneficiază de libertate administrativă din punct de vedere al autonomiei financiare (buget). Această organizație nu afectează puterea legislativă, care rămâne prerogativa exclusivă a parlamentului.

Parlamentul, alcătuit din două adunări, Adunarea Națională și Senatul, votează toate legile, controlează activitatea guvernului și evaluează politicile publice. La rândul lor, autoritățile locale sunt limitate la puterea de reglementare conferită de parlament (decrete, ordonanțe etc.).

Această împărțire a rolurilor legislative și de reglementare respectă separarea celor trei puteri constitutive ale organizației din Franța: puterea legislativă, puterea executivă și puterea juridică. Se precizează că, în contextul monitorizării respectării legii și a sancționării contraveniențelor, competență exclusivă a puterii judiciare, aceasta din urmă poate îmbogăți interpretarea textelor legale prin așa-numita jurisprudență. Principiul egalității cetățenilor este stabilit prin Constituția din 1958, care încorporează principiile Declarației drepturilor omului și ale cetățeanului din 1789 și Preambulul Constituției din 1946. Din 2008, legislația franceză a încorporat criteriile internaționale și europene pentru a defini principalele forme de discriminare:

- „Directă”: respectiv situația în care o persoană este tratată mai puțin favorabil decât o altă persoană în situații comparabile și pe baza originii, sexului, situației familiale, sarcinii, vulnerabilităților specifice derivate din situația sa economică, evidente sau cunoscute de către infractor, numelui de familie, locului de reședință sau contului bancar, stării de sănătate, pierderii autonomiei, dizabilității, caracteristicilor genetice, moralității, orientării sexuale, identității de gen, vârstei sale, opiniilor sale politice, activităților sale sindicale, capacității sale de a se exprima într-o altă limbă decât franceza, apartenenței sau neapartenenței, reală sau presupusă, la un anumit grup etnic, națiune, rasă sau religie presupusă.

- „Indirectă”: respectiv „o dispoziție, un criteriu sau o practică aparent neutră, dar care ar putea pune persoanele într-un dezavantaj specific în comparație cu alții din unul dintre motivele menționate în primul paragraf, cu excepția cazului în care această dispoziție, criteriu sau practică este obiectiv justificată de un scop legitim”.

În ceea ce privește conceptul de „violență”, legislația franceză îl definește ca fiind ansamblul de infracțiuni sau circumstanțe agravante care constituie atacuri intenționate asupra integrității persoanelor (articolele 222-7 și următoarele din codul penal). Conform legislației civile, prin violență se înțelege orice faptă, deliberată sau nu, care afectează fizic sau moral

victima, cu consecințe dăunătoare pentru persoana sau bunurile sale. Legea franceză nu face nicio distincție în definiția sa între violența de gen, violența legată de originile culturale ale unei persoane și alte forme de violență. Circumstanțele agravante sunt luate în considerare în dreptul penal atunci când se ține cont de identitatea de gen sau originea victimei unei infracțiuni. Aceste circumstanțe sunt distincte și nu trebuie confundate cu elementul juridic, moral și material al infracțiunii.

2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

Egalitatea dintre femei și bărbați nu mai este o chestiune de principiu, ci de eficiență. Acest lucru este cu atât mai adevărat cu cât, în ciuda legilor progresiste adoptate, inegalitățile există și se reflectă în decalajele dintre cele două sexe în toate domeniile vieții (educație, muncă, politică etc.). Diferite legi au permis femeilor accesul la drepturi care le erau interzise sau erau rezervate exclusiv bărbaților, inclusiv dreptul la vot (1944), dreptul la muncă și deschiderea unui cont bancar fără permisiunea soțului (1965), dreptul la avort (1975), legea salarizării egale pentru femei și bărbați (2006). Cu toate acestea, legea din 4 august 2014 este deosebit de importantă datorită naturii sale multidimensionale, care ia în considerare atât tratamentul egal, cât și lupta împotriva violenței de gen.

REFORME LEGISLATIVE FRANCEZE RECENTE, „MAREA CAUZĂ NAȚIONALĂ”

Este important de menționat faptul că egalitatea de gen este una dintre problemele cheie pentru actualul guvern și a fost declarată o „mare cauză națională” a mandatului prezidențial de cinci ani. Din octombrie 2017 au fost adoptate numeroase măsuri legislative care au consolidat instrumentele legale de luptă împotriva discriminării femeilor:

- Egalitatea dintre femei și bărbați: marea cauză a cincinalului;
- Legea nr. 2018-771 din 5 septembrie 2018 „pentru libertatea de a-și alege viitorul profesional”, pentru a promova egalitatea reală în lumea profesională;
- Grenelle din 25 noiembrie 2019 împotriva violenței împotriva femeilor. Au fost adoptate aproximativ cincizeci de măsuri, organizate pe trei piloni principali: prevenire, protecție, îngrijire și pedepse pentru o mai bună apărare;
- Al cincilea plan de mobilizare și combatere a tuturor formelor de violență împotriva femeilor (2017-2019);
- Primul plan interministerial pentru egalitatea profesională între bărbați și femei (2016-2020).

Apariția problemei „intersexualității”

Persoanele intersexuale sunt indivizi ale căror caracteristici fizice (hormoni, organe genitale) nu corespund cu ceea ce este atribuit în mod tradițional femeilor sau bărbaților, deoarece s-au născut cu o anatomie sexuală atipică. Potrivit Națiunilor Unite, persoanele intersexuale reprezintă între 0,05% și 1,7% din populația lumii. Sunt victime ale tabuurilor sociale și ale intervențiilor chirurgicale la naștere sau în copilărie, cu scopul de a le „normaliza” și a le atribui un gen. În Franța, legea este departe de a recunoaște al treilea gen. În prezent cunoaște și acceptă doar două genuri: femininul și masculinul; totodată, copilul trebuie să fie declarat la biroul de evidență a persoanelor în termen de cinci zile de la naștere. Legislația franceză nu permite indicarea unui alt sex în afara celui masculin sau feminin în actele de stare civilă.

POLITICI DE GEN LOCALE

La nivelul orașului Dunkerque, problema discriminării și a violenței de gen este inclusă în politicile municipale pentru a contribui la respectarea egalității, angajându-se în prevenirea și lupta împotriva tuturor formelor de discriminare. Lupta împotriva discriminării sexuale este, prin urmare, inclusă în planul antidiscriminare implementat din 2017, din care face parte proiectul Recognize & Change.

Orașul se angajează să promoveze egalitatea de gen și prin punerea în aplicare a Legii din 4 august 2014 privind adevărata egalitate între femei și bărbați. Această lege impune autorităților locale, în special localităților cu peste 20.000 de locuitori, să întocmească și să prezinte anual Consiliului municipal un raport privind situația egalității între femei și bărbați.

Din 2018, orașul Dunkerque a respectat această obligație legislativă. Raportul reprezintă o evaluare a politicilor implementate de municipalitate pe teritoriul său în favoarea egalității. Acesta include liniile directoare și un program de acțiuni care urmează să fie puse în aplicare pe termen mediu și lung pentru a corecta inegalitățile observate. Totodată, orașul oferă sprijin financiar asociațiilor locale care operează în acest domeniu.

Pentru a încheia această secțiune, putem spune că în ultimii ani au fost puse în aplicare numeroase măsuri și planuri instituționale pentru promovarea egalității între femei și bărbați în toate sectoarele. Totodată, mișcarea #MeToo a avut un impact semnificativ în condamnarea crescândă a tuturor formelor de violență împotriva femeilor și a consolidat solidaritatea și evoluția legislativă.

Cu toate acestea, egalitatea de gen este încă fragilă și în Franța persistă multe inegalități. O femeie moare la fiecare trei zile ca urmare a faptului că a fost bătută de soțul său sau de fostul soț; în fiecare an, 225.000 de femei sunt victime ale violenței de către partenerul lor, 84.000 suferă o încercare de viol sau sunt victime ale violului și opt din zece femei se tem să iasă singure seara.

Din 17 martie, pandemia Covid-19 a jucat un rol foarte semnificativ în creșterea violenței în familie și se pare că locuința este departe de a fi cel mai sigur loc pentru multe femei. În aceste vremuri dificile, problema violenței în familie a devenit o prioritate pentru guvern, deoarece victimele au mai puține mijloace pentru a alerta sau a cere ajutor, mișcările lor fiind îngrădite și aflându-se sub supravegherea constantă a agresorului lor. Au fost adoptate mai multe măsuri pentru a proteja victimele și a pune capăt coabitărilor periculoase.

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

Întrucât nu există o definiție legală a termenului „migrație” și interpretarea acestuia poate varia de la o țară la alta, trebuie remarcat faptul că în această parte a raportului vom folosi definiția termenului „migrant” oferită de Organizația Internațională pentru Migrație.

Un „migrant” este orice persoană care, părăsind domiciliul său stabil, traversează sau a traversat o frontieră internațională sau se mută sau s-a mutat pe teritoriul unui stat, indiferent de: (1) statutul juridic al persoanei; (2) caracterul involuntar sau voluntar al deplasării; (3) cauzele deplasării; sau (4) durata șederii.

În prezent, datele privind imigrația în Franța sunt relativ stabile. În fiecare an numărul de intrări pe teritoriu variază între 200.000 și 250.000 de persoane pe an, iar numărul naturalizărilor variază între 180.000 și 200.000 pe an.

REFORME LEGISLATIVE FRANCEZE RECENTE

Potrivit guvernului, legea din 10 septembrie 2018 privind imigrația controlată, azilul efectiv și integrarea cu succes vizează simplificarea procedurilor și asistenței acordate anumitor tipuri de imigranți. Cu toate acestea, această lege conține și măsuri de limitare a imigrației, de reducere a drepturilor fundamentale și a garanțiilor migranților și de sporire a abuzurilor instituționale.

Pe 6 noiembrie 2019, guvernul a prezentat cele 20 de măsuri care constituie principalele linii ale politicii sale privind migrația. Acestea sunt concluziile unei dezbateri privind migrația care a avut loc în Parlament în luna octombrie 2019.

POLITICILE MIGRAȚIONALE ALE ORAȘULUI DUNKERQUE

În Franța, așa-numitele politici de „migrație” sunt competența statului. Cu toate acestea, deoarece orașele sunt cele care primesc persoanele respective, politicile locale nu le pot ignora. Acesta este motivul pentru care mai multe municipalități inițiază sau susțin acțiuni de primire și acordare de asistență imigranților.

Orașul Dunkerque integrează această abordare în politicile sale municipale. În 2017, această problemă a fost abordată și integrată în planul antidiscriminare adoptat de Consiliul municipal.

A fost acordată asistență financiară asociațiilor care sprijină grupurile de migranți în eforturile lor de integrare și protecție. În cele din urmă, se desfășoară acțiuni specifice în colaborare cu asociații, pentru punerea în aplicare a dreptului la igienă a refugiaților din tabăra Grande-Synthe care oferă, de exemplu, accesul la dușuri în beneficiul migranților.

În cele din urmă, tot mai multe asociații și agenții internaționale condamnă toate încălcările legislației împotriva migranților și se angajează să protejeze drepturile imigranților și refugiaților. Acestea subliniază obligația de respectare a drepturilor și au solicitat guvernului francez să adopte legi și practici în conformitate cu Declarația de apărare a drepturilor omului a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite.

Deși au fost luate diferite măsuri pentru a aborda încălcările legislației împotriva imigranților și deși informațiile gratuite sunt disponibile/utilizabile pe scară largă, profesioniștii știu foarte puțin despre aceste drepturi. Prin urmare drepturile imigranților, solicitanților de azil sau refugiaților pot fi încălcate sau nerespectate.

În ceea ce privește legislația și politicile privind imigrația, există numeroase oscilații între înăsprire și deschidere. Pe ansamblu, legislația franceză, ca și cea a celorlalte țări europene, a fost consolidată în ultimii ani. Problema imigranților ilegali rămâne încă nerezolvată și se află în centrul politicilor restrictive de migrație ale Franței.

BIBLIOGRAPHIE INDICATIVĂ

First Inter-Ministerial Plan for Professional Equality between Men and Women, (2016-2020), <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/dossiers/egalite-professionnelle/le-1er-plan-interministeriel-en-faveur-de-legalite-professionnelle/>.

Government Action Program against violence and discrimination based on sexual orientation or gender identity, (2012), http://femmes.gouv.fr/wp-content/uploads/2012/11/violence_v5+_06-2011.pdf.

L. Hauchard, 'De la Binarité Sexuelle à la Reconnaissance d'un Troisième Sexe Neutre?', *Le Petit Juriste*, (2018), <https://www.lepetitjuriste.fr/de-binarite-sexuelle-a-reconnaissance-dun-troisieme-sexe-neutre/>.

L. Tanca and A. Lepoivre, 'La France est-elle un des pays les plus touchés par les féminicides en Europe?', (2019), https://www.bfmtv.com/societe/la-france-est-elle-un-des-pays-les-plus-touchees-par-les-feminicides-en-europe_AN-201909030002.html.

La Politique de Lutte contre les Violences Sexistes et Sexuelles Faites aux Femmes, <https://arretonslesviolences.gouv.fr/l-etat-vous- protege/politique-de-lutte-contre-les-violences-faites-au-femmes>.

Law No. 2018-771 of 5th September 2018, „pour la liberté de choisir son avenir professionnel”, (in French) at <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000037367660&categorieLien=id>.

Law No. 2018-778 of 10th October 2018 „pour une immigration maîtrisée, un droit d'asile effectif et une intégration réussie”, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000037381808/>.

Légifrance, Le Service Public de la Diffusion du Droit, <https://www.legifrance.gouv.fr/>.

Ministre délégué chargé de l'Égalité entre les femmes et les hommes, de la Diversité et de l'Égalité des chances, <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/>.

Ministry of Families, Children and Women's Rights, Report on Gender Equality, (2016), <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/wp-content/uploads/2016/06/Guide-art-61.pdf>.

National Grenelle against Gender (Domestic) Violence, (2019), <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/un-grenelle-des-violences-conjugales-pour-lutter-contre-les-feminicides/>.

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA ERMOPOLI (GRECIA)

Dimitrios Paraskevopoulos
în colaborare cu Stratos Georgoulas*

* Dr. Dimitrios Paraskevopoulos, bursă de studii universitare la Universitatea Mării Egee (Departamentul de sociologie), în colaborare cu Stratos Georgoulas, director adjunct al Departamentului de sociologie, profesor de criminologie la Universitatea Mării Egee (Departamentul de sociologie), director pentru studii de masterat și doctorat ETKAS, director științific al EKNEXA (Laboratorul pentru sociologie, tineret, timp liber și sport).

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ

Conform diviziunii administrative, din data de 1 septembrie 2019 țara este împărțită în 7 **administrații descentralizate**, 13 regiuni, 332 de localități (inclusiv Ermopoli Syros) și 4.783 de comunități. În sistemul juridic al teritoriului grec, Constituția prevalează asupra altor acte juridice, urmată de legi, decrete prezidențiale și acte administrative. În același timp Grecia, fiind unul dintre membrii instituțiilor europene, trebuie să se alinieze la cadrul de reglementare privind directivele europene referitoare la prevenire. Rolul structurilor administrative regionale în cadrul sistemului juridic grecesc constă, pe de o parte, în transferul deciziilor și politicilor de la nivel central la cel local și, pe de altă parte, în adaptarea acestora la condițiile și caracteristicile locale. Feedback-ul este trimis centrului de luare a deciziilor, care permite ca politicile identificate și activate la nivel local și regional să fie încurajate și sprijinite de guvernele naționale și de organizațiile supranaționale.

În sistemul juridic al Greciei, principiul egalității este inclus în **Constituție**. Conform Art. 4, alin. 1 „Grecii sunt egali în fața legii” și alin. 2 „Grecii au drepturi și îndatoriri egale”; în același timp, în Art. 116, alin. 2 din Constituție se subliniază faptul că *„Adoptarea unor măsuri pozitive pentru promovarea egalității între bărbați și femei nu constituie discriminare de gen. Statul lucrează pentru eliminarea inegalităților existente, în special pentru femei”*. Mai mult, conform Art. 5, alin. 2 din Constituție *„Toți cei care se află pe teritoriul grec se bucură de protecția absolută a vieții lor, a onoarei și libertății lor, fără nicio distincție în funcție de naționalitate, rasă, limbă și credințe religioase sau politice. Sunt permise excepții în cazurile prevăzute de dreptul internațional. Este interzisă extrădarea străinului persecutat pentru activitatea sa în favoarea libertății”*. Conform Art. 25, alin. 2, recunoașterea și protecția drepturilor fundamentale și inalienabile ale omului de către stat vizează realizarea progresului social în domeniul libertății și justiției.

2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

În Grecia, atât datele calitative, cât și cele cantitative despre fenomenul discriminării și violenței de gen continuă să sporească îngrijorarea cu privire la eficacitatea aplicării legii și, în consecință, să evidențieze deficiențele la nivel legislativ. În cazul Greciei, datele din **Global Gender Gap Report** al Forumului Economic Mondial indică diferențe semnificative între bărbați și femei pentru diferiți indicatori (participarea pe piața muncii, venituri estimate, legislatori, înalți funcționari și directori, femei în parlament, femei în funcții ministeriale). Datele calitative colectate de la **comunitățile LGBTQI** evidențiază fenomene de agresiune în sectorul educației, o tendință comună de a evita utilizarea serviciilor de sănătate (din

cauza lipsei de încredere și a fricii de expunere), abuzuri și umilințe, psihiatrizarea identității de gen, discursuri jignitoare în unele mass-media etc.

În ceea ce privește nivelurile **violentei** de gen, s-a înregistrat o creștere cu aproximativ 50% din 2012 până în 2017. Infracțiunile sexuale raportate, indiferent de gen, au înregistrat o creștere similară, cu excepția perioadei 2016-2017 în care, în schimb, s-a observat o scădere a numărului de cazuri. Totodată, între 19/11/2016 și 19/11/2017 linia telefonică de asistență **24h SOS Helpline** 15900 pentru prevenirea violenței împotriva femeilor și rețeaua de structuri a Secretariatului General pentru Egalitatea de Gen au înregistrat un număr crescut de apeluri și e-mailuri. În 2018, 3.325 de femei au folosit SOS Helpline. Conform celor mai recente date, aprilie 2020 a fost luna cu cel mai mare număr de accidente înregistrate, dar nu numai, a fost și luna cu cel mai mare număr de accidente cauzate de violența în familie. În perioada în care trăim, în care răspândirea ulterioară a pandemiei COVID-19 a determinat o serie de măsuri care restricționează drepturile individuale în încercarea de apărare a sănătății publice, s-au manifestat îngrijorări cu privire la creșterea numărului de episoade de violență raportate, dar și cu privire la numărul de violențe care nu sunt raportate.

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

Datorită influenței eforturilor de cercetare și a solicitărilor colective s-a înregistrat o îmbunătățire a cadrului instituțional la nivelul inițiativelor politice și legislative. Pe lângă faptul că garantează posibilitatea stabilirii unui acord de **coabitare** între doi adulți, indiferent de sexul lor, Legea nr. 4356/2015 (Monitorul Oficial A' 181/24-12-2015) a instituit un Consiliu Național împotriva Rasismului și Intoleranței care poate: i) contura politicile de prevenire și combatere a rasismului și intoleranței pentru a asigura protecția persoanelor și grupurilor care sunt victime ale discriminării în funcție de rasă, culoare, naționalitate sau origine etnică, background genealogic, origine socială, identitate religioasă sau altele, handicap, orientare sexuală sau gen, ii) supraveghea implementarea legislației și iii) promova și coordona acțiunea organismelor implicate. Ulterior în Legea nr. 4443/2016 (Monitorul Oficial A' 232/9.12.2016) au fost definite formele de distincție, iar Legea 4492/2017 (Monitorul Oficial A'152/13.10.2017) a stabilit **dreptul la identitatea de gen**. Legea nr. 4531/2018 (Monitorul Oficial 62/05.04.2018) a inclus, printre altele, „**Ratificarea** Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie” (Istanbul, 11.V.2011). Conținutul convenției a fost inclus în legislația greacă, modificând în principal legislația privind violența în familie (Monitorul Oficial 232/A/24-10-2006) și o serie de articole din **Codul penal** (323A - Traficul de persoane, 315B - Invitația etc.).

Recenta lege nr. 4604/2019 (Monitorul Oficial A' 50/26.03.2019) constituie un cadru instituțional independent care are drept scop eliminarea discriminării împotriva femeilor, consolidarea egalității de gen și combaterea violenței de gen.

Principalele intervenții legislative sunt: a) creșterea **participării femeilor în funcțiile politice și parlamentare**, b) stabilirea **Planurilor** pentru Egalitate (intervenții integrate și complementare) și c) includerea dimensiunii de gen în proiectarea, implementarea și evaluarea **politicilor publice** din sectoarele sănătății și educației, mass-media, bugetelor publice, redactării documentelor administrative etc.

POLITICI LOCALE RECENTE

Legislația care vizează combaterea discriminării și promovarea egalității de gen prevede înființarea unui **Comitet Regional pentru Egalitatea de Gen** în fiecare regiune, în timp ce, la nivel local, înființează un **Comitet Local pentru Egalitate**. Conform Art. 5 din Legea nr. 4604, principalele responsabilități ale comitetelor menționate mai sus sunt *„proiectarea, organizarea, coordonarea și implementarea programelor pentru promovarea egalității de gen, în conformitate cu politicile GSGE și ale Planului Național de Acțiune pentru egalitatea de gen și inițiativele de promovare a egalității de gen în limitele lor administrative, precum și punerea în aplicare a instrumentului Cartei Europene pentru Egalitatea de Gen în Viața Locală, implementând angajamentele acesteia pentru promovarea principiului egalității de gen”*. În acest fel *„este asigurată cooperarea serviciilor regionale cu GSGE, pentru a facilita dezvoltarea la nivel regional a acțiunilor și programelor legate de politicile GSGE, precum și a orientărilor Planului Național de Acțiune pentru Egalitatea de Gen, în funcție de modificările apărute în timp.”* Prin urmare, în formularea Planului Național de Acțiune sunt luate în considerare datele locale și regionale. Organismele nestatale sunt implicate în principal la nivel de **prevenire** sau, în unele cazuri, furnizează date prin rapoarte care pot fi luate în considerare la elaborarea legislației naționale și a politicilor locale.

În **regiunea Egeei de Sud**, strategiile de prevenire și răspuns referitoare la acest fenomen sunt incluse în *„Strategia regională pentru incluziune socială, luptă împotriva sărăciei și a tuturor formelor de discriminare în regiunea Egeei de Sud”*, în cadrul NSRF (National Strategic Reference Framework 2014-2020), care prevede *„acțiuni în favoarea femeilor și de combatere a violenței”* (sprijinirea Centrelor de consultanță pentru femei și a funcționării adăposturilor destinate femeilor victime). Ca parte a Programului Operațional Regional pentru Egeea de Sud 2014-2020, următorii actori sunt uniți și finanțați: a) **Centrul de Counseling** din Syros, prin organismul de implementare **Centrul de cercetare** pe probleme de egalitate, b) Centrul de Counseling din Rodi, prin organismul de implementare Primăria Rodi, c) Centrul de consiliere din Kos, prin organismul de implementare Primăria Kos și d) Adăpostul pentru femei victime ale violenței, cu Primăria Rodi ca organism de implementare. Din 2013 până astăzi, Centrul de consiliere pentru femei din Syros, împreună cu organismul de implementare Centrul de cercetare pentru egalitatea de gen (KETHI), sprijină femeile victime ale violenței și copiii lor prin sprijin interdisciplinar, informând și sensibilizând comunitățile cu privire la violența în familie, precum și consolidând rolul autorităților publice și locale.

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

Rețeaua pentru Raportarea Incidentelor de Violență Rasială a înregistrat pentru anul 2018 o creștere a cazurilor de violență rasială în special împotriva refugiaților și imigranților, în timp ce un raport corespunzător anului 2019 a constatat o tendință în creștere a episoadelor de violență rasială zilnică.

Mai exact, în 2018 au fost înregistrate 117 cazuri de violență rasială, dintre care 74 vizează imigranții-refugiați pentru originea lor etnică, religie și culoarea pielii și alte 5 cazuri vizează refugiații și solicitanții de azil LGBTQI. În 2019 au fost înregistrate în total 100 de episoade de violență rasială, dintre care 51 legate de acțiuni împotriva imigranților, refugiaților sau solicitanților de azil, datorită originii etnice, religiei și/sau culorii pielii.

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

Dispozițiile **declarației comune Uniunea Europeană-Turcia** din martie 2016, care promovează tratamentul imigrației ilegale în Europa și reducerea deportărilor de grup, au schimbat cadrul problemei imigrației și refugiaților în Grecia. Legea nr. 4375/2016 (Monitorul Oficial 51/A/3-4-2016) a prevăzut organizarea unor noi structuri pentru gestionarea crizei migrației și a refugiaților (Servicii de primire și identificare și servicii de azil). În același timp o serie de decizii ministeriale, în special în sectoarele sănătății și educației, s-a bazat pe aplicarea principiului tratamentului egal, indiferent de rasă sau origine etnică, religie sau alte convingeri. În 2019 legislația națională a fost armonizată cu directivele Uniunii Europene (2011/95/UE, 2013/33/UE, 2013/32/UE). Numeroase organizații pentru protejarea și apărarea drepturilor omului (a se vedea Grupul de lucru al Consiliului Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului privind detenția arbitrară (WGAD), Comisia Națională pentru Drepturile Omului etc.) au întocmit rapoarte sau anunțuri privind conținutul acestui text, subliniind înăsprirea cadrului instituțional prin privarea de libertate, posibilitatea înființării unor structuri închise pentru primirea temporară a cetățenilor țărilor terțe sau apatrizilor, declararea grupurilor sociale dintr-o poziție de vulnerabilitate (acest lucru a avut loc în cazul persoanelor cu tulburări de stres post-traumatic, în special supraviețuitori și rude ale victimelor naufragiilor) și [în cazul sosirilor în masă ale cetățenilor țărilor terțe sau apatrizilor] prin alocarea posibilității de a intervieva solicitanții de protecție internațională și personalul poliției grecești. Totodată, în conformitate cu prevederile Legii nr. 4636, o decizie ministerială comună (Monitorul Oficial B '4907/31.12.2019) a definit statele terțe considerate sigure, introducând la nivel instituțional o distincție între țările sigure și cele nesigure.

POLITICI LOCALE RECENTE

În regiunea sudică a Mării Egee, strategiile de prevenire și răspuns la fenomen sunt incluse în „Strategia regională pentru incluziunea socială, lupta împotriva sărăciei și a tuturor formelor de discriminare în regiunea sudică a Mării Egee” în cadrul NSRF (National Strategic Reference Framework 2014-2020) care prevede „Acțiuni de primire a refugiaților - Integrarea socială a imigranților” (furnizarea serviciilor pentru îmbunătățirea ocupării forței de muncă și integrarea socială prin acordarea serviciilor de consultanță, sprijin legal și mediere interculturală). Mai multe organizații sunt active în domeniul combaterii discriminării (a se vedea Centrul de prevenire „THISEAS” din Ciclade, Observatorul antirasial al Universității Mării Egee, Centrul de cercetare și dezvoltare al Sfintei Metropole din Syros, Centrul Comunitar al Orașului Syros-Ermoupolis și Școala Vardakeios din Ermoupolis).

4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

A. Vougiouka, „Instrument de consiliere pentru prevenirea primară a violenței împotriva femeilor”, Centrul de cercetări și studii privind femeile „Diotima”, <https://diotima.org.gr/wp-content/uploads/2013/07/ERGALEIO-PROLIPSI-1.pdf> (în limba greacă).

Centrul de cercetare și studii privind femeile „Diotima”, Necesitatea imediată a unor măsuri de urgență pentru victimele violenței în familie, <https://diotima.org.gr/ektakta-metra-gia-endoikogenaiki-via/> (în limba greacă).

Greek Racist Violence Recording Network & UNHCR, raportul anual 2019, <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2020/06/ETHSIA-EKTHESH-2019-GREEK.pdf>.

M. Liapi, C. Giannopoulou, T. Tyrovolas, T. Kountouri-Tsiame, S. Saratsi, „Cercetări privind combaterea violenței în familie în populația de refugiați și imigranți (fete, băieți, femei, bărbați): Disponibilitatea, accesibilitatea și calitatea serviciilor furnizate în Grecia”, Centrul de cercetare și studii privind femeile „Diotima”, (2019), pag. 71-74 (în limba greacă).

N. Moschovakou, S. N.N. Ntani, „Discriminarea pe baza identității de gen și a orientării sexuale: Date, cadru instituțional și sondaje privind calitatea”, KETHI (2018), pag. 146-149 (în limba greacă).

Comisia națională pentru drepturile Omului, Observații privind proiectul de lege al Ministerului Protecției Civile „referitor la protecția internațională: dispoziții pentru recunoașterea și statutul cetățenilor țărilor terțe sau apatrizilor ca beneficiari ai protecției internaționale, pentru un statut unificat pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru protecție subsidiară și pentru conținutul protecției acordate, consolidarea dispozițiilor pentru primirea solicitanților de protecție internațională, procedura de acordare și retragere a statutului de protecție internațională, restructurarea protecției judiciare pentru solicitanții de azil și alte dispoziții”, (2019), (în limba greacă) http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/Paratiriseis%20EEDA%20sto%20nomosxedio%20gia%20Asylo%2024.10.2019.pdf?fbclid=IwAR1z3ZxqxELK_EjNDQMhg5DbvA1M-CwVDdpaX_rLV0heasoq15kxPN9sC8

Observatorul Secretariatului general pentru politici privind familia și egalitatea de gen, Violenta de Gen, a 23-a Notă de informare.

Biroul special de gestionare din Regiunea sudică a Mării Egee, Strategia pentru incluziunea socială, combaterea sărăciei și a tuturor formelor de discriminare în Sud, (2015).

Grupul de lucru pentru detenția arbitrară (WGAD), Rezultatele preliminare ale vizitei în Grecia (2-13 decembrie 2019), https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Detention/EoM_Greece_10122019_GreekVersion.docx (în limba greacă).

World Economic Forum, Global Gender Gap Report 2020, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf.

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA TORINO (ITALIA)

Francesca Finelli*

**Francesca Finelli, lector universitar pe bază de contract la Facultatea de Drept a Universității din Torino, în colaborare cu Mia Caielli, Profesor Asociat de Drept Constituțional (Comparat) și membru al consiliului de administrație al CIRSDe (Centrul de Cercetare pentru Studiile privind Femeile și de Gen).*

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ

Italia are un sistem juridic descentralizat, fiind alcătuită din 20 de regiuni (printre care Piemont), 14 orașe metropolitane (inclusiv Torino) și 7.903 de municipalități. Sistemul nostru constituțional recunoaște multiple forme de **guvernare locală** și se bazează pe principiul **subsidiarității**. Prin urmare, Constituția noastră stabilește competențe exclusive (centralizate) ale Statului, competențe complementare și competențe exclusive (descentralizate) ale Regiunilor. Orașele metropolitane și municipalitățile, pe de altă parte, nu au autonomie legislativă. Acestor unități teritoriale le revin funcții administrative și competența lor vizează numai intervenții locale.

Egalitatea este una dintre valorile fundamentale ale sistemului nostru constituțional. **Art. 3 din Constituția italiană** afirmă că *„Toți cetățenii au demnitate socială egală și sunt egali în fața legii, fără nicio distincție în funcție de sex, rasă, limbă, religie, opinie politică, condiții personale și sociale”*. Art. 3 stabilește, de asemenea, garanții individuale semnificative. Recunoaște și că *„este datoria Republicii să înlăture acele obstacole de natură economică sau socială care limitează libertatea și egalitatea cetățenilor, împiedicând astfel dezvoltarea deplină a ființei umane și participarea efectivă a tuturor lucrătorilor la organizarea politică, economică și socială a țării”*. Prin urmare, autoritățile italiene s-au angajat să implementeze atât o egalitate formală, cât și una de fond. În ceea ce privește egalitatea de gen, Constituția italiană prevede în mod expres că legile regionale trebuie să înlăture orice obstacol în calea egalității depline între bărbați și femei în viața socială, culturală și economică și să promoveze accesul egal la cariera politică. Drept urmare, autoritățile regionale sunt invitate să ia măsuri pozitive la nivel local, în timp ce, în ceea ce privește discriminarea etnică legată de fluxurile de migrație, competența pentru definirea politicilor de migrație este centralizată la nivel național. Regiunile nu pot reglementa independent imigrația și azilul. Cu toate acestea, în sfera lor de competență intră integrarea socială a migranților și sunt responsabile pentru coordonarea diferitelor măsuri de asistență, cum ar fi asigurarea locuinței, asistența medicală, educația, formarea și cursurile de limbi străine.

Pe lângă aceste dispoziții constituționale, este esențial să amintim că Italia este supusă unor obligații supranaționale care vizează combaterea discriminării și violenței, promovând în același timp egalitatea. Sistemul nostru juridic trebuie să respecte diferite **angajamente internaționale și europene**. La nivel european, Italia este obligată să respecte dreptul comunitar (în principal directivele și reglementările comunitare) emise de organele Uniunii Europene și interpretate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Totodată, Italia este parte contractantă a Convenției europene pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDU) și trebuie să respecte activitatea judiciară a Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg. La nivel internațional, Italia a ratificat mai multe convenții ale Națiunilor Unite, cum ar fi Convenția internațională privind eliminarea

tuturor formelor de discriminare rasială, Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeii (CEDAW). În ceea ce privește violența de gen, Italia s-a angajat să pună în aplicare Convenția privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (cunoscută și sub denumirea de Convenția de la Istanbul), care a fost ratificată în 2013. Prin urmare autoritățile italiene nu stabilesc în mod independent standardele de protecție a drepturilor omului, ci sunt ghidate de diferite organe supranaționale și surse juridice.

2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

Discriminarea de gen și violența împotriva femeilor sunt fenomene **persistente și răspândite** în țara noastră. Potrivit Global Gender Index 2020, Italia ocupă locul 76 (din 153 de țări). Punctajele italiene sunt extrem de scăzute, iar inegalitățile de gen sunt deosebit de pronunțate în sectoarele puternice (economic și politic). Conform EU Gender Equality Index din 2019, Italia ocupă locul 14. Punctajul său este sub media UE și cel mai scăzut dintre toate statele membre UE în sectorul muncii.

Răspândirea discriminării și violenței afectează și comunitatea **LGBT**. Sistemul nostru juridic este încă orb la discriminarea și violența homofobă. Aceste comportamente rămân invizibile din punct de vedere juridic și nu sunt urmărite penal în Italia. Cu toate acestea, **o nouă propunere legislativă** este în prezent discutată în Parlamentul italian și se așteaptă reforme legislative.

Concentrându-se asupra violenței împotriva femeilor, **Institutul Național de Statistică al Italiei** (ISTAT) indică faptul că aproape 6,8 milioane de femei, respectiv 31,5% dintre femeile din țara noastră, suferă o formă de violență fizică sau sexuală în viața lor. 1,4 milioane de femei suferă hărțuire fizică sau șantaj sexual la locul de muncă, respectiv 8,9% dintre angajate. În ceea ce privește feminicidele, în 2018 au fost ucise 133 de femei în Italia. În cele din urmă, cele mai alarmante date se referă la stereotipurile de gen. Aceste stereotipuri confirmă faptul că, din păcate, Italia rămâne o țară cu o tradiție patriarhală foarte marcată, unde dorința bărbaților de a domina femeile este legitimată de o concepție ierarhică și asimetrică a relației dintre bărbați și femei. Chiar și astăzi, un procent ridicat din populația italiană consideră că femeile victime ale violenței „au cerut-o” sau au provocat-o prin comportamentul lor, nerespectând rolurile tradiționale feminine. Aceste date sunt alarmante și arată că violența bazată pe gen și acceptarea sa socială sunt răspândite în țara noastră.

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

Aprobată în luna iulie 2019, ultima intervenție legislativă din Italia privind violența de gen este **legea nr. 69/2019**, cunoscută și sub denumirea „**Codul Roșu**”. Această intervenție a introdus mai multe modificări în Codul penal și în Codul de procedură penală. Scopul final al Codului Roșu este acela de a accelera procedurile penale, asigurând o procedură privilegiată și accelerată pentru victimele violenței domestice și de gen (în conformitate cu **Talpis vs. Italia** emisă de Curtea de la Strasbourg în 2017, prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că autoritățile italiene nu au luat măsuri în timp util într-un caz de violență în familie). Codul Roșu a introdus, de asemenea, 4 noi infracțiuni în sistemul penal italian: (i) o nouă infracțiune privind încălcarea hotărârilor de restricționare și interdicere a accesului la locuri frecventate de obicei de victima violenței; (ii) infracțiunea de căsătorie forțată; (iii) infracțiunea „revenge porn”, definită ca difuzarea ilegală a imaginilor sau

videoclipurilor cu conținut sexual explicit; și (iv) infracțiunea de „deformare a aspectului unei persoane prin vătămarea permanentă a feței”. Totodată, Codul Roșu a consolidat sancțiunile penale existente pentru stalking, violență sexuală și violență în familie și a sporit sancțiunile aplicabile în cazul circumstanțelor agravante. Legea nr. 69/2019 oferă astfel un răspuns complet la violența de gen, introducând nu numai proceduri mai rapide și noi infracțiuni penale, ci și sancțiuni mai severe pentru infracțiunile existente. Codul Roșu reprezintă o intervenție legislativă puternică, în conformitate cu cerințele Convenției de la Istanbul.

În 2017, Parlamentul italian a înființat și **Comisia de anchetă parlamentară** dedicată fenomenului feminicidului și violenței de gen. Comisia are rolul de a efectua investigații și anchete la nivel național, pentru a înțelege mai bine dimensiunile reale ale violenței de gen din Italia. Totodată, Comisia are puterea de a investiga orice neconcordanțe și deficiențe ale legislației existente, cu scopul de a propune noi soluții legislative și administrative.

Organismul de supraveghere, numit **GREVIO** (Grupul de experți pentru combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie), laudă eforturile italiene de combatere a violenței de gen, dar solicită, de asemenea, acțiuni suplimentare. În special, solicită autorităților italiene să adopte politici și măsuri care să abordeze prevenirea, protecția și pedepsirea violenței în egală măsură, pentru a asigura o abordare globală și integrată. Reformele dreptului penal nu sunt suficiente. Justificările sociale și culturale ale violenței împotriva femeilor nu pot fi combătute numai cu sancțiuni penale (mai severe). Legiuitorul trebuie să promoveze în continuare educația, conștientizarea, formarea profesioniștilor și, în general, să adopte măsuri preventive care vizează combaterea tiparelor de comportament social și cultural care se bazează pe ideea inferiorității femeilor. Legiuitorul nostru este chemat să conteste atitudini și stereotipuri patriarhale extinse pe scară largă, care contribuie la acceptarea violenței și tind să dea vina pe femei. Principala problemă este că legiuitorii italieni au favorizat în mare măsură politicile care vizează criminalizarea actelor de violență. În acest fel tind să considere violența împotriva femeilor într-un mod restrictiv, ca pe un aspect de drept penal (și procedural), fără a recunoaște pe deplin dimensiunea structurală a fenomenului.

POLITICI LOCALE RECENTE

La nivel regional, Piemontul este ferm angajat în lupta împotriva discriminării și violenței de gen. Conform intervențiilor legislative recente, **Legea regională nr. 5/2016** interzice orice formă de discriminare la nivel regional (inclusiv de gen) și **Legea regională nr. 4/2016** recunoaște faptul că orice formă de violență împotriva femeilor constituie o încălcare a drepturilor omului, încalcă demnitatea personală a femeilor, libertatea și securitatea individuală a acestora, sănătatea lor fizică și mentală și integritatea lor și le limitează dreptul la cetățenie deplină. În consecință, Regiunea Piemont este chemată să se angajeze în mod proactiv în diverse inițiative de combatere și prevenire a discriminării și violenței împotriva femeilor. Consiliul Regional a adoptat un **Plan Regional Trienal de intervenții împotriva violenței de gen (2017-2019)** și a atins recent următoarele obiective: (i) consolidarea unei rețele regionale de centre și adăposturi împotriva violenței; (ii) crearea unor programe specifice de formare profesională pentru operatorii serviciilor împotriva violenței; (iii) introducerea unor măsuri specifice pentru monitorizarea violenței de gen și sprijinirea victimelor sale în sectorul sănătății (de ex. un nou „Cod roz” în triajul efectuat la camerele de gardă ale spitalelor); (iv) măsuri de asistență specifice pentru (re)integrarea socio-profesională a femeilor victime ale violenței; (v) o strategie de comunicare puternică și

răspândită (prin introducerea, printre altele, a unei noi aplicații regionale pentru dispozitive mobile „Erica”); și, în cele din urmă, (vi) programe specifice de reabilitare dedicate autorilor violenței de gen (care au ca scop limitarea recidivei și prevenirea violenței viitoare).

Totodată, este important de reținut faptul că Primăria Torino este ferm angajată în abordarea violenței de gen. Din anul 2000, Primăria a stabilit **Comisia Coordonată pentru Violența împotriva Femeilor**. Participanții la Comisia Coordonată sunt entități publice și private implicate direct sau indirect în lupta împotriva violenței de gen, de exemplu în domeniile sănătății, asistenței sociale, psihologice și juridice, integrării culturale, educației și cercetării. Participanții pun la dispoziție abilități profesionale, resurse financiare și mecanisme de monitorizare. Aceștia reprezintă nu numai un sistem de protecție integrat pentru victimele violenței de gen, ci și un instrument fundamental de monitorizare în orașul Torino. Totodată, în anul 2018 Consiliul municipal a aprobat un important **Plan de acțiune** numit „**Torino liber de violența de gen**”. Planul își propune să încurajeze dialogul interinstituțional între toți actorii care operează în domeniul prevenirii, protecției și urmăririi penale a violenței masculine împotriva femeilor. În esență, Planul intenționează să consolideze coordonarea instituțională nu numai prin introducerea unor noi organisme locale (de coordonare), ci și prin îmbunătățirea rolului CCVD (care există deja) și prin promovarea unor cursuri de formare specifice pentru funcționarii administrației publice. Această abordare coordonată a implementat deja intervenții locale importante (și inovatoare). Pentru a da un exemplu concret, în luna decembrie 2019 Primăria Torino a introdus „domiciliul fictiv” pentru femeile victime ale violenței care doresc să păstreze secrete datele despre propriul domiciliu. În acest fel, aceste femei au posibilitatea de a avea drept domiciliu o adresă „simbolică”, care le va permite să nu mai fie persecutate de bărbați violenți.

3. VIOLENȚA ȘI DISCRIMINAREA BAZATĂ PE MIGRAȚIE

În ultimii ani, imigrația a apărut ca o problemă politică delicată și o provocare socială în Italia, în special în ceea ce privește integrarea, securitatea și gestionarea frontierelor. Cetățenii italieni s-au angajat într-o dezbatere din ce în ce mai aprinsă cu privire la sosirea migranților pe teritoriul nostru. Aceasta în principal ca o consecință directă a crizei migrației din 2015 și a creșterii fără precedent a numărului de refugiați și migranți care intră în Europa. Totodată, datorită poziției geografice a Italiei în Marea Mediterană am asistat la efectele concrete ale crizei migrației, în special pe coastele noastre (care au fost direct implicate în gestionarea rutei mediteraneene centrale). Sosirile masive ale migranților în Italia au generat puternice temeri xenofobe și sentimente împotriva imigranților, caracterizate prin creșterea intoleranței față de acele persoane, care sunt percepute ca „alții” sau „străini”.

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

Ultimele intervenții legislative au refuzat să includă dubla dimensiune a crizei actuale, cea a migrației și cea umanitară. Legiuitorul italian s-a concentrat în principal pe o problemă unidimensională, și anume numărul insuportabil de sosiri ale migranților neautorizați în Italia. În acest fel, percepția îngustă a crizei migrației a sporit pretențiile de „invazie” și pozițiile extremiste împotriva imigranților.

Adoptarea a două „**Decrete de securitate**” a marcat o schimbare legislativă semnificativă în domeniul legii imigrației. Ambele decrete au fost cerute insistent de către fostul ministru de interne, Matteo Salvini, care și-a bazat angajamentul politic pe „grija pentru siguranța italienilor”. Intențiile sale politice erau clare, stabilind o legătură puternică între

migrație și securitate. Prin urmare, decretele de securitate vizau blocarea intrării migranților pe teritoriul italian, reducerea criteriilor pentru șederea legală și impunerea ideii că sosirile masive ale migranților nu fac altceva decât să periclitizeze securitatea și stabilitatea internă. În acest fel, Decretele de securitate au reformat radical sistemul de migrație italian. În esență au limitat garanțiile anterioare, reducând protecția legală a solicitanților de azil care intră pe teritoriul italian. În primul rând, **decretul-lege nr. 113/2018** a abolit așa-numita „protecție umanitară”. Protecția umanitară era acordată în mod tradițional solicitanților de azil într-o mare *varietate de situații* și a fost cea mai comună formă de protecție acordată până în 2017. Astăzi este înlocuită cu „permise speciale” sau cu forme (noi) limitate ale permisului de ședere, care pot fi acordate numai în „cazuri speciale” restrânse. În al doilea rând, **decretul-lege nr. 53/2019** a introdus restricții suplimentare. Această a doua intervenție a vizat în principal limitarea operațiunilor de salvare pe mare (în conformitate cu „politica porturilor închise” a fostului ministru), introducând sancțiuni severe pentru navele ONG care debarcă migranții în Italia fără o autorizație prealabilă. Odată cu introducerea Decretelor de securitate am asistat, pe de o parte, la limitarea severă a garanțiilor solicitanților de azil și, pe de altă parte, la „criminalizarea” operațiunilor de salvare. Cu toate acestea, **legitimitatea constituțională** a acestor reforme recente este extrem de controversată (iar Curtea Constituțională italiană s-a pronunțat, în iulie 2020, cu privire la neconstituționalitatea parțială a primului decret de securitate). De fapt, decretele de securitate intră în conflict cu diferite garanții constituționale și supranaționale, inclusiv dreptul constituțional la azil (art. 10), dispozițiile comunitare (obligatorii) privind protecția internațională, sistemul Dublin, dreptul internațional cutumiar și principiul nereturnării. Alegerea de a limita criteriile de intrare și de ședere legală pe teritoriul italian nu este soluția pentru o mai bună gestionare a fluxurilor migratorii. Dimpotrivă, *„Nu putem descuraja oamenii care fug pentru viața lor. Vor sosi. Alegerea pe care o avem acum este modul în care vom gestiona sosirea lor în mod eficient și uman”*.

POLITICI LOCALE RECENTE

În 2019, cetățenii străini cu domiciliul în regiunea Piemont au reprezentat 9,8% din populație (majoritatea dintre aceștia având cetățenia română, urmați de marocani și albanezi). În timp ce numărul refugiaților și beneficiarilor de protecție internațională se ridică la 19.500, egal cu 0,4% din populația regională (în principal de naționalitate nigeriană, senegală și pakistaneză). În societatea gazdă, migranții și, în general, străinii riscă să fie victime vulnerabile ale excluziunii sociale și ale discriminării. Includerea lor poate întâmpina obstacole care decurg din diferențele culturale/lingvistice/religioase. Pentru a preveni și combate tensiunile și excluziunea socială, Regiunea Piemont s-a angajat activ în diverse politici de integrare. În 2016, Piemont a fost prima regiune italiană care a introdus o legislație focalizată pe egalitatea de șanse și nediscriminare (Legea Regională nr. 5/2016). În urma acestei intervenții legislative, Consiliul regional a adoptat un **Plan trienal împotriva discriminării** (2018-2020), a stabilit o nouă **Rețea regională împotriva discriminării** și un **Fond regional de solidaritate** pentru protecția judiciară a victimelor discriminării. Totodată, intervențiile regionale au sprijinit educația, informarea și diverse inițiative de conștientizare.

Pe lângă aceste inițiative regionale, Orașul Torino a promovat diverse acțiuni pozitive și politici de integrare, combătând discriminarea și garantând egalitatea de șanse pentru toți. În 2018 a adoptat noile „**Linii directe pentru intercultură și participare**”, abordând dificila provocare de a asigura participarea egală și deplină a tuturor la procesul decizional

local. Obiectivul final era crearea unui puternic sentiment de comunitate în oraș, promovând incluziunea și participarea tuturor la definirea politicilor locale. Mai recent, în iunie 2020 Primăria Torino a adoptat, pe de o parte, un nou **Plan de acțiune împotriva infracțiunilor de ură rasistă** și, pe de altă parte, a lansat o nouă consultare publică, conform căreia cetățenii sunt invitați să prezinte propuneri scrise care vizează redactarea (noului) **Acord de colaborare pentru un Torino anti-rasist**. În acest fel Orașul Torino și-a afirmat angajamentul de a combate rasismul și intoleranța, consolidându-și în același timp abordarea deschisă și participativă la definirea politicilor publice locale.

4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

A. Valsecchi, „Codul roșu și Dreptul Penal Substanțial: principalele noutăți”, în 2 Drept penal și proces, (2020), pag. 163.

C. Corsi, „Evaluating the ‘Salvini Decree’: Doubts of Constitutional Legitimacy”, EUI (2019),
https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/61784/PB_2019_06_MPC.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

GREVIO's (Baseline) Evaluation Report on legislative and other measures giving effect to the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention) – ITALY, GREVIO/Inf(2019)18, <https://rm.coe.int/grevio-report-italy-first-baseline-evaluation/168099724e>.

IRES Piemonte, Gender Equality in Piedmont, (2019 Report), Chapter 3, pag. 45
https://www.ires.piemonte.it/pubblicazioni_ires/RAPPORTO%20UGUAGLIANZE%20DI%20GENERE%202019.pdf.

ISTAT (Institutul Național de Statistică al Italiei), Cadru informațional integrat privind violența împotriva femeilor în Italia, <https://www.istat.it/it/violenza-sulle-donne>.

L. Sabbadini, Audierea în fața Comisiei parlamentare de anchetă privind feminicidul, precum și toate formele de violență bazată pe gen, (2017),
<https://www.senato.it/service/PDF/PDFServer/DF/338920.pdf>.

N. Morandi, „Permisul de ședere din motive umanitare în temeiul art. 5, alin. 6 din Hotărârea Guvernului italian Nr. 286/98”, (iunie 2017), https://www.asgi.it/wp-content/uploads/2017/07/2017_Scheda-ASGI-permesso-umanitario_def..pdf.

Consiliul Regional Piemont, Planul trienal împotriva discriminării (2018-2020), https://www.regione.piemonte.it/web/sites/default/files/media/documenti/2019-01/piano_triennale_2018-2020_0.pdf

Consiliul Regional Piemont, Planul trienal împotriva violenței de gen (2017-2019), https://www.regione.piemonte.it/web/sites/default/files/media/documenti/2018-10/piano_triennale_contro_la_violenza_di_genere.pdf

S. Carta, „Beyond closed ports: the new Italian Decree-Law on Immigration and Security”, (2018), <https://eumigrationlawblog.eu/beyond-closed-ports-the-new-italian-decree-law-on-immigration-and-security/>.

S. Meili, „The Constitutional Right to Asylum: The Wave of the Future in International Refugee Law?”, Vol. 41 Fordham International Law Journal, (2018), pag. 401.

Orașul Torino, Pact de colaborare pentru un Torino antirasist, <http://www.comune.torino.it/benicomuni/notizie/patto-di-collaborazione-per-una-torino-antirazzist.shtml>, http://www.comune.torino.it/ucstampa/comunicati/article_152.shtml.

Orașul Torino, Comisia de Coordonare pentru Violența împotriva Femeilor (CCVD), http://www.comune.torino.it/politichedigenere/po/po_reti/po_cccvd/index.shtml.

Orașul Torino, Liniile directoare pentru coordonarea politicilor de interculturalitate și participare, http://www.integrazionemigranti.gov.it/Attualita/Notizie/Documents/La%20politica%20interculturale%20della%20Citt%C3%A0%20di%20Torino_latest.pdf.

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA ALTO ALENTEJO (PORTUGALIA)

Cláudia Múrias¹³

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ

Portugalia se angajează să respecte și să promoveze drepturile omului pentru toți, atât la nivel național, cât și internațional. Adunarea Republicii are puterea de a legifera, în timp ce Comisia Parlamentară pentru Afaceri Constituționale, Drepturi, Libertăți și Garanții monitorizează încălcările drepturilor omului, elaborează proiecte de lege și petiții pentru a fi supuse aprobării Parlamentului. Mai multe guverne s-au angajat să apere și să consolideze Statul Social prin promovarea incluziunii sociale efective a cetățenilor și dezvoltarea inițiativelor locale, regionale și naționale care recunosc beneficiile diversității și construirea unei societăți interculturale ghidată de principiul constituțional al egalității și nediscriminării, conform cerințelor art. 13 din Constituția Republicii Portugheze (CRP).

Portugalia este un Stat unitar și respectă, în organizarea și funcționarea sa, principiile **subsidiarității, autonomia autorităților locale și descentralizarea** democratică a administrației publice. Potrivit CRP, autoritățile locale sunt persoane juridice teritoriale, aleg organe reprezentative și, prin exercitarea puterii legislative, încearcă să urmărească interesele persoanelor pe care le reprezintă. Pentru a administra interese comune, aceștia au dreptul de a se întâlni în asociații și federații: Comunități Inter-municipale (CIM), cărora legea atribuie responsabilități și competențe specifice în ceea ce privește intervențiile locale, în special pentru a promova bunăstarea cetățenilor, calitatea vieții și egalitatea reală de gen. Portugalia a ratificat **instrumentele internaționale de apărare a drepturilor omului** și Protocoalele Opționale care constituie ceea ce a devenit cunoscut sub numele de Carta Internațională a Drepturilor Omului, care servește drept reper pentru interpretarea dispozițiilor privind drepturile omului din Carta Națiunilor Unite, precum și Convențiile internaționale, de exemplu Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și Protocolul său din 1967, Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și Rezoluția Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite nr. 1325 (2000) privind „Femeile, pacea și securitatea”. În ceea ce privește Comunitatea Țărilor de Limbă Portugheză (CPLP), Planul de Acțiune pentru Egalitatea de Gen și Emanciparea Femeilor prevede o serie de măsuri care vizează combaterea practicilor tradiționale dăunătoare, cum ar fi mutilarea genitală feminină (MGF/C).

La **nivel european**, Portugalia este obligată să respecte legislația Uniunii Europene (în principal Directivele și Regulamentele) emisă de organismele UE și interpretată de Curtea Europeană de Justiție. În calitate de stat membru al Consiliului Europei (CoE), Portugalia a ratificat Convenția Europeană a Drepturilor Omului și trebuie să respecte deciziile finale ale Curții Europene a Drepturilor Omului în această privință. Portugalia a ratificat, de asemenea,

acordurile și convențiile Consiliului Europei privind refugiații, lucrătorii migranți, minoritățile naționale și Convenția privind combaterea traficului de ființe umane. Portugalia a fost printre primele țări care au ratificat Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (Convenția de la Istanbul), în temeiul căreia statele semnatare au obligația de a preveni violența împotriva femeilor, de a proteja victimele și de a urmări penal făptașii.

2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

Potrivit Instituțiilor Sociale și **Gender Index** 2019, elaborat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), Portugalia ocupă locul al cincilea în ceea ce privește legile și normele sociale echitabile (11,2%), dar acest lucru nu se reflectă în practici și comportamente, care obțin rezultate mai slabe. De exemplu femeile și bărbații au aceleași drepturi la libertatea de mișcare, în interiorul și în afara țării (0%), dar în practică, dacă se ia în considerare siguranța șofatului singur în timpul nopții, Portugalia prezintă cele mai ridicate procente în rândul țărilor OCDE în ceea ce privește nesiguranța percepută în traficul nocturn (74%).

Cu toate acestea, cele mai slabe rezultate (21,8%) se înregistrează în cadrul **familiei**, în principal datorită distribuției dezechilibrată a muncii casnice - femeile petrec de trei ori mai mult timp zilnic în aceste activități decât bărbații. În acest context, Portugalia este una dintre țările OCDE în care femeile petrec cele mai multe ore pe zi pentru treburile casnice, deși în medie femeile lucrează 38 de ore pe săptămână, iar bărbații 41. Conform Gender Equality Index, obligațiile familiale sunt raportate ca un obstacol în calea beneficiilor de educație și formare pentru 41% dintre femei, comparativ cu 22% din bărbați. Majoritatea îngrijitorilor informali pentru persoanele în vârstă și/sau persoanele cu dizabilități sunt femei (60%), în ciuda faptului că Portugalia are cea mai mare rată a nevoilor nesatisfăcute în materie de îngrijire profesională la domiciliu din toată Europa (86%). În 2016, 23% dintre femei și 32% dintre bărbați cu vârste cuprinse între 20 și 49 de ani (potențiali părinți) nu au putut solicita concediu parental, iar șomajul sau inactivitatea au fost principalele motive de neeligibilitate pentru 84% dintre femei și 52% dintre bărbați. În ceea ce privește diferența salarială între sexe, aceasta a crescut în ultimii ani, trecând de la 8,5% în 2007 la 17,5% în 2017. Femeile reprezintă majoritatea lucrătorilor subplătiți (54%), iar diferența la pensie este de 31%. Fetele și femeile române au cele mai scăzute niveluri de educație și cele mai ridicate rate ale șomajului. Doar o treime dintre femei ocupă funcții executive în companii (33%), ponderea femeilor miniștri a crescut de la 14% la 35% între 2008 și 2015, iar în Parlament reprezintă 36%, în timp ce doar 10% sunt primari.

Violența de gen continuă să reprezinte o tendință puternică. Portugalia nu are o legislație specifică privind violența împotriva femeilor. Conform **Raportului Anual privind Securitatea Internă** (RASI), în 2018 au fost raportate 22.423 de cazuri de violență în familie, iar poliția a înregistrat 421 de rapoarte de viol la nivel național; în CIM din Alto Alentejo (CIMAA) au fost raportate 285 de cazuri de violență în familie și 6 cazuri de viol. Potrivit Observatorului pentru Dizabilități și Drepturile Omului (Disability and Human rights Observatory - ODDH), una din două femei cu dizabilități sunt victime ale violenței de gen, inclusiv abuzuri sexuale. Un studiu european a estimat că, în 2011, în Portugalia, 1300 de fete ar fi putut fi supuse MGF/C și unele ONG-uri raportează că MGF/C a fost practicat pe fete tinere din comunitățile africane, în special în comunitatea de imigranți din Guineea Bissau. În Portugalia, două din trei victime ale omuciderii sunt femei și, potrivit datelor

preliminare raportate de mass-media, în primele zece luni ale anului 2019, 28 de femei au decedat în urma violenței în familie. Totodată, 85% dintre plângerile privind violența în familie sunt arhivate, mai puțin de 7% duc la condamnare, iar majoritatea sentințelor sunt suspendate. De fapt doar 10% dintre cei găsiți vinovați sunt închiși. În ultimii 15 ani, peste o mie de copii au devenit orfani din cauza violenței în familie (copiii nu sunt considerați încă victime). Lipsa de coordonare între instanțele civile și instanțele penale duce la decizii contradictorii (ca în cazul dreptului de acces acordat părinților găsiți vinovați de violență în familie, ai căror copii se află în Adăposturi împreună cu mame aflate sub protecție).

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

Din octombrie 2017 au fost implementate o serie de măsuri legislative care au consolidat cadrul legal pentru promovarea egalității și combaterea discriminării și a violenței de gen. **Legea nr. 62/2017** din 1 august a stabilit regimul de reprezentare echilibrată între bărbați și femei la nivelul organelor de conducere și supraveghere ale entităților din sectorul public și ale societăților cotate în bursă, stabilind un prag minim de 33% pentru persoanele de ambele sexe alocat fiecărui organism administrativ și de supraveghere din sectorul afacerilor de stat și companiilor cotate în bursă; **Legea nr. 60/2018 din 21 august** a aprobat diferite măsuri de promovare a remunerării egale a bărbaților și femeilor care au același loc de muncă sau locuri de muncă având importanță egală, aducând prima modificare a Legii nr. 10/2001 din 21 mai, care prevede întocmirea unui Raport anual privind progresul egalității între bărbați și femei în muncă, ocupare și formare; a Legii nr. 105/2009 din 14 septembrie, care reglementează și aduce modificări Codului muncii; și care modifică, în cele din urmă, Decretul-lege nr. 76/2012 din 26 martie care, pe lângă aprobarea structurii Comisiei pentru egalitate în muncă și ocupare, îi acordă puterea de a emite o propunere tehnică privind discriminarea salarială.

Legea nr. 26/2019 din 28 martie a stabilit că Raportul anual privind desfășurarea lucrărilor trebuie să includă informații referitoare la reprezentarea egală în funcțiile de conducere și în organele administrației publice, iar **Legea Organică nr. 1/2019** din 29 martie introduce un al doilea amendament al legii care prevede egalitatea în organele puterii politice, impunând o reprezentare de 40% a sexului subreprezentat.

În problemele legate de familie, cuplurile necăsătorite au fost protejate prin legea nr. 71/2018 din 31 decembrie care se ocupă, printre altele, de cerințele privind recunoașterea, dovedirea, echivalarea cu căsătoria în dreptul muncii, fiscal și al asigurărilor sociale, lipsa obligației de părăsire a domiciliului în caz de deces sau separare a cuplului, adoptarea și cerințele de separare formală ori de câte ori unul dintre membri intenționează să primească eventualele beneficii care decurg din viața de cuplu; legea nr. 90/2019 din 4 septembrie a consolidat protecția părinților, extinzând drepturile legate de răspunderea părintească și cele derivate din adopție cuplurilor de părinți de același sex, modificând Codul muncii (Legea nr. 7/2009 din 12 februarie), iar Decretul lege nr. 89/2009 din 9 aprilie a reglementat protecția părinților, cu privire la maternitate, paternitate și adopție, pentru lucrătorii care exercită funcții publice integrate în regimul protecției sociale convergente; Decretul lege nr. 91/2009 din 9 aprilie a instituit sistemul juridic de protecție socială a părinților în cadrul sistemului de asigurări sociale și al subsistemului solidarității. Legea nr. 100/2019 din 6 septembrie a aprobat Statutul asistenților/îngrijitorilor informal, modificând Codul Regimului contributiv al sistemului de asigurări sociale și legea nr. 13/2003 din 21 mai.

Un nou ciclu programatic a fost lansat prin Rezoluția Consiliului de Miniștri nr. 61/2018, din 21 mai, de aprobare a Strategiei naționale pentru egalitate și nediscriminare 2018-2030 - „Portugalia + Egalitate”, susținută de trei planuri de acțiune care definesc obiectivele strategice și dispozițiile specifice privind nediscriminarea în funcție de sex și a egalității între femei și bărbați (PAIMH), prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență împotriva femeilor, a violenței de gen și a violenței în familie (PAVMVD) și lupta împotriva discriminării bazate pe orientarea sexuală, identitate și expresie de gen și caracteristicile sexului (PAOIEC); Rezoluția Consiliului de Miniștri nr. 80/2018, din 19 iunie, a aprobat Al IV-lea plan de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de persoane 2018-2021, iar Rezoluția Consiliului de Miniștri nr. 33/2019, din 15 februarie, a aprobat Al III-lea plan național de acțiune pentru punerea în aplicare a rezoluției 1325 (2019-2022) a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite.

Decretul nr. 8/2019, din 6 martie, a declarat o zi de doliu național pentru victimele violenței în familie și mai multe rezoluții ale Parlamentului au recomandat îmbunătățirea prevenirii și combaterii violenței în familie. Rezoluția Consiliului de Miniștri nr. 139/2019, din 19 august, a aprobat dezvoltarea unei acțiuni integrate în domeniul prevenirii primare și secundare a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (VMVD), care va fi promovată de sectoarele guvernamentale din domeniile Cetățenie și Egalitate, Administrație internă, Justiție, Educație, Muncă, Solidaritate și Securitate Socială și Sănătate. Cu ocazia întâlnirii Consiliului de Miniștri din 23 aprilie 2020, în urma recomandărilor Grupului de experți al Consiliului Europei privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (GREVIO), au fost adoptate mai multe modificări ale cadrului legal.

POLITICI LOCALE RECENTE

Carta Europeană pentru Egalitatea Femeilor și Bărbaților în Viața Locală a reprezentat inspirația pentru Planurile municipale și inter-municipale pentru egalitate. Primul pas al CIMAA în cadrul strategiei de obținere a egalității a fost lansarea Planului inter-municipal pentru egalitate în Alto Alentejo Est și Alto Alentejo Vest, garantând, în primul caz, colaborarea cu Delegația Crucii Roșii din Portalegre și cu Centrul său de Sprijin pentru Victimele Violenței în Familie.

Conform Rezoluției Consiliului de Miniștri nr. 39/2010 din 25 mai, consilierii locali pentru egalitate au sarcina de a monitoriza și promova punerea în aplicare a măsurilor prevăzute de strategiile locale de promovare a egalității și de prevenire și combatere a violenței în familie și a altor forme de discriminare.

Municipalitățile CIMAA au numit până acum șapte consilieri: Alter do Chão, Avis, Gavião, Monforte, Ponte de Sor, Portalegre și Sousel. În luna iunie anul trecut, CIMAA a răspuns apelului pentru pregătirea unui Plan inter-municipal pentru egalitate (2021-2024) în conformitate cu noile protocoale ale Strategiei naționale pentru egalitate și nediscriminare 2018-2030 „Portugalia + Egalitate”.

Pe 5 februarie 2019 a fost semnat un protocol între Comisia pentru Cetățenie și Egalitate de Gen (CIG) și Asociația Națională a Municipalităților Portugheze (ANMP), menit să stabilească o cooperare instituțională între părțile procesului de autonomie și emancipare a

victimelor violenței în familie, găsind soluții care să răspundă nevoii de locuințe, atunci când victimele părăsesc Adăposturile și revin la viața în comunitate (Rețeaua națională de sprijin pentru victimele violenței în familie). Deocamdată, cinci municipalități din CIMAA au semnat protocoalele: Arronches, Campo Maior, Castelo de Vide, Monforte și Sousel.

Strategia de Combatere a Violenței Domestice și de Gen (2018-2021) vizează teritorializarea răspunsurilor la violență, subliniind importanța acțiunilor de conștientizare a comunităților, a formării profesioniștilor și a propunerilor legislative pentru îmbunătățirea asistenței legale acordate victimelor. Conform ambelor Protocoale pentru o Strategie de Combatere a Violenței în Familie și de Gen în Alto Alentejo Est și Vest, un grup de semnatori constituie o Rețea de promovare a condițiilor necesare pentru sprijinirea și protecția victimelor, oferind sprijin financiar, tehnic și logistic, încercând să mobilizeze resursele existente în zonă.

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

Guvernul consideră că toate celelalte țări ale Uniunii Europene, fie de origine, fie de tranzit, sunt sigure. A repatriat solicitanții de azil în țara de intrare în Uniunea Europeană pentru evaluarea cererilor lor. Portugalia a acceptat să primească 4.754 de refugiați prin programul de relocare al UE. În 2018, guvernul și-a îndeplinit angajamentul și a primit, conform planului de relocare al UE, refugiații care au intrat în Europa din Grecia și Turcia și a oferit cetățenia portugheză celor care locuiau în Portugalia. Potrivit ONG-urilor și mass-media, autoritățile au ținut în detenție unii solicitanți de azil care au solicitat protecție internațională la punctele de frontieră. În cazul unui apel împotriva unei decizii negative, solicitanții de azil ar putea rămâne în detenție până la 60 de zile fără alte alternative. Guvernul a oferit, de asemenea, protecție temporară persoanelor care s-ar putea să nu se califice drept refugiați și a acordat protecție subsidiară pentru aproximativ 136 de persoane în 2017, potrivit datelor furnizate de ONG-ul portughez Refugee Council (CPR). Centrul de primire a refugiaților din Lisabona este supraaglomerat.

Migranții care nu se încadrează în categoria legală specifică a „refugiaților” se pot afla în situații de vulnerabilitate. ONG-urile denunță discriminarea în domenii precum educația, locuința și ocuparea forței de muncă. Intoleranța, crimele și discursurile de instigare la ură sunt un motiv de îngrijorare în Portugalia, în special persistența cazurilor de violență comise de poliție împotriva migranților (brazilieni, ucraineni, români și moldoveni) și a minorităților naționale (în special descendenți de romi și africani, dar și musulmani, lesbiene, homosexuali, bisexuali și transexuali). CoE, Organismul de monitorizare al Comisiei Europene împotriva rasismului și intoleranței, avertizează că extrema dreaptă și grupurile neo-naziste răspândesc discursuri de instigare la ură pe internet și amenință migranții și organizațiile care susțin drepturile acestora, subliniind totodată ineficiența sancțiunilor ca element de descurajare. Potrivit raportului său anual, Comisia pentru egalitate și împotriva discriminării rasiale (CICDR) a primit 436 de plângeri de discriminare în 2019, ceea ce reprezintă o creștere cu 26%. În ceea ce privește numărul de plângeri, 44% se bazează pe naționalitate (în principal braziliană, ucraineană, română și moldovenească); 35% dintre plângerile depuse se referă la discriminare bazată pe etnie afro-descendentă (origine africană sau neagră) și 17% pe origine etnică romă.

Portugalia este o țară de origine, de tranzit și de destinație pentru bărbați, femei și copii, supuși muncii forțate și exploatării sexuale. Victimele traficului provin în principal din Africa și Europa de Est și, într-o măsură mai mică, din America Latină și Asia. Deși majoritatea victimelor muncii forțate sunt bărbați, în 2015 a fost documentată o creștere a numărului de femei victime ale muncii forțate, copiii fiind și ei victime. Potrivit Observatorului portughez privind traficul de persoane, victimele străine ale traficului sunt exploatate în sectoarele agriculturii, construcțiilor și serviciilor casnice, în timp ce victimele portugheze sunt exploatate în restaurante, agricultură și servicii casnice, în special în Portugalia și Spania.

Eforturile guvernamentale de prevenire și eliminare a muncii forțate au inclus o campanie națională de sensibilizare și formare a forțelor de securitate pentru identificarea, raportarea și îndreptarea victimelor către serviciile de asistență. Potrivit ONG-urilor și mass-media, numărul condamnărilor rămâne scăzut, iar autorii reușesc adesea să evite încarcerarea, zădărniciind astfel eforturile de aplicare a legilor și de protejare a victimelor. În 2017, instanțele au găsit vinovate și au condamnat doar 11 traficanți în scopul muncii forțate.

Femeile și copiii străini, în mare parte din Africa și Europa de Est, precum și femeile și copiii portughezi cu venituri reduse sunt victimele traficului în scopul exploatării sexuale în întreaga țară. Victimele portugheze sunt, de asemenea, traficate în scopuri sexuale în alte țări, în special în Europa. Autoritățile portugheze au semnalat faptul că traficanții aduc femei și copii, mulți dintre ei din țările africane, în Portugalia pentru a solicita azil înainte de a-i transfera pentru exploatare în alte țări europene.

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

Din octombrie 2017 au fost adoptate o serie de măsuri legislative care au consolidat instrumentele legale pentru promovarea egalității și combaterea discriminării împotriva migranților.

Prin rezoluția Consiliului de Miniștri nr. 80/2018 din 19 iunie Guvernul recunoaște că flagelul traficului de ființe umane ia forme din ce în ce mai diferite, complexe și sofisticate, ceea ce implică necesitatea unei orientări strategice bine definite și coerente, printr-o politică de securitate coordonată și eficientă, capabilă să răspundă principalelor riscuri și amenințări interne și externe și să promoveze protecția integrată a victimelor.

Al IV-lea Plan Național împotriva Traficului de Ființe Umane (2018-2021) își propune să consolideze conștientizarea problemei traficului de persoane, să asigure o mai bună exercitare de către victime a drepturilor lor, să implementeze intervențiile și să promoveze lupta împotriva rețelelor de crimă organizată, în special prin demontarea modelului de afaceri și a întregului lanț de aprovizionare conectat la acesta.

Și Legea nr. 26/2018 din 5 iulie modifică Legea pentru protecția minorilor și tinerilor în pericol, aprobată ca anexă la Legea nr. 147/99 din 1 septembrie - și regimul de intrare, ședere, ieșire și expulzare a străinilor de pe teritoriul național, aprobată prin Legea nr. 23/2007 din 4 iulie, pentru o reglementare efectivă a statutului juridic al minorilor și tinerilor de naționalitate străină recunoscuți de instituțiile de stat sau echivalente.

În august 2019 Portugalia a fost una dintre primele țări care a aprobat Planul național de implementare a Global Compact pentru migrație prin rezoluția Consiliului de Miniștri nr. 141/2019 din 20 august. Global Compact pentru migrația sigură, ordonată și reglementată este primul acord negociat între guverne, elaborat sub auspiciile Națiunilor Unite, pentru a îngloba toate dimensiunile migrației internaționale într-un mod interdisciplinar și cuprinzător. Pentru a elimina discriminarea împotriva minorităților naționale, Rezoluția Consiliului de Miniștri nr. 154/2018 din 8 noiembrie a stabilit Strategia națională pentru integrarea

comunităților rom (ENICC). ENICC își propune să ridice nivelul de bunăstare și integrare a romilor, să încurajeze înțelegerea reciprocă și interacțiunea pozitivă și să elimine stereotipurile, oferind cadrul necesar dialogului între funcționarii publici, comunitățile de romi și organizațiile civile care lucrează cu aceste comunități. Pentru a crește numărul de răspunsuri pentru tinerii care nu sunt incluși pe piața muncii sau sunt încă în formare, denumiți NEET, ENICC a extins Programul Escolhas, un program de incluziune socială, finanțat de Înalțul Comisar pentru Migrație (ACM), care se adresează tinerilor cu vârsta de până la 30 de ani.

Totodată, Legea nr. 83/2019 din 3 septembrie, legea privind Housing Basis, a stabilit bazele dreptului la locuință și sarcina fundamentală a Statului în garantarea exercitării efective a acestui drept de către toți cetățenii, în conformitate cu Constituția, „consacrând faptul că fiecare persoană are dreptul la locuință, pentru sine și pentru familia sa, indiferent de ascendență, origine etnică, sex, limbă, teritoriu de origine, naționalitate, religie, crez, convingeri politice sau ideologice, educație, situație economică, gen, orientare sexuală, vârstă, dizabilitate sau stare de sănătate”.

POLITICI LOCALE RELEVANTE

Pe 21 iunie 2018 ACM a lansat proiectul Local Plans for the Integration of Rom Communities (PLICC), finanțat de Programul Uniunii Europene pentru Drepturi, Egalitate și Cetățenie (2014-2020), destinat municipalităților și comunităților locale pentru a promova activismul și participarea democratică a comunităților de romi și a crea parteneriate pentru a concepe și a implementa strategii de apropiere a comunităților de romi de societatea majoritară. Proiectul a condus la elaborarea unui Ghid pentru proiectarea Planurilor Locale de integrare a comunităților de romi în vederea includerii în agenda politică și publică a diferitelor unități teritoriale (parohii, municipalități, comunități de municipii, districte și regiuni), evidențiind necesitatea dezvoltării unei activități de cooperare și de apropiere. 14 districte au fost implicate în elaborarea celor 12 PLICC. Comunitatea inter-municipală centrală din Alentejo a dezvoltat două Planuri inter-municipale, unul reprezentând localitățile Borba și Estremoz și celălalt localitățile Moura și Mourão.

În acest context, rolul municipalităților, serviciilor publice locale, organismelor societății civile și reprezentanților comunităților de romi, care cunosc situația socială și condițiile populației rome portugheze, este central pentru a defini un plan strategic, în concordanță cu nevoile și caracteristicile comunităților.

Totodată trebuie subliniat faptul că grupul de școli și centre de formare din Portalegre și Campo Maior a implementat deja două **Escolhas Projects** (E6G) pentru integrarea comunităților de romi, în vederea promovării participării lor democratice.

CIMAA ar putea promova înființarea ONG-urilor rom, care ar putea reprezenta comunitatea romilor și ar putea interacționa cu profesioniștii și cu populația locală pentru a elabora o imagine critică a principalelor nevoi percepute în comunități și pentru a identifica practicile și soluțiile adecvate, în vederea implicării populației rom în viața publică. Această construcție colectivă ar trebui să implice și să responsabilizeze toți cetățenii.

Aceeași linie ar trebui urmărită și pentru străinii care studiază și locuiesc pe teritoriul CIMAA (în principal brazilieni și afro-descendenți).

4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

ACM (High Commissioner for Migration), Partnerships, Municipalities, available at <https://www.acm.gov.pt/pt/parceiros/municipios>.

CICDR (Commission for Equality and Against Racial Discrimination), *Annual Report on the Status of Racial and Ethnic Equality and Non-Discrimination*, available at <https://www.cicdr.pt/-/relatorio-anual-sobre-a-situacao-da-igualdade-e-nao-discriminacao-racial-e-etnica>.

CIG (Commission for Citizenship and Gender Equality), *Domestic Violence, Law*, available at <https://www.cig.gov.pt/portal-violencia-domestica/legislacao/>.

CITE (Commission for Equality in Labour and Employment), *National Law*, available at <http://cite.gov.pt/pt/acite/legislacaonacion05.html>.

ECRI (European Commission against Racism and Intolerance), *Report on Portugal (fifth monitoring cycle)* CRI(2018)35, (2018), available at <https://rm.coe.int/fifth-report-on-portugal/16808de7da>.

EIGE (European Institute for Gender Equality), *Gender Equality Index 2019: Portugal*, (2019), available at <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2019-portugal>.

Human Rights Committee, *Concluding observations on the fifth periodic report of Portugal*. CCPR/C/PRT/CO/5, (2020), available at https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR/C/PRT/CO/5&Lang=En.

OECD (Organization for Economic Cooperation and Development), *Social Institutions and Gender Index*, (2019), available at <https://www.genderindex.org/wp-content/uploads/files/datasheets/2019/PT.pdf>.

PpDM (Portuguese Platform for Women's Rights), 33rd UPR Pre-Session: *Women's Human Rights in Portugal* (2019), available at [https://plataformamulheres.org.pt/site/wp-content/ficheiros/2019/04/Portuguese Platform for Women s Rights 1 .pdf](https://plataformamulheres.org.pt/site/wp-content/ficheiros/2019/04/Portuguese%20Platform%20for%20Women's%20Rights%201.pdf).

Public Prosecution Service, Documentation and Comparative Law Office, *Human Rights* (2020), available at <http://gddc.ministeriopublico.pt/pagina/direitos-humanos?menu=direitos-humanos>.

RASI, *Annual Internal Security Report*, (2018), available at <https://www.portugal.gov.pt/download-ficheiros/ficheiro.aspx?v=ad5cfe37-0d52-412e-83fb-7f098448dba7>.

Resolution of the Council of Ministers No. 61/2018, of 21 May, adopted the National Strategy for Equality and Non-Discrimination - “Portugal + Equal” (2018-2030), available at https://www.cig.gov.pt/wp-content/uploads/2018/07/Resol_Cons_-Ministros_61_2018.pdf

Resolution of the Council of Ministers No. 80/2018, of 19 June, adopted the 4th National Plan against Trafficking in Human Beings (2018–2021), available at <https://www.cig.gov.pt/wp-content/uploads/2018/06/0254602552.pdf>.

Resolution of Council of Ministers N° 154/2018, of 8 November, adopted The National Roma Communities Integration Strategy (ENICC), (2013-2022), available at https://www.acm.gov.pt/documents/10181/52642/Publicac%C3%A7%C3%A3o+ENICC_EN_bx.pdf/c129278c-86bc-4647-88e7-f362a61c56f1.

Resolution of the Council of Ministers No. 33/2019, of 15 February, that approved 3rd National Action Plan on the Implementation of the UN Security Council Resolution 1325 (2019–2022), available at <https://www.cig.gov.pt/wp-content/uploads/2019/05/III-Plano-Nacional-de-A%C3%A7%C3%A3o-para-a-Implementa%C3%A7%C3%A3o-da-RCSNU-1325-2019-2022.pdf>.

Resolution of the Council of Ministers No. 141/2019, of 20 August, approves the National Implementation Plan of the Global Compact for Migration, (2019-2020), available at <https://www.portaldiplomatico.mne.gov.pt/en/foreign-policy/multilateral-affairs/the-national-implementation-plan-of-the-global-compact-for-migration>.

United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labour, *Portugal 2015 Human Rights Report*, available at <https://2009-2017.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2015&dliid=252889>.

United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labour, *Portugal 2018 Human Rights Report*, available at <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/portugal/>.

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: EXPERIENȚA BUCUREȘTI ȘI BAIA MARE (ROMÂNIA)

Emanuel Adrian Sârbu*

1. PREZENTARE INTRODUCȚIVĂ

România este o țară din sud-estul Europei, situată între Marea Neagră, Bulgaria, Ucraina, Republica Moldova, Ungaria și Serbia. Are aproximativ 20 de milioane de locuitori (conform datelor Institutului Național de Statistică, la 1 ianuarie 2019 România avea o populație de 19.414.458 de persoane), în 2004 a intrat în NATO și în 2007 în Uniunea Europeană. Are 42 de județe, 103 municipii, 2861 de comune și 12957 de sate (Ciuchea și colab., 2015, pag. 5). Conform datelor Eurostat, populația era formată din 9.500.450 de bărbați și 9.914.008 de femei; din totalul populației, 121.099 persoane proveneau din alte țări și erau apatrizi.

La proiectul Recognize & Change au luat parte trei instituții/organizații, din două orașe românești: **Direcția Generală de Asistență Socială a Municipiului București, CARITAS București și Serviciul Public de Asistență Socială Baia Mare.**

București este capitala și cel mai mare oraș al României, cu aproximativ 2 milioane de locuitori (1.883.425 de persoane conform Recensământului Național din 2011 și, conform datelor din 1 ianuarie 2019 ale Institutului Național de Statistică, 1.829.897 de persoane), dar cu cel puțin unul (sau chiar două) milioane suplimentare care se deplasează pentru muncă sau studiu. București este principalul centru politic și administrativ.

Baia Mare este capitala județului Maramureș, situat în partea de nord-vest a României. Se află la aproximativ 600 km de București, la granița cu Ungaria (70 km) și Ucraina (50 km). Conform recensământului național din 2011, Baia Mare avea o populație totală de 123.738 de persoane, dintre care 58.100 de bărbați (46,27%) și 64.938 de femei. Cele mai numeroase minorități erau maghiarii (12.750 de persoane, reprezentând 12,25% din populație) și romii (3,107 - 2,76%). În 2020, întregul județ Maramureș număra 460.689 de persoane, dintre care 144.925 locuiau în Baia Mare (INSS, 2020).

Violența și discriminarea se regăsesc de zeci de ani pe agenda publică a României. **Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor** a fost ratificată de Parlamentul României la 7 ianuarie 1982. După căderea comunismului în decembrie 1989, națiunea continuă să se intereseze de aceste probleme. Trebuie subliniat faptul că România a fost una dintre cele 13 țări europene care a inclus „naționalitatea ca zonă protejată explicit în legislația anti-discriminare” (ENAR, 2016, pag. 38).¹⁴

În **Constituția** României se afirmă că țara aparține tuturor cetățenilor săi, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, gen, opinie politică, bogăție sau origine socială; că „cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii sau discriminări”.

2. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA DE GEN

Global Gender Gap Index arată că, deși punctajele țării sunt mai mici decât media UE, tendința României este ascendentă și se constată progrese vizibile în aproape fiecare sector. Cu toate acestea, problema violenței de gen (și în special a violenței împotriva femeilor) rămâne la un nivel ridicat.

Constituția României garantează șanse egale pentru bărbați și femei, astfel încât ambii să poată ocupa orice funcție și să aibă aceeași demnitate în sfera publică, civilă sau militară, să aibă dreptul de a lucra și a alege orice profesie dorită, să aibă salariu egal pentru același loc de muncă (art. 41, alin. 4), să aibă dreptul la protecție socială. Măsurile de protecție socială se referă la sănătatea și siguranța lucrătorilor, la regimul de lucru al femeilor și tinerilor, la salariul minim pe economie etc.

Multe dintre coduri (**Codul muncii**, **Codul penal**, **Codul familiei**) includ reguli și reglementări care interzic în mod specific discriminarea și impun tratamentul egal al tuturor rezidenților, indiferent de gen, vârstă, religie, rasă, etnie, opinie politică etc. În plus, există legi dedicate fiecărui domeniu de interes al acestei analize.

Există legi specifice privind nediscriminarea care conțin cele mai multe aspecte ale recomandărilor internaționale, inclusiv cele referitoare la angajarea femeilor, salariu egal pentru toți în condiții similare, violență în familie sau probleme sensibile, cum ar fi permiterea avortului pentru a păstra sănătatea fizică a femeii.

Legislația privind **violența în familie** a suferit în mod constant modificări și îmbunătățiri (în special actul normativ dedicat - Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie), acoperind toate aspectele și tipurile de violență, de la cea fizică la cea cibernetică și la agresiune. Totodată, au fost introduse noi măsuri pentru a asigura protecția imediată a victimelor - ordinul de protecție provizorie, emis de ofițerii de poliție - și separarea acestora de agresori; în cele din urmă, legea a introdus noțiunea de „violență de gen”, conform definiției din **Convenția de la Istanbul**, ratificată și de Parlamentul României.

Trebuie subliniată și existența actelor legislative dedicate problemei discriminării, și acestea supuse îmbunătățirii continue - Ordonanța nr. 137/31.08.2000 cu referire la protecția și sancționarea tuturor tipurilor de discriminare, în care aceasta este definită ca „orice diferență, excludere, restricție sau preferință bazată pe rasă, naționalitate, etnie (...), gen, orientare sexuală (...) și orice alt criteriu care are scopul sau efectul de a restricționa și elimina recunoașterea, utilizarea sau exercitarea, în condiții egale, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege în sfera publică, economică, socială și culturală sau în orice alt domeniu al vieții publice”. Eliminarea tuturor tipurilor de discriminare prevede trei domenii generale: prevenirea, medierea și sancționarea comportamentului discriminatoriu.

Aceste măsuri, legi și inițiative au determinat organizația internațională Human Rights Watch să menționeze România drept una dintre țările „care au făcut **progrese** exemplare în combaterea încălcării drepturilor bazate pe orientare sexuală sau identitate de gen” (Human Rights Watch, 2006). Evident că România ca țară este încă departe de a fi considerată ideală, în sensul lipsei totale a violenței în familie sau a discriminării de gen, dar există un întreg sistem juridic, începând cu Constituția, care garantează aceste drepturi și libertăți.

Luând ca punct de pornire cadrul legal național, acțiunile locale și politicile publice pot fi consolidate prin strategii precum cea adoptată în 2015, respectiv **Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei** pentru perioada 2015-2020; se poate spune că aceasta a deschis calea către acțiuni locale, întrucât administrațiile locale (precum București și Baia Mare) au început ulterior să adopte propriile strategii de incluziune socială și reducere a sărăciei.

După cum se poate observa din raportul extins, sistemul legislativ românesc este supus unor schimbări și transformări constante. Violența și discriminarea de gen au făcut și vor continua să facă obiectul unei atenții constante din partea autorităților, pentru a respecta cadrul juridic internațional și, în special, convențiile internaționale semnate și ratificate de țară, menținând în același timp dreptul de a le adapta la sistemul juridic național și de a se asigura că drepturile și demnitățile omului sunt respectate și protejate.

3. DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA MIGRANȚILOR

România trebuie considerată o țară care este mai afectată de **emigrație** decât de imigrație, cu cel mai mare număr de emigranți din regiune. Emigranții români sunt discriminați pe baza originii sau percepției originii, primesc salarii mai mici și devin victime ale traficului de persoane. În special comunitățile de imigranți romi continuă să facă obiectul discursurilor de instigare la ură, violență și discriminare și acest lucru se aplică și României, țara cu **cea mai mare populație rom** din statele membre UE (Crișan, A., 2017, pag. 2).

În 2019 România a primit 137.619 străini, dintre care majoritatea (84.228) provin din țări din afara UE și 53.331 din țările UE și SEE (IGI, 2020). Din cele 33.634 de persoane care au solicitat un permis de muncă, majoritatea au fost din Vietnam - 6282 (18,7%), Nepal - 4324 (12,9) și India - 4100 (12,2%). În 2019, IGI a identificat 820 de imigranți ilegali pe teritoriul României și 938 de străini au fost escortați la frontiere (IGI, 2020). Dintre cei 379 de cetățeni străini reținuți, majoritatea erau din Vietnam - 92 (24,3%) Irak - 57 (15,0%) și Sri Lanka - 34 (9,0%) (IGI, 2020).

Deși România nu poate fi considerată o țară de destinație pentru majoritatea potențialilor imigranți, ea este o **țară de tranzit** pe drumul către alte țări din vestul și nordul Europei, iar acest lucru a contribuit la numărul mai redus de imigranți și, probabil, la toleranța mai ridicată față de aceștia. Desigur, acest lucru nu implică faptul că nu există accidente - cum ar fi probleme cu angajatorii, în special în sectorul muncii casnice, unde salariile sunt mai mici sau lucrătorii străini sunt exploatați.

Constituția garantează dreptul de a menține, dezvolta și exprima propria identitate; protecția generală este acordată cetățenilor străini și apatrizilor cu reședința în România; totodată, cererile solicitanților de azil sunt procesate în conformitate cu tratatele și convențiile semnate și ratificate de țară. Minoritățile naționale, precum și cetățenii străini și apatrizii, au dreptul să se adreseze instanței în propria lor limbă și/sau cu ajutorul unui interpret; în cazul străinilor și apatrizilor, dreptul la un interpret este oferit gratuit. În realitate, România are una dintre cele mai rapide **proceduri administrative de soluționare a cererilor de azil** - în doar 30 de zile - și în prezent România este singurul stat membru care nu a depus nicio plângere la Curtea Europeană de Justiție cu privire la aplicarea Regulamentului de la Dublin (IGI, 2020).

Majoritatea codurilor legale (**Codul muncii, Codul penal, Codul familiei**) includ legi și reglementări specifice care interzic în mod specific discriminarea și impun tratamentul egal al tuturor rezidenților, indiferent de vârstă, religie, rasă, etnie etc. Codul penal pedepsește cu 3-10 ani de închisoare și restricționează drepturile și libertățile persoanei care a expus migranții la tratamente inumane și degradante și incriminează traficul sexual și pentru exploatare prin muncă, cu închisoare între 3 și 10 ani.

Din 2001 România are Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea **traficului de persoane** și din 2006 Legea nr. 122/04.05.2006 privind **azilul**. Au fost adoptate alte acte legislative pentru a crea un cadru juridic pe această temă: Ordonanța Guvernului nr. 44/29.01.2004 privind **integrarea** socială a cetățenilor străini din statele membre UE și SEE; Hotărârea Guvernului nr. 1295/2004 pentru aprobarea Planului național de acțiune pentru prevenirea și combaterea **traficului de copii**; Hotărârea Guvernului nr. 1769/2004 pentru aprobarea Planului național de acțiune pentru eliminarea **exploatarei prin muncă a copiilor**; Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/14.07.2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor din UE, SEE și Confederația Elvețiană; Ordonanța Guvernului nr. 25/26.08.2014 privind integrarea în muncă și detașarea cetățenilor străini pe teritoriul României și pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor în România. Trebuie menționate și **Strategia Națională pentru Imigrare și Planul de acțiune** pentru implementarea acestora, ambele aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 780/2015; în 2019 a fost prezentată o propunere pentru actualizarea strategiei pentru perioada 2019-2022.

În concluzie, cadrul juridic poate fi definit ca exhaustiv și acoperă majoritatea aspectelor importante; este totuși supus unor schimbări și transformări constante pentru a asigura **conformitatea** cu cadrul legal european și cu convențiile și tratatele internaționale semnate, ratificate și/sau aplicate de țară, care vizează asigurarea protecției, drepturilor și demnității migranților.

4. BIBLIOGRAFIE INDICATIVĂ

ANES, Raport de monitorizare a stadiului de implementare a Planului Operațional pentru implementarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violentei domestice. Pilonul Egalitate de șanse și tratament între femei și bărbați - 2019. București: Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse. Retrieved June 25, 2020, from <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2020/05/Raport-monitorizare.pdf>.

ANITP, ANALIZĂ SUCCINTĂ PRIVIND VICTIMELE TRAFICULUI DE PERSOANE ÎN 2019. București: Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane, (2020).

CNCD, Raport de activitate 2019. București: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, (2020).

- E. Sârbu, M.L. Guðmundsdóttir, J. Sigfússon, I.D Sigfúsdóttir, H. Pálsdóttir, A.L. Kristjánsson, *Youth in Europe complete report 2018/2019*, Bucharest: Direcția Generală de Asistență Socială a Municipiului București.
- EIGE, European Institute for Gender Equality, *Intersecting inequalities: Gender Equality Index*, (2019), available at: <https://eige.europa.eu/publications/intersecting-inequalities-gender-equality-index>.
- ENAR, *Racist crime & institutional racism in Europe*, Shadow Report 2014-2018, (2019), https://www.enar-eu.org/IMG/pdf/shadowreport2018_final.pdf.
- Eurostat, People on the move, „People on the Move”, (2019), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-digital-publications/-/KS-04-19-470>.
- Eurostat, *Statistici privind migrația și populația migrantă*, (2020), available at https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics/ro.
- FRA, European Union Agency for Fundamental Rights, *Roma survey – Data in focus*, Poverty and employment: the situation of Roms in 11 EU Member States, (2014).
- IGI, Analiza activității Inspectoratului General pentru Imigrări în anul 2019, (2020), http://igi.mai.gov.ro/sites/default/files/evaluarea_activitatii_in_anul_2019.pdf
- IGPR, *APROAPE 8.000 DE ORDINE DE PROTECȚIE PROVIZORII, EMISE DE POLIȚIA ROMÂNĂ, ANUL TRECUT* (2020), available at <https://www.politiaromana.ro/ro/stiri/aproape-8-000-de-ordine-de-protectie-provizorii-emise-de-politia-romana-anul-trecut>.
- ILGA, *Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People in Europe*, (2019).
- INSSE, Imigranți definitivi după țara de proveniență. (2020), <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>.
- R. Onet, E. Sârbu, M.L. Guðmundsdóttir, J. Sigfússon, I.D Sigfúsdóttir, H. Pálsdóttir, A.L. Kristjánsson, *Youth in Europe complete report 2016/2017*, Baia Mare: Serviciul Public de Asistență Socială Baia Mare, (2017).

US State Department, Trafficking in persons report, 20th Edition, (June 2020),
<https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf>.

LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ȘI VIOLENȚEI: experiența Huelva și Jaen (Spania)

*Argelio Gallego Sánchez
Irene Sancho Gustos
Karen Bibiana Suárez Foronda **

Prezentare introductivă

Instrumentul juridic care guvernează sistemul spaniol este Constituția din 1978, care servește ca bază pentru împărțirea puterilor, organizarea teritoriului național și atribuirea responsabilităților. Articolul 1 din Constituție definește Spania ca un stat social și democratic guvernat de Statul de drept, având forma politică de monarhie parlamentară. Puterile sunt separate pe trei niveluri: legislativ, executiv și juridic.

Andaluzia este o comunitate autonomă din sudul Spaniei, care reprezintă aproximativ 2% din teritoriul Uniunii Europene. Valoarea sa geostrategică este determinată de faptul că reprezintă granița sudică a Europei, la doar câțiva kilometri de Africa de Nord, acționând ca o punte între Europa și țările din Magreb, precum și de poziția sa între Oceanul Atlantic și Marea Mediterană, o răscruce de drumuri și civilizații.

În ceea ce privește discriminarea și violența împotriva femeilor, Andaluzia are competențe exclusive de a promova egalitatea de gen în sfera socială, de muncă, economică și politică în virtutea autonomiei sale. În ceea ce privește violența împotriva femeilor, competențele sunt împărțite între Stat și Andaluzia. În ceea ce privește celălalt subiect al acestui raport, problemele referitoare la imigrație fac parte din competența exclusivă a statului, însă Andaluzia este competentă în materie de integrare socială a migranților în temeiul art. 62 din statutul de autonomie.

Discriminarea și violența de gen

După cum a fost stabilit în Tratatul Uniunii Europene, în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și în Constituția spaniolă (Art. 9.2), egalitatea de gen și politicile de antidiscriminare reprezintă pilonul pentru schimbarea modelelor culturale, a atitudinilor și a valorilor predominante, contribuind la eliminarea stereotipurilor și promovând dezvoltarea socială, libertatea, egalitatea și exercitarea drepturilor fundamentale ale femeilor, toate acestea pentru a elimina toate formele de violență împotriva femeilor. Singurul mijloc la dispoziția noastră pentru a pune capăt violenței împotriva femeilor este crearea politicilor de egalitate și antidiscriminare care stau la baza implementării măsurilor specifice ce vizează atingerea aceluiași obiectiv. Convenția de la Istanbul, din care Spania face parte, reprezintă una dintre liniile directoare pentru crearea unei legislații pentru combaterea violenței.

Legislația spaniolă privind violența de gen

După uciderea Anei Orantes, violența de gen a devenit o problemă publică. Organizațiile de femei din toată Spania s-au implicat în lupta împotriva flagelului violenței masculine. Prin urmare, inițiativele și solicitările lor s-au reflectat în schimbările pe care le vom vedea în următorii ani. Legislația în vigoare în prezent în Spania privind egalitatea de gen și violența împotriva femeilor include:

- **Legea organică 1/2004, din 28 decembrie, privind măsurile de protecție integrală împotriva violenței de gen.**
- **Legea organică 3/2007, din 22 martie, privind egalitatea efectivă de gen.**
- **Legea organică 2/2010, din 3 martie, privind sănătatea sexuală și reproductivă și întreruperea voluntară a sarcinii.**

În Andaluzia au fost adoptate două legi care completează legislația menționată anterior: Legea nr. 13/2007, din 26 noiembrie, privind măsurile integrale de prevenire și protecție împotriva violenței de gen în Andaluzia; Legea nr. 12/2007, din 26 noiembrie, privind promovarea egalității de gen în Andaluzia.

În ultimii trei ani au fost introduse următoarele inovații: violența de gen poate fi confirmată de serviciile sociale și specializate, nu numai de Parchet sau printr-o hotărâre judecătorească (Decretul-lege Regal 9/2018). Decretul-lege regal nr. 6/2019 modifică elaborarea planurilor de egalitate în companii, stabilind controlul acestora; același Decret-lege Regal modifică statutul lucrătorilor din punct de vedere al egalității în ceea ce privește concediul parental pentru copiii cu ambii părinți. În cele din urmă, Legea nr. 3/2019 a fost elaborată pentru a îmbunătăți situația orfanilor care sunt victime ale violenței de gen.

În octombrie 2019 a avut loc vizita GREVIO în Spania. Cu ocazia acestei vizite au fost analizate acțiunile întreprinse de statul spaniol și a fost anunțată publicarea unui raport, care va include analiza grupului de experți, precum și recomandări pentru continuarea acțiunilor pe această temă. Potrivit raportului preliminar, organizația internațională GREVIO definește Spania ca o țară ce a depus un efort enorm pentru a combate acest tip de violență, care „se poate observa clar în politicile publice, precum și în rolul agenților sociali”.

Cu toate acestea, membrii au susținut necesitatea unor schimbări la nivelul prevenirii și educației, pentru a îmbunătăți comunicarea între diferite administrații în vederea încurajării unei coresponsabilități sporite și pentru a scoate în evidență femeile din mediul rural (o măsură pozitivă care este în curs de implementare de către consiliu). În domeniul justiției, GREVIO evidențiază sprijinul exemplar acordat femeilor, deși atrage atenția asupra timpului pe care agresorul îl petrece în detenție și a măsurilor judiciare reduse de evitare a contactului dintre agresori și copiii victimelor.

Date despre amploarea problemei

Datele furnizate aici încep din anul 2003, când a început să fie înregistrat numărul femeilor victime ale acestei probleme la nivel mondial. În 2020, victimele de sex feminin au fost până în prezent 25, iar numărul total, din 2003 până în 2020, se ridică la 1058. Ca urmare a

măsurilor luate și a creșterii gradului de conștientizare a publicului, există o tendință de scădere.

În ceea ce privește cele 131 de victime de sex feminin înregistrate din 2018, doar 31 au depus o plângere împotriva agresorilor lor, în timp ce 100 nu.

Pe baza unei analize intersecționale a acestor date, din numărul total de victime din 2018, 19 au fost femei de origine străină și 32 de femei au fost spaniole. Acest model se repetă în anii 2019 și 2020, cu 22 de femei străine și 33 femei spaniole și, respectiv, 8 femei străine și 17 femei spaniole. În ceea ce privește vârsta victimelor, aceasta este cuprinsă între 21 și 50 de ani.

În ceea ce privește măsurile pozitive adoptate la nivel local, ambele provincii folosesc metode similare pentru a atinge obiectivele egalității și eliminării violenței împotriva femeilor, incluse în general în Planurile de Egalitate elaborate pentru o perioadă determinată. Aceste măsuri locale includ cursuri de pregătire, pregătirea materialului incluziv, utilizarea unui limbaj incluziv, reglementarea utilizării imaginii femeilor, promovarea grupurilor feministe, îmbunătățirea comunicării cu aceste grupuri, ajutor public acordat instituțiilor sociale care luptă pentru egalitate, formarea bărbaților în domeniul egalității, crearea și promovarea mișcărilor femeilor din mediul rural, sprijinirea și consilierea municipalităților cu privire la măsurile menite să elimine violența de gen.

Discriminarea și violența bazate pe migrație

Convenția internațională pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială a Organizației Națiunilor Unite din 1963 definește discriminarea rasială drept „Orice distincție, excludere, restricție sau preferință bazată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică ce are drept scop sau efect anularea sau compromiterea recunoașterii, existenței sau exercitării, în mod egal, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în domeniul politic, economic, social, cultural sau în orice alt domeniu al vieții publice”. Pentru a facilita înțelegerea următoarelor paragrafe, termenii migrant, refugiat și apatrid vor fi folosiți în conformitate cu semnificația atribuită acestora de organizațiile internaționale precum Organizația Națiunilor Unite și Convenția privind statutul apatrizilor. Spania a experimentat schimbări notabile și radicale în domeniul migrației în ultimele decenii, în special în ultimul deceniu. Poziția sa geografică este esențială pentru orice studiu al fenomenului migratoriu, deoarece doar un braț de mare, de aproximativ 14 kilometri, separă Peninsula Iberică de Africa.

Legislația spaniolă privind imigrația

Problemele legate de migrație, care intră în competența exclusivă a statului spaniol, sunt reglementate de următoarele legi:

- Drepturile străinilor sunt reglementate de art. 13.1 din Constituția spaniolă, care garantează imigranților libertățile publice consacrate în Constituție pentru cetățenii spanioli „în condițiile stabilite prin tratate și prin lege”. Articolul 13.3 prevede următoarele: „Extrădarea va fi permisă numai în conformitate cu un tratat sau cu legea, ținând cont de principiul reciprocității”.
- Legea organică 4/2000, din 11 ianuarie, privind drepturile și libertățile străinilor din Spania și integrarea lor socială.

- În ceea ce privește solicitanții de azil, instrumentul legislativ care reglementează problema este Legea 12/2009, din 30 octombrie, privind dreptul la azil și protecție subsidiară.

În ceea ce privește inovațiile implementate în ultimii ani, mai mult decât o schimbare legislativă acestea răspund liniilor de acțiune impuse de organul administrativ competent, în acest caz Secretariatul pentru Imigrație. Mai exact și pentru a răspunde nevoilor acestui grup în timpul pandemiei actuale, instrucțiunile emise cu privire la imigrație vizează facilitarea menținerii permiselor de ședere, a permiselor de muncă și a permiselor de muncă pentru minori.

În cele din urmă, de câțiva ani în Spania se desfășoară un program numit „Vacanțe în pace” cu poporul saharawi. În acest scop, Ministerul competent a emis o rezoluție (ultima în 2019) care autorizează șederea temporară a minorilor și șederea supravegheată de origine saharawi în Spania.

Date despre amploarea problemei

În ceea ce privește distribuția în funcție de gen a imigranților în Spania, se înregistrează mai multe femei decât bărbați. Numărul imigranților se ridică la 6.104.203, respectiv 12,96% din populația spaniolă, din care 3.190.456 sunt femei (52,26% din numărul total de imigranți). Naționalitatea imigranților care sosesc în Spania s-a schimbat de-a lungul anilor; în prezent majoritatea sunt de origine sud-americană, net superioară celui de-al doilea continent de origine, care este Africa. Urmează imigranții din America Centrală. Andaluzia are un aflux ridicat de migranți, fiind a patra comunitate autonomă cu cel mai mare aflux de migranți după Catalonia, Madrid și regiunea Valencia.

În ceea ce privește măsurile pozitive adoptate, consiliul provincial din Huelva pune în aplicare o serie de bune practici integrale, definite drept acele măsuri care implementează intervenții care implică toate grupurile care locuiesc într-o anumită localitate și care vizează integrarea, protejând în același timp cultura persoanelor imigrante.

Prin urmare, conform raportului întocmit de Federația municipalităților și Provinciilor din Andaluzia, „Tratamiento Integral de la Inmigración en Andalucía” („Tratamentul integral al imigrației în Andaluzia”), două municipalități din provincia Huelva constituie o referință pentru cele mai bune practici:

CARTAYA	LEPE
Asociație pentru sprijinirea lucrătorilor sezonieri	Cursuri interactive ale primăriei. Îmbunătățirea limbii spaniole și integrarea copiilor migranți
Servicii și resurse disponibile la Biroul Lucrătorilor Sezonieri	Cursuri de utilizare a internetului și a noilor tehnologii informaționale

Tabelul 1. Acțiuni pozitive desfășurate în municipalitățile Cartaya și Lepe, provincia Huelva

Sursa: completat de autori pe baza Ghidului resurselor pentru firmele locale.

În ceea ce privește măsurile pozitive adoptate de consiliul provincial Jaen, în 2008 departamentul pentru egalitate și bunăstare al consiliului a implementat un program pentru integrarea și promovarea socială a imigranților cu scopul de a raționaliza criteriile care

permit imigranților să se bucure de drepturile lor de integrare și de a promova servicii de calitate pentru primirea și integrarea deplină a acestor persoane în societatea gazdă.

Totodată au fost create și o serie de Helpdesk pentru lucrătorii sezonieri, pentru a răspunde nevoilor tuturor cetățenilor care vin în provincia Jaen în căutarea unui loc de muncă în perioada recoltării măslinelor. Trebuie subliniată și înființarea unor locuințe pentru lucrătorii sezonieri, cu măsuri legate de locuințe și de nevoile de bază ale acestor lucrători. În aceeași zonă, guvernul provincial gestionează Centrele de primire pentru copiii lucrătorilor sezonieri (inclusiv grădinițe, cazare și centre de zi).

Bibliografie indicativă

Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género, vedere

<https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/observatorio/home.htm>.

Diputación de Huelva. Área de Igualdad. <http://www.diphuelva.es/igualdad/>.

Diputación de Jaén. Área de Igualdad. <https://www.dipujaen.es/microsites/igualdad/>.

Instituto Andaluz de la Mujer. <https://www.juntadeandalucia.es/institutodelamujer/>.

Ghidul cheilor și resurselor pentru firmele locale. Observatorul migrațiilor în strămoare și prevenirea efectelor nedorite.

A se vedea [http://web2.famp.es/famp/programas/seminarios_cursos_jornadas/ARENA/guias/GUIA%20DE%20INMIGRACION%20\(OMEPE%20INTERREG%20III\).pdf](http://web2.famp.es/famp/programas/seminarios_cursos_jornadas/ARENA/guias/GUIA%20DE%20INMIGRACION%20(OMEPE%20INTERREG%20III).pdf).

Legea 12/2009, din 30 octombrie, care reglementează dreptul la azil și protecția subsidiară. Monitorul Oficial al Statului. Madrid, 31 octombrie 2009, nr. 263, pag. 90860-90884 <https://www.boe.es/eli/es/lo/2004/12/28/1>.

Observatorio Permanente de la Inmigración, a se vedea <http://extranjeros.inclusion.gob.es/es/ObservatorioPermanenteInmigracion/index.html>.

Legea organică 1/2004 din 28 decembrie privind măsurile globale de protecție împotriva violenței de gen. Monitorul Oficial al Statului. Madrid, 29 decembrie 2004, nr. 313, pag. 42166-42197. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2004/12/28/1>.

Legea organică 2/2009, din 11 decembrie, privind reforma Legii organice 4/2000, din 11 ianuarie, referitoare la drepturile și libertățile străinilor din Spania și integrarea lor socială. Monitorul Oficial al Statului. Madrid, 12 decembrie 2009, nr. 299, pag. 104986-105031. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2009-19949>.

Legea organică 2/2010, din 3 martie, privind sănătatea sexuală și reproductivă și întreruperea voluntară a sarcinii. Monitorul Oficial al Statului. Madrid, 4 martie 2010, nr. 55, pag. 21001-21014. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2010/03/03/2>.

Legea organică 3/2007, din 22 martie, pentru egalitatea efectivă a femeilor și bărbaților. Monitorul Oficial al Statului. Madrid, 23 martie 2007, nr. 71, pag. 12611-12645. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2007/03/22/3>.

Legea organică 4/2000 din 11 ianuarie privind drepturile și libertățile străinilor din Spania și integrarea lor socială. Monitorul Oficial al Statului. Madrid, 12 ianuarie 2000, nr. 10, pag. 1139-1150. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-544>.

R. Aranda, Acțiune civilă împotriva violenței de gen în LO 1/2004. RJUAM, 17 ani (2008-1), 9-33.

Rezoluția din 18 iunie 2019 a Secretariatului de Stat pentru Migrație, în care este publicat Acordul Consiliului de Miniștri din 14 iunie 2019 ce include instrucțiunile care determină procedura de autorizare a șederii temporare a minorilor și a șederii supravegheatelor de origine sahrawi în Spania în cadrul programului „Vacanțe în pace 2019”.

Buletin oficial de stat. Madrid, 18 iunie 2019, nr. 146, pag. 65082- 65086.
https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2019-9217.

Constituția spaniolă, Monitorul Oficial al Statului. Madrid, 29 decembrie 1978, nr. 311, pag. 29313-29424.
[https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)).

Analiză comparativă

Francesca Finelli *

Introducere

Această analiză comparativă finală este un rezultat complex. Vor fi prezentate diferite intervenții legislative și politici locale cu scopul de a evalua modul în care comunitățile locale și factorii de decizie politici s-au ocupat de intoleranță și discriminare pe teritoriile lor (concentrându-se pe schimbările care au avut loc în ultimii 3 ani). Obiectivul final este împărtășirea celor mai bune practici și inspirarea unor acțiuni pozitive viitoare împotriva discriminării și violenței. Cu alte cuvinte, această analiză comparativă intenționează să prezinte mai multe propuneri pentru îmbunătățirea politicilor publice (locale) și pentru .promovarea incluziunii sociale și a participării cetățenilor

Lectura comparativă se referă la 15 parteneri din 9 țări ale lumii, respectiv 15 entități (publice și private) situate în 9 teritorii diferite caracterizate prin sisteme juridice, forme de guvernare, background istoric, tradiții, limbi și culturi diferite. Brazilia, Bulgaria, Capul Verde, Franța, Grecia, Italia, Portugalia, România și Spania reprezintă cele 9 țări implicate. Municipiul Fortaleza (Brazilia), Caritas Ruse (Bulgaria), Asociația Delphi (Bulgaria), Municipiul Praia (Capul Verde), Orașul Dunkerque (Franța), Școala Vardakeios din Ermoupolis (Grecia), Orașul Collegno și Orașul Torino (Italia), ISCOS Piemonte (Italia), Comunitatea Inter-municipală din Alto Alentejo (Portugalia), Caritas București (România), Municipiul Baia Mare și București (România) creează un fil rouge deosebit în Europa, Africa și America de Sud.¹⁵

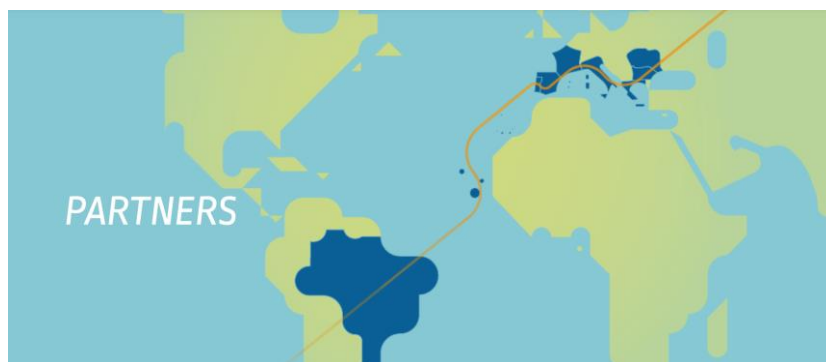

Figura 1. Partenerii R&C pe hartă

Această analiză se referă la partenerii teritoriali menționați anterior. Nu compară 9 țări suverane, ci intenționează să compare politicile și intervențiile locale împotriva discriminării și violenței în anumite teritorii. Cu toate acestea, pentru a compara acțiunile

pozitive locale este esențial să prezentăm contextele naționale în care își desfășoară activitatea aceste entități teritoriale. În primul rând, cele nouă țări implicate în proiectul R&C au caracteristici teritoriale și demografice diferite. La un capăt se află Brazilia, care reprezintă cel mai mare teritoriu din acest proiect, cu o suprafață totală de 8,5 milioane de kilometri pătrați și o populație de 211 milioane de locuitori. La capătul opus se află Capul Verde, un stat arhipelagic (de 4.030 km pătrați), care este cea mai mică țară implicată.

ȚARA			REGIUNEA			ORAȘUL		
	Suprafața (km pătrați)	Populația		Suprafața	Populația		Suprafața	Populația
BRAZILIA	8.515.770	211 milioane	Statul Ceará	148.894	9 milioane	Fortaleza	313.8	2,6 milioane
BULGARIA	111.000	7 milioane	n / A	n / A	n / A	Burgas Ruse	253 127	202.434 142.902
CAPUL VERDE	4.030	549.935	n / A	n / A	n / A	Praia	102	159.050
FRANȚA	549.087	67 de milioane	Regiunea Hauts-de- France	31.813	6 milioane	Dunkerque	43.8	88.667
GRECIA	131.960	10,7 milioane	Regiunea sudică a Mării Egee	5.286	309.015	Ermoupolis (Syros)	11.2	13.737
ITALIA	301.340	60,3 milioane	Regiunea Piemont	25.387	4,3 milioane	Torino Collegno	130 18.1	870.952 49.615
PORTUGALIA	92.226	10,2 milioane	Regiunea Alto Alentejo	6.080	105.479	Portalegre	448	22.359
ROMÂNIA	238.400	19,3 milioane	n / A	n / A	n / A	Baia Mare București	233.5 228	123.738 1,8 milioane
SPANIA	505.935	47 de milioane	Regiunea Andaluzia	87.268	8,4 milioane	Huelva (provincia) Jaén (provincia)	10.128 13.484	519.932 638.099
TOTAL							25.520	7,2 milioane

Tabelul 2. Teritorii și populații implicate în proiectul R&C

În al doilea rând, cele 9 țări implicate reprezintă diferite forme de guvernare, inclusiv o republică prezidențială (de ex. Brazilia), o monarhie parlamentară (de ex. Spania), republici semi-prezidențiale (de ex. Franța, Portugalia, Capul Verde și România) și republici parlamentare (de ex. Italia, Grecia și Bulgaria). Totodată, aceste țări se caracterizează prin forme de descentralizare puternice și slabe. Rezultă că actele legislative și politicile lor locale depind de diferitele forme de coordonare între nivelurile federal, regional și local. Brazilia este un stat federal, caracterizat printr-o puternică descentralizare locală; Republica Capului Verde recunoaște doar autonomia administrativă a autorităților locale; în același fel, statele europene implicate în proiect au fost regionale sau centralizate, recunoscând autonomiile locale. Organismele teritoriale ale acestora (printre altele Regiuni, Departamente, Provinciile, Districte, Orașe metropolitane și municipalități) au puteri de reglementare autonome (descentralizate) pentru organizarea și implementarea funcțiilor lor. Organismele regionale italiene și spaniole au, de asemenea, putere legislativă (exclusivă) asupra tuturor aspectelor care nu sunt atribuite în mod expres statului sau legislației
¹⁶.concurente

În al treilea rând, trebuie remarcat faptul că aceste 9 țări sunt supuse obligațiilor supranaționale care protejează drepturile omului, combat discriminarea și promovează egalitatea. La nivel internațional, aceste țări sunt toate supuse dreptului cutumiar (cum ar fi drepturile internaționale ale omului și principiul nereturnării). Totodată, acestea se angajează

să respecte tratatele internaționale pe care le-au ratificat (în principal Convențiile Organizației Națiunilor Unite), inclusiv Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor. Pe lângă aceste angajamente internaționale, toate țările implicate în proiect sunt supuse legislației regionale.¹⁷ Capul Verde este supusă sistemului african al drepturilor omului¹⁸. Brazilia, Capul Verde și Portugalia sunt, de asemenea, membre ale Comunității țărilor de limbă portugheză (CPLP)¹⁹; Statele europene (de ex. Bulgaria, Franța, Grecia, Italia, Portugalia, România și Spania) trebuie să respecte două seturi principale de reglementări regionale: în primul rând, toate sunt părți contractante ale Convenției europene pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) și intră sub jurisdicția Curții Europene a Drepturilor Omului; în al doilea rând sunt membri ai Uniunii Europene, prin urmare se angajează să respecte legislația UE (respectiv tratatele UE, Carta drepturilor fundamentale a UE, reglementările, deciziile și directivele UE), așa cum este interpretată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) cu sediul în Luxemburg. Drept urmare, reformele lor legislative, politicile publice și acțiunile pozitive sunt puternic influențate de organismele europene, deoarece se angajează să susțină atât drepturile europene ale omului, cât și valorile UE.

În concluzie, trebuie reținut că cei 15 parteneri implicați corespund cu 9 sisteme constituționale diferite, care sunt influențate de diferite surse juridice supranaționale. Protecția egalității și nediscriminării este garantată de diverse complexe de reglementare, atât internaționale cât și regionale, precum și de dispoziții constituționale. Aceasta înseamnă că protecția egalității este „dezagregată”, respectiv urmărită de diferite instituții și inclusă în diferite surse juridice suprapuse. În cadrul acestui sistem pe mai multe niveluri, în care coexistă diferite surse juridice, egalitatea reprezintă o valoare fundamentală. Cu toate acestea, intoleranța și inegalitățile sunt încă (din păcate) o realitate în toate societățile implicate. Prin urmare, implementarea efectivă a drepturilor egale și a egalității de șanse pentru toți este departe de a fi realizată.

17

Pentru mai multe detalii despre obligațiile (regionale) și sursele juridice din sistemul interamerican, consultați http://www.oas.org/en/iachr/mandate/basic_documents.asp.

18

Pentru mai multe detalii, consultați <https://www.corteidh.or.cr/tablas/31712.pdf>.

19

A se vedea <https://www.cplp.org>.

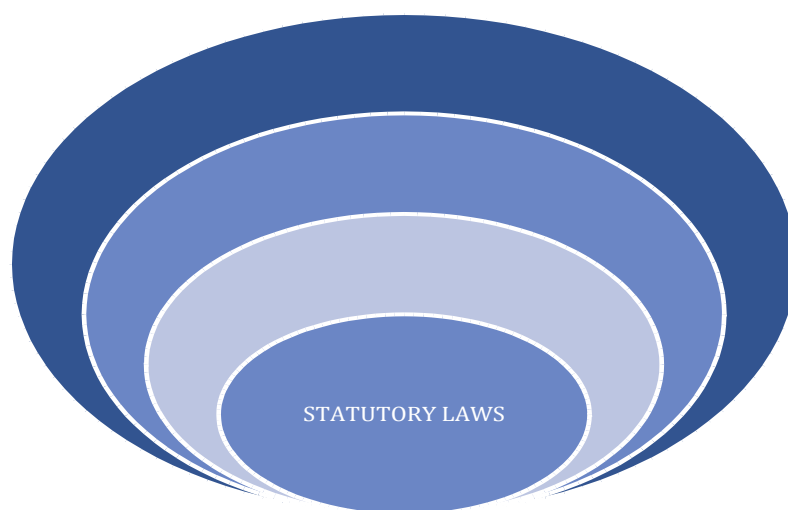

Figura 2. Protecția pe mai multe niveluri a egalității

	Egalitate FORMALĂ (clauza de nediscriminare)²⁰	Egalitate SUBSTANȚIALĂ²¹
BRAZILIA	Constituția braziliană, art. 5	Constituția braziliană, art. 3 <i>„Obiectivele fundamentale ale Republicii Federative Brazilia sunt: IV - promovarea bunăstării tuturor, fără prejudeicii bazate pe origine, rasă, gen, culoare, vârstă și orice alte forme de discriminare”.</i>
BULGARIA	Constituția bulgară, art. 6	
CAPUL VERDE	Constituția Capului Verde, art. 1 (2)	Constituția Capului Verde, art. 1 (4) <i>„Republica Capului Verde va crea treptat condițiile indispensabile pentru înlăturarea tuturor obstacolelor care împiedică dezvoltarea deplină a persoanei umane și limitează egalitatea cetățenilor săi, precum și pentru participarea efectivă a acestora la organizarea politică, economică, socială și culturală a statului și în societatea capoverdiană.”</i> Art. 85 (2) <i>„Statul are și datoria de a asigura eliminarea condițiilor care favorizează discriminarea împotriva femeilor și de a asigura protecția drepturilor lor”</i>
FRANȚA	Constituția franceză, art. 1	Constituția franceză, art. 1
GRECIA	Constituția greacă, art. 4 (1) și (2)	Constituția greacă, art. 116 (2) <i>„Adoptarea unor măsuri pozitive pentru promovarea egalității între bărbați și femei nu constituie discriminare de gen. Statul va adopta măsuri pentru eliminarea inegalităților efective care există, în special în detrimentul femeilor”.</i>
ITALIA	Constituția italiană, art. 3 (1)	Constituția italiană, art. 3 (2) <i>„Este datoria Republicii să înlăture acele obstacole de natură economică sau socială care limitează libertatea și egalitatea cetățenilor, împiedicând astfel dezvoltarea deplină a persoanei umane și participarea efectivă a tuturor lucrătorilor la activitățile politice, economice și sociale ale țării”.</i> Art. 117 <i>„Legile regionale vor elimina toate obstacolele în calea egalității depline a bărbaților și femeilor în viața socială, culturală și economică și vor promova accesul egal la funcțiile de conducere pentru bărbați și femei”.</i>
PORTUGALIA	Constituția portugheză, art. 13	Constituția portugheză, art. 9 literele (d) și (h) <i>„Sarcinile fundamentale ale statului sunt: d) Promovarea bunăstării și a calității vieții oamenilor, precum și a egalității reale [...]”²² h) Promovarea egalității între bărbați și femei”.</i>
ROMÂNIA	Constituția română, art. 4 (2) și 16 (1)	Constituția română, art. 16 (3) (Șanse egale pentru bărbați și femei)

²⁰

Egalitatea formală (de jure) susține interzicerea discriminării. De obicei este formulată după cum urmează: „Toți oamenii sunt egali în fața legii, fără nicio deosebire”.

²¹

Egalitatea substanțială (de facto) recunoaște că trebuie luate măsuri pozitive pentru a elimina complet discriminarea, marginalizarea și inegalitatea de șanse. Acest principiu este orientat spre rezultate, bazat pe ideea că egalitatea formală poate să nu fie suficientă și este denumită și „egalitatea rezultatelor”.

²²

A se vedea recenta Lege nr. 83/2019, din 3 septembrie 2019, Housing Basis Law, care stabilește angajamentul statului de a garanta dreptul la locuință pentru toți, fără discriminare.

SPANIA	Constituția spaniolă, art. 1 (1) și 14	Constituția spaniolă, articolul 9 (2) <i>„Este datoria autorităților publice să promoveze condiții care să garanteze că libertatea și egalitatea indivizilor și a grupurilor din care fac parte pot fi reale și eficiente, să elimine obstacolele care îi limitează sau îi împiedică să se bucure pe deplin de acestea și să faciliteze participarea tuturor cetățenilor la viața politică, economică, culturală și socială. ”</i> Art. 35 (Șanse profesionale egale)
--------	--	---

Tabelul 3. Egalitatea formală și substanțială în cele 9 sisteme constituționale implicate

Discriminarea și violența de gen

Discriminarea de gen și violența împotriva femeilor și fetelor sunt fenomene răspândite. La nivel global reprezintă încălcări sistematice, persistente și omniprezente ale drepturilor omului. În primul rând, barierele de gen împiedică femeile și fetele să își exercite drepturile și libertățile fundamentale, accesul la educație, asistență medicală, servicii, câștigarea puterii economice și politice și, în general, să se bucure de șanse egale. Aceste bariere creează așa-numitul „decalaj” de gen. În al doilea rând, inegalitățile de gen cresc riscul de a fi supuse violenței de gen. Cu alte cuvinte, stereotipurile de gen, inegalitățile și discriminarea sunt strâns legate de violență.

Comunitatea internațională recunoaște că obținerea (de facto) a egalității de gen și conștientizarea deplină a femeilor și fetelor sunt provocări deschise și încă nerezolvate. Potrivit World Economic Forum există încă un decalaj mediu de gen de 31,4% în anul 2020, care trebuie eliminat la nivel global (luând în considerare patru dimensiuni cheie, și anume participarea și oportunitatea economică, realizările academice, sănătatea și supraviețuirea și emanciparea politică).²³ Cea mai mare disparitate de gen este decalajul în emanciparea politică. În ceea ce privește reprezentarea parlamentară mondială, femeile ocupă doar 25% din locurile disponibile, cifră care scade la 21% la nivel ministerial. Mai mult, în ultimii 50 de ani, 85 de state (din 153) nu au avut șefi de stat femei. Al doilea cel mai mare decalaj se referă la participare și oportunități economice. La nivel global, participarea femeilor pe piața muncii este scăzută (în medie doar 55% dintre femeile adulte sunt pe piața muncii, comparativ cu 78% dintre bărbați) și inegalitățile financiare persistă, în timp ce progresul global către egalitatea performanței academice și a sănătății este mai mare avansat.

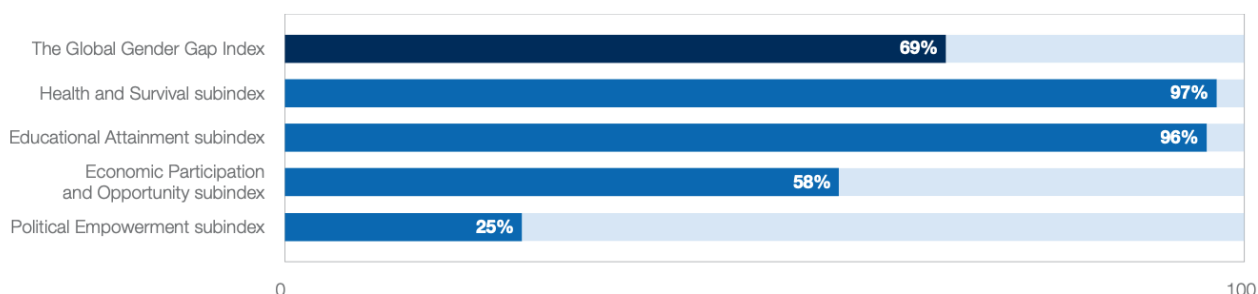

Figura 3. Decalajele de gen în 2020

Concentrându-se asupra violenței bazate pe gen împotriva femeilor, Organizația Națiunilor Unite (ONU) o definește ca fiind o pandemie care afectează toate țările.²⁴ Mai exact, ONU Women declară că „violența împotriva femeilor și fetelor este o încălcare a drepturilor omului de proporții pandemice care are loc în public și în spații private”. O astfel de violență se manifestă sub forme fizice, sexuale și psihologice. Afectează negativ bunăstarea generală a femeilor și le împiedică să participe pe deplin în societate. Prezintă câteva date rapide despre violența de gen împotriva femeilor, se estimează că 35% dintre femeile din întreaga lume au suferit violență fizică și/sau sexuală (este exclusă hărțuirea sexuală) la un moment dat în viața lor.²⁵ Mai mult de jumătate dintre femeile ucise în lume au fost victima partenerilor apropiați sau a altor membri ai familiei.²⁶ Aproximativ 15 milioane de fete adolescente (cu vârste cuprinse între 15 și 19 ani) din întreaga lume au avut relații sexuale forțate la un moment dat în viața lor.²⁷ S-a înregistrat că 72% din toate victimele traficului de persoane din lume sunt femei și fete și 4 din 5 sunt victime ale traficului în scopul exploatarei sexuale.²⁸ La nivel global, aproximativ 21% dintre tinerele femei s-au căsătorit înainte de a împlini 18 ani.²⁹ Prin urmare, impactul violenței de gen include consecințe imediate și pe termen lung asupra sănătății fizice, sexuale și mentale pentru femei și fete, inclusiv moartea. Violența împotriva femeilor reprezintă cea mai crudă formă de discriminare de gen, care are rădăcini mai degrabă în structuri sociale (patriarhale) decât în acte individuale și întâmplătoare.³⁰ În consecință, Agenda Națiunilor Unite pentru dezvoltare durabilă 2030 a inclus în mod explicit „egalitatea de gen” între cele 17 obiective³¹ ale sale, concentrându-se nu numai pe necesitatea de a pune capăt discriminării împotriva femeilor, ci și pe urgența eliminării tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor în sferele publice și private (a se vedea Obiectivul 5).³²

Fiecare sistem juridic regional implicat în proiectul R&C se angajează să combată violența împotriva femeilor și să promoveze egalitatea de gen. În sistemul interamerican,

24

<https://www.un.org/en/sections/issues-depth/gender-equality/>.

25

Conform UN Women, <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures#notes>.

26

UNODC, Global Study on Homicide 2019 (Vienna, 2019), Booklet 5: Gender-related killing of women and girls, available at https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet_5.pdf.

27

UNICEF, A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents, (2017).

28

UNODC, Global Report on Trafficking in Persons (2018).

29

UNICEF, Căsătoria infantilă în lume, Infografie (cele mai recente date din martie 2020), la <https://www.unicef.org/stories/child-marriage-around-world>.

30

A se vedea <https://www.endvawnow.org/en/articles/295-defining-violence-against-women-and-girls.html>

31

A se vedea <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg5> și <https://www.unwomen.org/en/digital-library/multimedia/2017/7/infographic-spotlight-on-sdg-5>.

32

A se vedea Obiectivul 5, „Realizarea egalității de gen și responsabilizarea tuturor femeilor și fetelor”, la <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg5>.

Convenția de la Belém do Pará este dedicată prevenirii, pedepsirii și eliminării violenței împotriva femeilor.³³ Afirmă cu tărie că fiecare femeie are dreptul de a fi liberă de violența de gen, inclusiv dreptul de a fi liberă de orice formă de discriminare și dreptul de a fi evaluată și educată fără modele stereotipe și practici sociale și culturale de inferioritate bazate pe concepte sau subordonare.³⁴ Sistemul african al drepturilor omului este legat de așa-numitul Protocol Maputo care completează Carta africană a drepturilor omului și a popoarelor (Carta Banjul). Acest protocol impune statelor africane să ia măsuri pozitive pentru a aborda în mod eficient inegalitățile de gen între femei și bărbați. Acesta protejează în mod explicit diferite drepturi și libertăți ale femeilor, printre altele dreptul la demnitate, integritate și securitate, dreptul la acces la justiție și protecție egală prin lege, dreptul de a participa la procesele politice și de luare a deciziilor. Totodată, Protocolul include dispoziții specifice privind violența de gen împotriva femeilor (articolul 4). Portugalia, Brazilia și Capul Verde sunt, de asemenea, membre ale Comunității țărilor de limbă portugheză (CPLP). În 2010, a doua Reuniune a Miniștrilor responsabili pentru egalitatea de gen din CPLP a aprobat așa-numita Rezoluție de la Lisabona, care a recunoscut faptul că toate formele de violență împotriva femeilor reprezintă o încălcare gravă a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale femeilor și un obstacol în calea realizării egalității de gen și a emancipării femeilor. În urma rezoluției de la Lisabona, CPLP a anunțat și planuri strategice de acțiune pentru combaterea discriminării și violenței de gen în Comunitate. În cele din urmă, sistemul european al drepturilor omului este puternic angajat pe planul egalității de gen. Pe de o parte, Uniunea Europeană este văzută ca un lider mondial în combaterea discriminării (de gen) și un obstacol în calea realizării egalității de gen și a emancipării femeilor. Egalitatea de gen este un principiu fundamental al dreptului UE.³⁵ În consecință, legislația UE interzice ferm patru tipuri de discriminare: (i) discriminarea directă (definită ca situația în care o persoană este tratată mai puțin favorabil decât o altă persoană a fost sau ar fi tratată într-o situație similară), (ii) discriminarea indirectă (definită ca situația în care o dispoziție, politică sau practică aparent neutre ar pune anumite persoane într-un anumit dezavantaj), (iii) hărțuirea și hărțuirea sexuală (definită ca o conduită nedorită care are loc cu scopul sau efectul de a încălca demnitatea unei persoane și de a crea un comportament intimidant, ostil, degradant, mediu umilitor sau ofensator) și (iv) incitarea la discriminare.³⁶ În ceea ce privește discriminarea în domeniul muncii și angajării, legislația UE interzice orice tratament mai puțin favorabil al unei femei în ceea ce privește sarcina sau concediul de maternitate.³⁷ În domeniul dreptului penal, UE nu are competențe legislative. Rezultă că nu poate armoniza dispozițiile legii penale privind violența împotriva femeilor. Cu toate acestea, Directiva 2012/29/UE, denumită și Directiva privind drepturile victimelor, include multe dispoziții care

33

Convenția interamericană privind prevenirea, pedepsirea și eradicarea violenței împotriva femeilor, cunoscută și sub numele de Convenția Belém do Pará (unde a fost adoptată în 1994).

34

Art. 6 Convenția interamericană privind prevenirea, pedepsirea și eliminarea violenței împotriva femeilor, cunoscută și sub denumirea de Convenția Belém do Pará.

35

A se vedea Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE și art. 157 TFUE. Din anii '70, UE a adoptat 13 directive privind egalitatea de gen. A se vedea MEMO / 07/426 la adresa https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_07_426.

36

Art. 2 Directiva 2006/54/CE, precum și Directiva 2000/78/CE și Directiva 2004/113/CE.

37

A se vedea directiva 92/85/CEE.

se referă direct sau indirect la victimele violenței de gen. Pe de altă parte, egalitatea de gen este și una dintre prioritățile superioare ale Consiliului Europei (CoE), care se angajează ferm să elimine barierele care împiedică emanciparea deplină a femeilor și egalitatea lor substanțială în societate. Consiliul Europei joacă un rol important în protecția și promovarea egalității de gen, determinând dezvoltarea acesteia în Europa. A produs standarde juridice solide și orientări politice.³⁸ Și Curtea Europeană de la Strasbourg (CEDO) contribuie la progresul egalității de gen. Mai multe sentințe au subliniat conexiunea dintre violența împotriva femeilor și încălcarea dreptului la viață (articolul 2 din CEDO), interzicerea tratamentului inuman sau degradant (articolul 3 din CEDO) și interzicerea discriminării (articolul 14 din CEDO).³⁹ Totodată, în 2011 Consiliul Europei a adoptat Convenția istorică privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (cunoscută și sub denumirea de Convenția de la Istanbul), care este cel mai amplu tratat internațional de combatere a violenței împotriva femeilor sub toate formele.

Rolul Convenției de la Istanbul în Europa

Convenția de la Istanbul este cel mai avansat document legislativ privind violența de gen împotriva femeilor. Cu optzeci și unu de articole, Convenția este extraordinară și vizează toleranță zero față de violența împotriva femeilor, oferind linii directoare puternice pentru statele europene. Convenția de la Istanbul se bazează în esență pe patru componente (la fel de importante) (cele „4P”), și anume prevenirea, protecția, pedepsirea penală și politicile integrate.⁴⁰

38

Pentru o prezentare generală a standardelor Consiliului Europei și Recomandărilor adoptate de Comitetul Miniștrilor care abordează problemele egalității de gen, consultați <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168058feef>.

39

A se vedea Opuz vs. Turcia (cererea nr. 33401/02), A. vs. Croația (cererea nr. 55164/08), Eremia și alții vs. Republica Moldova (cererea nr. 3564/11), Rumor vs. Italia (cererea nr. 72964/10), MG vs. Turcia (cererea nr. 646/10), Halime Kılıç vs. Turcia (cererea nr. 63034/11), Bălșan vs. România (cererea nr. 49645/09).

40

A se vedea Raportul explicativ (CETS 210) pentru Consiliu al Convenției europene privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, par. 63, disponibil la <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d383a>. A se vedea și <https://rm.coe.int/coe-istanbulconvention-infographic-r02-v07/16809ea7fb>.

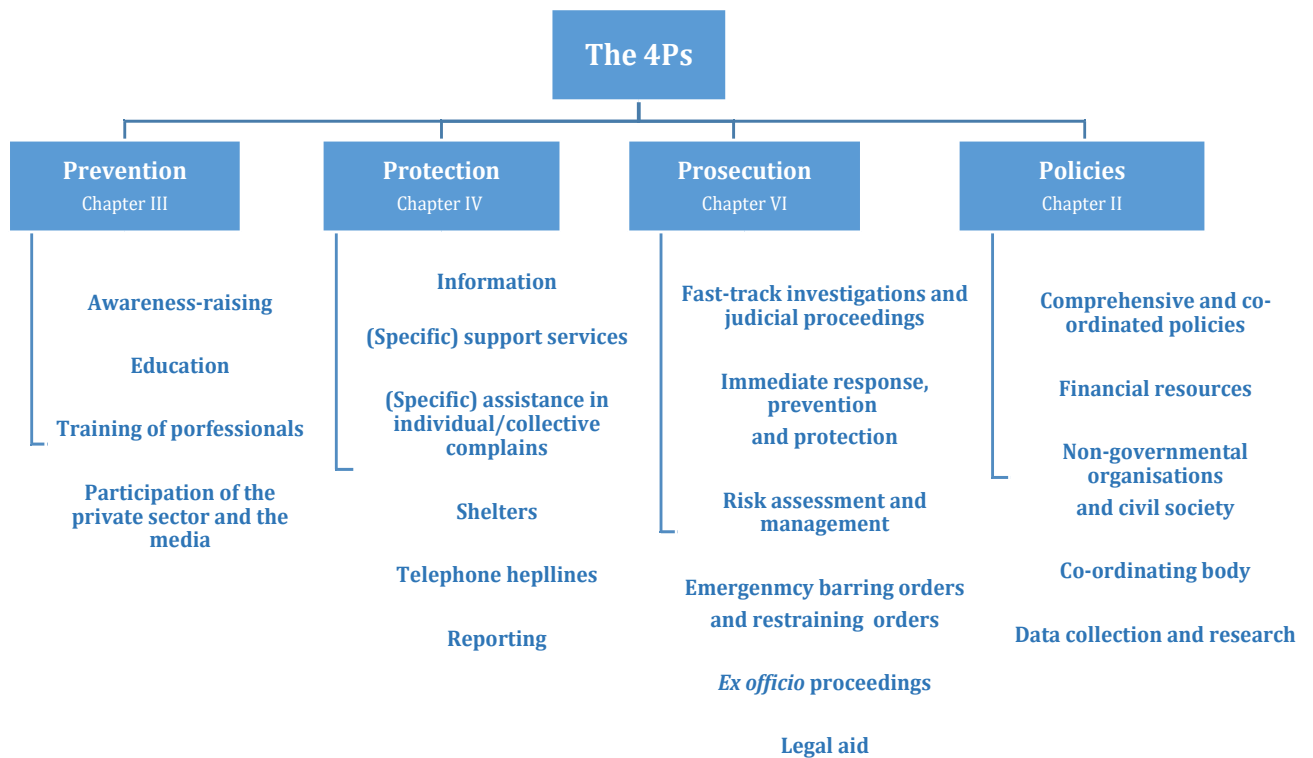

Figura 4. Cei 4 piloni ai Convenției de la Istanbul

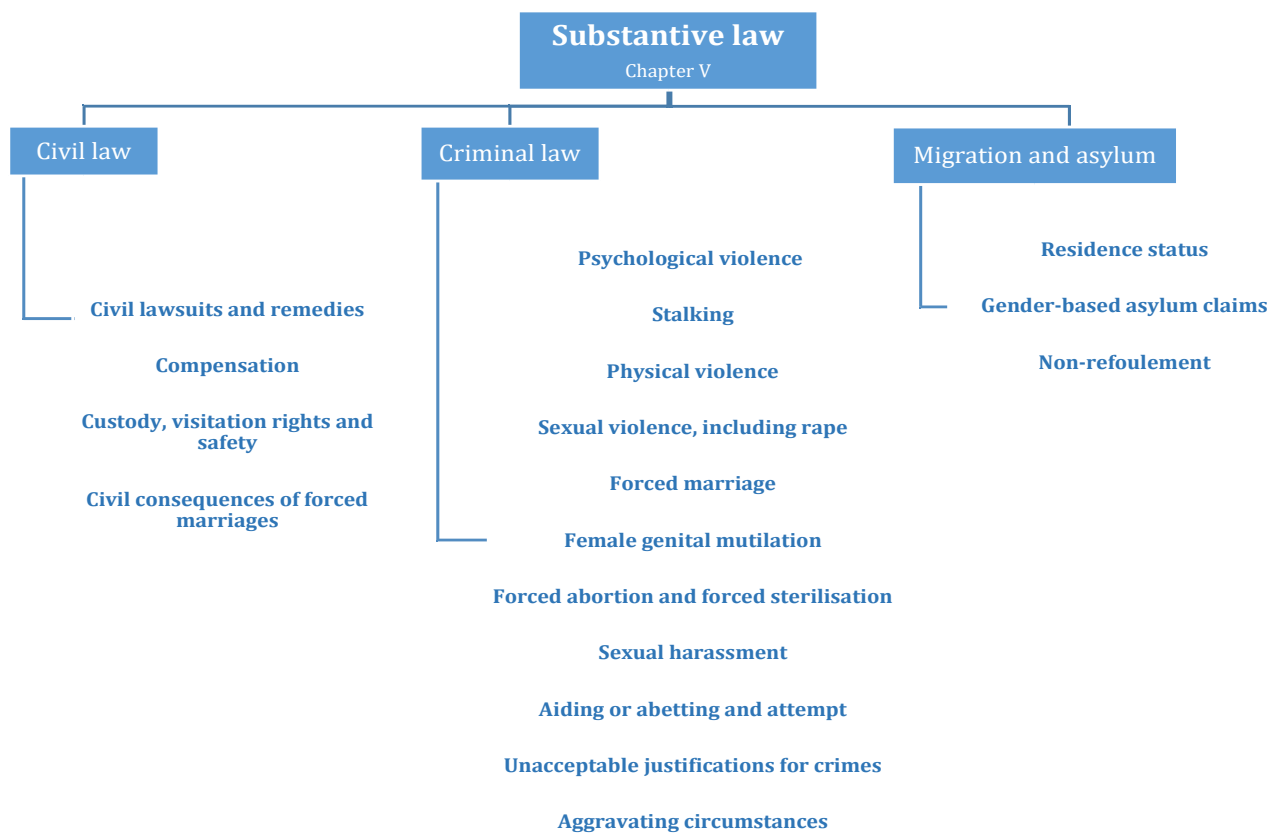

Figura 5. Legea de fond în Convenția de la Istanbul

Odată cu ratificarea Convenției de la Istanbul, statele sunt obligate să respecte diferitele angajamente. Acestea nu se angajează doar să interzică, să pedepsească și să remedieze violența în cazuri individuale, ci ar trebui și să prevină violența prin măsuri sistemice. Guvernele lor sunt obligate să schimbe legile, să abolească practicile care discriminează femeile, să introducă măsuri sensibile la gen și să aloce resurse pentru a preveni în mod eficient violența împotriva femeilor. În consecință, dacă un stat dorește să abordeze violența împotriva femeilor în mod eficient, impunerea sancțiunilor și soluțiilor civile este necesară, dar nu suficientă. Sunt necesare și acțiuni pozitive (preventive). Măsurile preventive, care au ca scop în primul rând prevenirea apariției violenței (ex ante)⁴¹, trebuie să însoțească procedurile judiciare și instrumentele penale (de protecție). Prin urmare, nu există nicio îndoială: Convenția de la Istanbul este cel mai avansat instrument juridic (european) pentru combaterea violenței împotriva femeilor. Totodată, stabilește un mecanism de monitorizare pentru a evalua nivelul de implementare de către state. În acest context, rolul Grupului de experți în acțiune împotriva violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (GREVIO) este deosebit de relevant, deoarece se ocupă cu pregătirea și publicarea rapoartelor, evaluarea intervențiilor legislative și a altor măsuri adoptate de Părțile contractante, inițiază proceduri speciale de investigație și adoptă recomandări legate de temele și conceptele Convenției.⁴²

Datorită efortului considerabil necesar, mai multe state europene nu au ratificat Convenția de la Istanbul.⁴³ În prezent, doar 34 de țări europene au ratificat-o.⁴⁴ În Bulgaria, Curtea Constituțională a decis chiar că această Convenție nu respectă Constituția Bulgariei, ceea ce face ratificarea aproape imposibilă.⁴⁵ Conform hotărârii Curții, termenul „gen”, așa cum este utilizat în Convenție, induce în eroare și introduce un concept care este incompatibil cu sistemul constituțional bulgar. Curtea declară că acceptarea „ideologiei de gen” ar estompa înțelegerea binară a „sexului”, care este înțeleasă ca două opțiuni rigide - masculin sau feminin - determinate la naștere.⁴⁶ Totodată Curtea a declarat că, dacă sistemul juridic bulgar își pierde capacitatea de a face distincția între o femeie și un bărbat, lupta împotriva violenței împotriva femeilor devine un angajament inaplicabil.⁴⁷ Această

41

L. Grans, „Convenția de la Istanbul și obligația pozitivă de prevenire a violenței”, vol. 18 Human Rights Law Review, (2018), pag. 133–155.

42

A se vedea site-ul oficial <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio>.

43

Graficul semnărilor și ratificărilor, în august 2020, disponibil la <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures>.

44

A se vedea <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures>.

45

Decizia nr. 13 din 27.07.2018 privind cauza constituțională nr. 3/2018. disponibilă (în limba bulgară) la <http://constcourt.bg/bg/Acts/GetHtmlContent/f278a156-9d25-412d-a064-6ffd6f997310>. A se vedea și <https://balkaninsight.com/2018/07/27/bulgaria-s-constitutional-court-says-istanbul-convention-not-in-line-with-basic-law-07-27-2018/>.

46

Bulgarian Helsinki Committee, Human Rights in Bulgaria in 2018, Chapter 14, Women's Rights, (2019), disponibil la adresa <https://www.bghelsinki.org/web/files/reports/127/files/BHC-Human-Rights-in-Bulgaria-in-2018-en-issn-2367-6930.pdf>.

47

hotărâre a fost numită „cea mai gravă decizie în domeniul drepturilor omului din istoria Curții”. Raționamentul Curții reflectă lipsa de înțelegere a Convenției de la Istanbul care, în art. 3, face o distincție între „sex” și „gen” numai din motive de claritate. Definește genul ca „roluri, comportamente, activități și atribute construite social pe care o anumită societate le consideră adecvate pentru femei și bărbați” și își propune conștientizarea modului în care aceste roluri sunt deseori definite de stereotipuri învechite (patriarhale) care pot conduce la violență împotriva femeilor, intimidări și temeri mai „acceptabile”. Întrucât Curtea Constituțională bulgară nu a înțeles obiectivul final al Convenției și, în consecință, nu a acordat prioritate de urgență intervențiilor naționale legate de violența de gen, nu este surprinzător faptul că Bulgaria încă se luptă pentru a asigura protecția penală și completă împotriva tuturor tipurilor de violență împotriva femeilor. Totodată, Bulgaria se confruntă cu dificultăți în abordarea sexismului, misoginiei și stereotipurilor de gen.

În timp ce Curtea Constituțională bulgară s-a opus ferm ratificării Convenției de la Istanbul, alte state europene au dezvoltat politici de gen avansate (în conformitate cu hotărârile CEDO și recomandările GREVIO). În Franța a existat o adevărată mobilizare națională în combaterea violenței împotriva femeilor, care din 2010 a fost desemnată de către guvernul francez drept „marea cauză națională”.⁴⁸ Diverse intervenții legislative au abordat treptat diferitele forme de violență împotriva femeilor, consolidând cadrul legal pentru prevenirea și pedepsirea violenței de gen. Eforturile legislative au fost însoțite de o serie de cinci planuri consecutive de mobilizare pentru combaterea violenței împotriva femeilor. Totodată, au fost puse în aplicare mai multe măsuri pentru a promova de facto egalitatea de gen. Aceste măsuri includ Primul plan interministerial pentru egalitatea profesională între bărbați și femei, care are ca scop mobilizarea tuturor ministerelor în jurul măsurilor și politicilor sensibile la gen.⁴⁹

Și Spania are o tradiție consolidată de combatere a violenței împotriva femeilor și de stabilire a unor standarde legale ridicate în ceea ce privește egalitatea de gen. Anticipând intrarea în vigoare a Convenției de la Istanbul, în 2004 Spania a adoptat Legea organică 1/2004 privind măsurile de protecție integrată împotriva violenței de gen, care a fost definită „una dintre cele mai avansate legi din Europa privind violența partenerilor împotriva femeilor”.⁵⁰ În ultimii ani au fost adoptate mai multe strategii naționale de combatere a violenței de gen (de ex. Strategia națională pentru eradicarea violenței împotriva femeilor 2013-2016, Pactul de stat împotriva violenței de gen 2018-2022, al doilea Plan de acțiune național pentru femei, pace și securitate 2017-2023, Planul global de combatere a traficului cu femei și fete în scopul exploatarei sexuale 2015-2018).⁵¹ Când vine vorba de egalitatea de

R. Vassileva, Bulgaria's Constitutional Troubles with the Istanbul Convention, Verfassungsblog, (August 2018), disponibil la adresa <https://verfassungsblog.de/bulgarias-constitutional-troubles-with-the-istanbul-convention/>.

48

A se vedea (în limba franceză) http://archives.gouvernement.fr/fillon_version2/premier-ministre/la-lutte-contre-les-violences-faites-aux-femmes-grande-cause-nationale-2010.html.

49

A se vedea (în limba franceză) <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/dossiers/egalite-professionnelle/le-1er-plan-interministeriel-en-faveur-de-legalite-professionnelle/>.

50

Legea a primit o mențiune de onoare în 2014 în cadrul Future Policy Award (acordat de World Future Council) ca fiind una dintre cele mai bune acte legislative privind violența împotriva femeilor. A se vedea https://www.worldfuturecouncil.org/wp-content/uploads/2016/01/WFC_2014_Future_Policy_Award_En.pdf.

51

gen, Spania este una dintre cele mai progresiste țări din lume în ceea ce privește reducerea decalajelor de gen. Conform Global Gender Gap Index, Spania se află pe locul 8 în 2020 și, spre deosebire de tendința globală, Political Empowerment este domeniul în care s-au realizat cele mai substanțiale îmbunătățiri. Spania are guvernul cu cele mai multe femei din lume, unde 65% dintre miniștri sunt femei. Este unul dintre singurele 10 guverne din lume cu o participare de 50% sau mai mult.⁵² Indicele UE pentru egalitatea de gen confirmă faptul că Spania progresează către egalitatea de gen într-un ritm mai rapid decât alte state membre ale UE.⁵³ Portugalia, care este prima țară a UE care a ratificat Convenția de la Istanbul (în februarie 2013), a manifestat un angajament semnificativ în abordarea violenței și discriminării de gen. Este important să subliniem faptul că ratificarea Convenției de la Istanbul a fost unanimă în Parlamentul portughez, implicând de la bun început toate partidele politice. Portugalia a fost în fruntea țărilor europene care solicită punerea integrală în aplicare a convenției. Totodată s-au întreprins eforturi continue în ultimii ani pentru a pune în aplicare Strategia națională pentru egalitate și nediscriminare (2018-2030), numită și „Portugalia + Egal”⁵⁴ și mai multe planuri de acțiune pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor. În consecință, Portugalia a dezvoltat strategii naționale globale pe termen lung pentru a promova (de facto) egalitatea de gen.⁵⁵ Ulterior, Grecia, Italia și România au ratificat Convenția de la Istanbul în 2018, 2014 și, respectiv, 2016. Rezultă că, până în prezent, 6 țări europene implicate în proiectul R&C s-au angajat să pună în aplicare integral Convenția, introducând legislații și politici specifice pentru respectarea acesteia (ca sursă juridică obligatorie - supranațională), în timp ce Bulgaria reprezintă singura excepție în proiect.

Intervenții legislative recente

În ultimii ani am asistat la sporirea atenției cu privire la problemele de gen și violență împotriva femeilor și la un angajament tot mai puternic în agende naționale. Intervențiile legislative recente în cele 9 țări implicate în proiectul C&C s-au concentrat pe următoarele domenii.

A se vedea https://violenciagenero.igualdad.gob.es/planActuacion/estrategiaNacional/docs/Estrategia_Nacional_Ingles.pdf, http://www.exteriores.gob.es/Portal/en/PoliticaExteriorCooperacion/DerechosHumanos/Documents/2017_II%20PLAN%20NACIONAL%20version%20web%20ENG.PDF, http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/otrasFormas/trata/normativaProtocolo/planIntegral/DOC/Plan_Integral_Trata_2015-2018_ENG_DEF.pdf.

52

Global Gender Gap Report 2020, pag. 25, disponibil la adresa http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf

53

Punctajul Spaniei pentru 2019 la <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019/ES>.

54

„Portugal Mais Igual”, a se vedea detaliile la <https://www.cig.gov.pt/documentacao-de-referencia/doc/portugal-mais-igual/>.

55

A se vedea UNCE, Beijing + 25 National Reports, National-level reviews - Portugal, (mai 2019), disponibil la adresa https://www.unece.org/fileadmin/DAM/Gender/Beijing_20/Portugal.pdf.

În primul rând, mai multe țări implicate în proiectul R&C au adoptat reforme de fond și procedurale ale dreptului penal pentru a aborda mai eficient violența împotriva femeilor. În 2018, Brazilia și-a modificat Codul de procedură penală și a stabilit că infracțiunilor care implică violența în familie împotriva femeilor, copiilor, adolescenților, persoanelor în vârstă și persoanelor cu dizabilități trebuie să li se acorde prioritate în instanțele penale.⁵⁶ În mod similar, România a introdus reforme ale dreptului penal referitoare la durata proceselor penale. Pentru a proteja rapid femeile victime ale violenței în familie, România a autorizat polițiștii să emită ordine temporare de protecție. Mai exact, dacă ofițerii de poliție observă o situație de risc iminent rezultată dintr-un act de violență în familie, pot acum să asigure protecția imediată a victimelor, separându-le de atacatori.⁵⁷ În iulie 2019 Italia a adoptat „Codul roșu”⁵⁸ cu scopul de a accelera procesele penale, asigurând o procedură privilegiată și accelerată pentru victimele violenței în familie și de gen (în conformitate cu *Talpis vs. Italia* emisă de Curtea de la Strasbourg în 2017, prin care CEDO a constatat că autoritățile italiene nu au acționat prompt în cazul violenței în familie). Termenul „Cod roșu” derivă din domeniul medical, unde, în caz de urgență spitalicească, codul roșu identifică pacienții care trebuie tratați cu prioritate absolută. Similar, „codul roșu” penal a introdus o prezumție absolută de urgență pentru procedurile penale referitoare la violența de gen. Pe lângă reformele procesuale penale, aceste țări au introdus noi infracțiuni în sistemele lor juridice și, ca urmare, și-au schimbat codurile penale. În 2018⁵⁹, în Italia, Codul roșu prevedea așa-numitul „revenge porn”, care este acum clasificat în codul penal ca o nouă infracțiune privind diseminarea imaginilor sau videoclipurilor cu caracter sexual explicit ale unei persoane fără consimțământul acesteia. În mod similar, în România s-a manifestat necesitatea de a proteja femeile împotriva violenței cibernetice. În iulie 2020, violența cibernetică a fost introdusă ca o nouă infracțiune. Această infracțiune a fost recunoscută ca o formă specifică de violență în familie, definită ca „hărțuire online, incitare la ură online bazată pe gen, stalking online, amenințări, publicare nepermisă a informațiilor și conținutului intim, acces ilegal la comunicații și date private și orice alt tip de utilizare abuzivă a IT&C, care vizează jenarea, rușinarea, umilirea, înfricoșarea, amenințarea victimei”.⁶⁰ Grecia a introdus mai multe reforme după ratificarea Convenției de la Istanbul în 2018.⁶¹ Mai precis, a modificat dispozițiile naționale privind violența în familie și traficul de persoane. În Franța, ultimele

56

Legea nr. 13.721 din 2 octombrie 2018, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2015-2018/2018/lei/L13721.htm.

57

Ordonanța nr. 146/2578/2018 privind gestionarea cazurilor de violență domestică de către poliție. Disponibilă (în limba română) la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/209455>. A se vedea și primul raport al guvernului român privind punerea în aplicare a Convenției de la Istanbul (primit de GREVIO în februarie 2020) la <https://rm.coe.int/state-report-on-romania/16809b9faf>.

58

Legea nr. 69/2019, „Modificarea Codului penal, Codului de procedură penală și alte dispoziții privind protecția victimelor violenței în familie și de gen”, disponibilă (în limba italiană) https://www.gazzettaufficiale.it/atto/stampa/serie_generale/originario.

59

Legea nr. 13.772 din 19 decembrie 2018, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2015-2018/2018/lei/L13772.htm.

60

Legea nr. 106/2020 ca urmare a hotărârii Curții EDO în cauza Buturugă vs. România (cererea nr. 56867/15). A se vedea <https://balkaninsight.com/2020/07/07/romania-recognises-cyber-harassment-as-form-of-domestic-violence/>.

61

A se vedea Legea nr. 4531/2018 privind ratificarea Convenției de la Istanbul.

reforme penale au fost elaborate în timpul unui Grenelle național⁶² lansat de guvern din septembrie până în noiembrie 2019, pe tema violenței în familie. Acest Forum de trei luni a reprezentat prima consultare națională privind violența de gen, un moment cheie de deschidere și dialog între autoritățile franceze, asociațiile specializate și un număr mare de părți interesate. În acest fel, Forumul național a ridicat nivelul de conștientizare atât la nivel politic, cât și social asupra fenomenului violenței de gen. Încheiată pe 25 noiembrie 2019, Ziua internațională împotriva violenței împotriva femeilor, Grenelle a anunțat noi măsuri specifice care vizează protejarea victimelor violenței în familie, a copiilor lor și abordarea numărului ridicat de feminicide din țară.⁶³ În Spania a fost introdusă recent o reformă deschizătoare de drumuri, cu scopul de a consolida accesul victimelor violenței de gen la beneficiile securității sociale. O situație de violență de gen poate fi acum confirmată printr-un raport scris de către serviciile sociale de specialitate - inclusiv adăposturi publice - fără o decizie judecătorească sau un raport al procurorului.⁶⁴

În al doilea rând, unele dintre țările implicate în proiectul R&C au introdus noi organisme instituționale al căror scop este monitorizarea fenomenului violenței de gen, precum și asigurarea implementării unor politici de gen eficiente. În martie 2019, Portugalia a înființat Comisia tehnică multidisciplinară pentru îmbunătățirea prevenirii și combaterii violenței în familie. În mod similar, Grecia a instituționalizat Rețeaua panhelenică împotriva violenței de gen (inclusiv Secretariatul general pentru politici familiale și egalitate de gen (GSFPGE), municipalități, centre de consiliere, adăposturi și linie de asistență SOS 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână. În ianuarie 2017, Italia a înființat o Comisie parlamentară de anchetă dedicată fenomenului feminicidului și, în general, violenței de gen. Comisia italiană nu este doar responsabilă pentru efectuarea investigațiilor naționale, dar are și puterea de a investiga eventualele neconcordanțe și neajunsuri ale legislației în vigoare, pentru a prezenta noi propuneri legislative și soluții administrative. În octombrie 2018, Capul Verde a înființat Comisia interministerială pentru integrarea de gen, care are puterea de a prezenta propuneri de politici publice și de a întocmi un raport anual cu privire la starea de implementare a perspectivei de gen.⁶⁵

Al treilea aspect important îl reprezintă faptul că majoritatea țărilor implicate au dezvoltat strategii pentru abordarea integrată a genului. Implementarea acestor strategii necesită o integrare sistematică a perspectivelor de gen în toate sferile politice, economice și sociale, astfel încât femeile și bărbații să beneficieze în mod egal și inegalitatea să nu se

62

A se vedea (în limba franceză) <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/un-grenelle-des-violences-conjugales-pour-lutter-contre-les-femicides/>.

63

A se vedea legea nr. 2019-1480 din 28 decembrie 2019 al cărei scop este combaterea violenței în familie (în limba franceză) la adresa <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000039684243&dateTexte=&categorieLien=id>.

64

Decretul regal 9/2018 privind măsurile de urgență pentru dezvoltarea Pactului de stat privind violența de gen (Real Decreto 9/2018), Comunicatul de presă este disponibil (în limba spaniolă) la adresa <https://www.boe.es/boe/dias/2018/08/04/pdfs/BOE-A-2018-11135.pdf>.

65

Rezoluția nr. 103/2018. A se vedea și OHCHR, Committee on the Elimination of Discrimination against Women, examinează situația femeilor din Capul Verde, (iulie 2019), disponibilă la adresa <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24824&LangID=E>.

perpetueze.⁶⁶ Grecia a adoptat reforme semnificative în această direcție. Pentru prima dată, Grecia a inclus conceptul de integrare a dimensiunii de gen și a bugetului de gen într-un text legislativ.⁶⁷ De asemenea, a introdus dispoziții specifice privind egalitatea de gen în sectorul educației și mass-media/publicității (pentru a elimina stereotipurile), precum și în domeniile sănătății și solidarității sociale (de ex. o atenție specială acordată statutului și nevoilor grupurilor vulnerabile de femei). A stabilit folosirea unui limbaj neutru în ceea ce privește genul în documentele oficiale. A adoptat dispoziții specifice privind egalitatea de gen la locul de muncă (de exemplu încurajând companiile publice și private să pună în aplicare „Planurile de egalitate”, introducând premii pentru angajamentul lor în ceea ce privește tratamentul egal și șansele egale pentru angajații lor bărbați și femei). Franța a introdus măsuri care promovează emanciparea economică a femeilor. În 2018⁶⁸, mai precis, Franța a introdus un nou Indice de egalitate profesională între femei și bărbați pentru toate companiile naționale cu mai mult de 50 de angajați. Aceste companii sunt acum obligate să publice anual Indexul de gen privind diferențele salariale între genuri, egalitatea de șanse, promoțiile interne etc. Companiile care nu publică Indexul sau nu implementează planuri de egalitate de gen pentru angajații lor sunt expuse penalităților. Au fost oferite noi cursuri de formare profesională inspectorilor de muncă pentru a preveni situațiile de violență. Și Spania a implementat planuri obligatorii de egalitate pentru companiile cu peste 50 de angajați⁶⁹ și a introdus noi măsuri transparente pentru a controla diferența salarială între sexe. Portugalia a promovat reprezentarea echilibrată a femeilor și bărbaților în procesul decizional, atât în sectorul economic, cât și în cel politic. A definit un prag minim de 33% pentru femei și bărbați în consiliile de administrație ale companiilor publice și cotate în bursă, un prag minim de 40% pentru angajații administrației publice, instituțiilor publice de învățământ superior și fundațiilor și asociațiilor publice și un prag minim de 40% pentru listele electorale (pentru parlamentul național și european și pentru autoritățile locale).⁷⁰ În mod similar, Grecia a adoptat un sistem de cote de 40% în favoarea femeilor pentru listele de candidați atât la alegerile parlamentare, cât și la cele locale. În Brazilia, conform reformei constituționale din 2017, partidele politice trebuie să fie compuse din cel puțin 30% femei.⁷¹ În cele din urmă,

66

Consiliul Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite (ECOSOC), Rezoluția 1997/2, Concluziile din 18 iulie 1997, disponibile la adresa <https://www.refworld.org/docid/4652c9fc2.html>.

67

Legea nr. 4604/2019 privind egalitatea substanțială a intrat în vigoare pe 26 martie 2019 (inițiată de Secretariatul General pentru Politici de Familie și Egalitate de Gen).

68

Legea nr. 2018-771 din 5 septembrie 2018, „pour la liberté de choisir son avenir professionnel”, (în limba franceză) la adresa <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000037367660&categorieLien=id>.

69

Conf. Decretul-lege Regal 6/2019, din 1 martie 2019, privind măsuri urgente pentru a asigura egalitatea de tratament și șanse pentru femei și bărbați în muncă și ocuparea forței de muncă.

70

A se vedea legea nr. 62/2017 (<https://dre.pt/home/-/dre/107791612/details/maximized>), Legea nr. 1/2019 (<https://dre.pt/web/guest/pesquisa/-/search/121712770/details/normal?q=Lei+Org%C3%A2nica+n.%C2%BA%201%2F2019>) și Legea nr. 26/2019 (<https://dre.pt/home/-/dre/121665677/details/maximized>).

71

Președinția Republicii Brazilia, amendamentul constituțional nr. 97 din 4 octombrie 2017, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/Constituicao/Emendas/Emc/emc97.htm.

Capul Verde a introdus și „legea egalității”,⁷² care stabilește principiul egalității între bărbați și femei în reprezentarea politică (atât în procesele electorale naționale, cât și în cele locale).

POLITICI (LOCALE) RECENTE

Egalitatea de gen este protejată de un sistem de surse legale pe mai multe niveluri, inclusiv obligații supranaționale, drepturi constituționale și legislație împotriva discriminării; cu toate acestea, implementarea eficientă a politicilor transversale de gen este adesea în mâinile autorităților locale. În mod similar, chiar dacă violența de gen este abordată de legile internaționale, regionale și naționale, doar autoritățile locale pot preveni cu adevărat această violență și pot proteja victimele. Din aceste motive, fiecare sistem constituțional implicat în proiectul R&C autorizează autoritățile locale competente să ia măsuri pozitive, pentru a combate în mod eficient violența de gen și a promova egalitatea de facto între bărbați și femei.

Majoritatea țărilor implicate în proiect adoptă Planuri regionale de intervenție împotriva discriminării și violenței de gen, stabilind măsuri specifice care trebuie puse în aplicare la nivel local. Municipalitățile franceze (inclusiv orașul Dunkerque) fac un pas în plus. Acestea s-au angajat să pună în aplicare Planuri de intervenție municipale pentru a realiza „adevărata” egalitate de gen (pour l'égalité réelle entre les femmes et les hommes).⁷³ Din anul 2014 legiuitorul francez a stabilit că fiecare municipalitate cu mai mult de 20.000 de locuitori trebuie să prezinte un raport anual privind situația teritorială în ceea ce privește egalitatea de gen, care să analizeze politicile abordate în comunitate și orientările pentru viitoarele intervenții care vor fi implementate pe termen mediu și lung pentru corectarea inegalităților constatate. Aceste rapoarte locale reprezintă un instrument important de monitorizare și garantează un angajament local constant în politicile de gen.

Brazilia, Capul Verde, Grecia, Italia și Portugalia au promovat teritorializarea răspunsurilor împotriva violenței împotriva femeilor. În Brazilia, atât guvernul statului Ceará, cât și municipalitatea Fortaleza oferă servicii specifice pentru femeile victime ale violenței de gen, inclusiv adăposturi pentru victime și copiii lor, sprijin psihosocial, cursuri de formare profesională cu scopul promovării autonomiei economice și emancipării femeilor. Totodată, din 2019 Centrul de Referință și Asistență pentru Femei în Situații de Violență Francisca Clotilde (CRM Francisca Clotilde - Casa da Mulher Brasileira) se află în Casa femeilor braziliene, care găzduiește și alte instituții importante: Chestura pentru Apărarea Femeilor (care oferă asistență personală 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână),⁷⁴ tribunalul pentru violența domestică și familială împotriva femeilor, ministerul public și biroul apărătorului public. În Grecia, regiunea sudică a Mării Egee și insula Syros s-au angajat activ în „Strategia regională pentru incluziune socială, luptă împotriva sărăciei și toate formele de

⁷²

Legea egalității nr. 68 / IX / 2019.

⁷³

Legea nr. 2018-873 din 4 august 2018, <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000029330832&categorieLien=id>.

⁷⁴

A se vedea <https://www.ceara.gov.br/2020/09/08/casa-da-mulher-brasileira-retoma-atendimentos-presenciais/>.

discriminare (2014-2020)". În acest context, Syros a susținut funcționarea centrelor de consiliere și a adăposturilor pentru victimele violenței de gen, precum și a centrelor de cercetare privind studiile de gen. În Italia, Regiunea Piemont a consolidat rețeaua regională de centre și adăposturi împotriva violenței. Totodată, a stabilit programe de formare profesională specifice pentru operatorii serviciilor împotriva violenței și măsuri specifice de monitorizare a violenței de gen și de sprijinire a victimelor din sectorul sănătății (respectiv un nou „Cod roz” în triajul spitalelor).⁷⁵ Din anul 2000, orașul Torino a susținut în mod constant Comisia de coordonare împotriva violenței împotriva femeilor,⁷⁶ un organism teritorial care întrunește diferite entități profesionale. Participanții sunt instituții publice sau private, implicate direct sau indirect în lupta împotriva violenței de gen, cum ar fi în domeniile sănătății, asistenței sociale, asistenței psihologice și juridice, integrării culturale, educației și cercetării. Acestea pun la dispoziție competențele lor profesionale, resursele financiare și mecanismele de monitorizare. Comisia de coordonare reprezintă un sistem complet de protecție pentru victimele violenței de gen, precum și un instrument fundamental de monitorizare în orașul Torino. Din anul 2018, municipalitatea a consolidat dialogul interinstituțional între toate entitățile care își desfășoară activitatea în domeniul prevenirii, protecției și urmăririi penale a violenței masculine împotriva femeilor, promovând coordonarea locală împotriva violenței de gen.⁷⁷ În mod similar, în ultimii ani Comunitatea Inter-municipală din Alto Alentejo (CIMAA) a promovat o coordonare instituțională puternică între autoritățile locale care sprijină și protejează victimele violenței de gen.⁷⁸ Această rețea teritorială se angajează să ofere sprijin financiar, asistență medicală, psihologică și juridică femeilor victime ale violenței și copiilor lor. În cele din urmă, își propune să ajute victimele să iasă din situația de violență și să obțină (re)integrarea și emanciparea în societate și în câmpul muncii. Orașul Torino și Comunitatea Inter-municipală din Alto Alentejo (CIMAA) reprezintă bune practici importante. Rețelele lor teritoriale și mecanismele de coordonare între mai multe entități profesionale nu numai că reprezintă un sistem interdisciplinar de protecție pentru femeile victime ale violenței de gen, ci colaborează și la monitorizarea fenomenului la nivel local, o sarcină extrem de complexă, deoarece este de obicei un fenomen „scufundat”, mult subestimat.⁷⁹ În consecință, urmând modelele locale analizate mai sus, este esențială implicarea cât mai multor organisme de monitorizare și luarea în considerare a tuturor surselor de informații disponibile.

În Brazilia, municipalitatea Fortaleza a implementat diferite acțiuni pozitive în domeniul educației și conștientizării, concentrându-se asupra tinerilor. Aceste intervenții

⁷⁵

A se vedea <https://www.regione.piemonte.it/web/temi/diritti-politiche-sociali/diritti/antiviolenza/codice-rosa>.

⁷⁶

În limba italiană „Comisia de coordonare împotriva violenței împotriva femeilor” (CCVD), http://www.comune.torino.it/politichedigenere/po/po_reti/po_cccvd/.

⁷⁷

În 2018, Consiliul municipal a aprobat un important plan de acțiune numit „Torino fără violență de gen”, „Planul de acțiune împotriva violenței de gen”. A se vedea http://www.comune.torino.it/ucstampa/2018/article_868.shtml.

⁷⁸

Protocol for a Strategy to Combat Domestic and Gender Violence Alto Alentejo Est and West (2018-2021), a se vedea <http://comarca-portalegre.ministeriopublico.pt/protocolos-nacionais>.

⁷⁹

L. Sabbadini, *Audierea în fața Comisiei parlamentare de anchetă privind feminicidul, precum și toate formele de violență bazată pe gen*, (2017), disponibilă la adresa <https://www.senato.it/service/PDF/PDFServer/DF/338920.pdf>.

locale au fost supravegheate de Comisia de coordonare specială a politicilor publice pentru tineret (CEPPJ) și CUCA (Centrele urbane de cultură, artă, știință și sport). Aceste acțiuni vizează sensibilizarea tinerilor cu privire la problemele de gen, diversitate și toleranță, prin ateliere, sport, formare profesională, evenimente publice și campanii. Totodată, municipalitatea Fortaleza a promovat acțiuni pozitive inovatoare, inclusiv inițiative de sensibilizare cu privire la cultura afro-braziliană, campanii publice privind drepturile femeilor de culoare (cu privire la discriminarea intersecțională) și acțiuni preventive privind comunitatea LGBT (cum ar fi introducerea unei Zile municipale pentru vizibilitatea travestitilor și transexualilor). În mod similar, Capul Verde și orașul Praia au implementat diverse inițiative educaționale, ateliere și formare profesională, precum și campanii de apărare a diversității sexuale și a drepturilor și libertăților LGBT.

În Andaluzia, provinciile Huelva și Jaén sunt puternic implicate în favoarea egalității. În Huelva, politicile locale recente s-au concentrat pe crearea așa-numitei „Zone de egalitate” (în spaniolă „Espacio de igualdad”) în care bărbații și femeile se bucură de drepturi egale și participare socială.⁸⁰ Obiectivul final al acestei inițiative locale este creșterea gradului de conștientizare a problemelor de gen prin diferite tehnici, cum ar fi dezbateri publice, concerte, ateliere, expoziții, conferințe etc. În mod similar, provincia Jaén a introdus Festivalul Filmului împotriva violenței de gen, promovând nu numai creativitatea și producția audiovizuală cu privire la acest fenomen, ci acordând și o atenție deosebită prevenirii și conștientizării sale la nivel social.⁸¹ Totodată, ambele provincii spaniole au introdus cursuri de formare specifice privind egalitatea de gen. În Huelva, „School of Equality” oferă politicienilor locali cunoștințele necesare pentru implementarea și dezvoltarea politicilor publice privind egalitatea de gen și includerea acestora în agendele locale.⁸² În 2019, Consiliul provincial din Huelva a introdus și „Ghidul pentru utilizarea egală a limbajului și a imaginii”, cu scopul de a aborda limbajul sexist folosit în administrația publică locală.⁸³ La Jaén, pe de altă parte, „Școala de feminism și emancipare” este deschisă oricui este interesat să participe la cursuri de formare pe probleme de gen, cu scopul de a aborda stereotipurile patriarhale și machismul.⁸⁴

În cele din urmă, **provincia Huelva** și Orașul metropolitan Torino au dezvoltat acțiuni pozitive speciale dedicate bărbaților. Mai precis, Huelva a introdus proiectul „Bărbații care visează egalitatea”, al cărui scop este promovarea implicării bărbaților în obținerea egalității, concentrându-se pe implicarea lor în activitățile casnice.⁸⁵ Torino, pe de altă parte, a susținut

80

A se vedea <http://www.diphuelva.es/igualdad/contenidos/ESPACIO-DE-IGUALDAD/>.

81

Diputación Provincial de Jaén, „Festival de Cortometrajes contra la Violencia de Género”, <https://www.dipujaen.es/microsites/igualdad/festival-de-cortometrajes-contra-la-violencia-de-genero/>.

82

Diputación Provincial de Huelva, “Escuela de Igualdad”, <http://www.diphuelva.es/igualdad/contenidos/ESCUELA-DE-IGUALDAD-00001/>.

83

Pentru mai multe detalii a se vedea <http://www.diphuelva.es/igualdad/contenidos/Uso-igualitario-del-lenguaje-y-de-la-imagen/>.

84

A se vedea <https://www.dipujaen.es/microsites/igualdad/escuela-feminismo-empoderamiento/>.

85

A se vedea (în limba spaniolă), <http://www.diphuelva.es/igualdad/contenidos/HOMBRES-QUE-SUENAN-CON-IGUALDAD/>.

inițiativele (experimentale) dedicate autorilor violenței de gen, menite să limiteze recidiva și să prevină viitoarea violență împotriva femeilor. Deși limitează recidiva și previne violența ulterioară, aceste programe au și scopul de a-i învăța pe autorii violenței de gen să adopte un comportament lipsit de violență în relațiile interumane (în conformitate cu articolul 16 din Convenția de la Istanbul).⁸⁶

Violența de gen și comunitatea LGBT

Mai mulți parteneri au observat că violența și discriminarea de gen afectează puternic comunitatea LGBT. Brazilia, Capul Verde, Franța, Grecia, Italia și Portugalia au constatat că persoanele LGBT sunt adesea victime ale infracțiunilor motivate de ură și ale incitării la ură. Acestea reprezintă un grup deosebit de vulnerabil în acele societăți, o comunitate care „trăiește cu frică”,⁸⁷ supusă discriminării și violenței pe scară largă. În multe țări aceste forme de discriminare și violență rămân (din păcate) invizibile, nu pot fi sancționate. Drept urmare, comunitatea LGBT riscă nu numai să fie ținta violenței și discriminării motivată de ură, ci și să rămână fără soluții legale, protecție și despăgubiri eficiente. În Bulgaria, infracțiunile motivate de ură împotriva LGBT rămân nerecunoscute și, dacă sunt înregistrate, sunt tratate de obicei de poliție ca huliganism.⁸⁸ În Italia, persoanele LGBT nu sunt protejate prin dispoziții penale sau civile.⁸⁹ Sistemul juridic italian este încă orbit de homofobie. Cu toate acestea, acest vid legal este în contradicție cu realitatea. Conform sondajelor naționale,⁹⁰ peste 50% dintre persoanele LGBT din Italia au suferit discriminări: la școală și universitate, la locul de muncă, în ceea ce privește accesul la locurile de muncă, locuințe, asistență medicală și servicii publice. O nouă propunere legislativă este în prezent în discuție în Parlamentul italian.⁹¹ Propunerea dorește să includă sexul, genul, orientarea sexuală și identitatea de gen în cadrul legal actual privind infracțiunile motivate de ură și incitarea la ură, prin modificarea codului penal. Dacă va fi aprobată, va fi o extindere a unui cadru legislativ penal existent care sancționează „propaganda și incitarea la infracțiuni pe motiv de discriminare rasială, etnică și religioasă”. În mod similar sunt prevăzute reforme legislative în

⁸⁶

Art. 20 Legea Regională nr. 4/2016, (în limba italiană) la adresa <http://arianna.consiglioregionale.piemonte.it/iterlegcoordweb/dettaglioLegge.do?urnLegge=urn:nir:regione.piemonte:legge:2016;5@2019-3-1>. A se vedea și <http://www.cittametropolitana.torino.it/speciali/2018/maltrattanti/>.

⁸⁷

A. Giuffridi, 'We're living in fear': persoanele LGBT din Italia speră într-o nouă lege, 26 iulie 2020, disponibil la adresa <https://www.theguardian.com/world/2020/jul/26/italy-lgbt-new-law-debate>.

⁸⁸

P. Godzisz e G. Viggiani (ediție îngrijită de), *Running through Hurdles: Obstacles in the Access to Justice for Victims of Anti-LGBTI Hate Crimes*, Lambda Warsaw Association, (2018), disponibil la adresa <https://iris.unibs.it/retrieve/handle/11379/509062/88384/2018%20Running%20through%20hurdles.pdf>.

⁸⁹

Legislația italiană protejează persoanele LGBT numai atunci când este discriminată la locul de muncă, din motive legate de orientarea sexuală: a se vedea Hot. Guv. italian 216 din 9 iulie 2003, de punere în aplicare a Directivei 2000/78/CE pentru egalitatea de tratament în materie de muncă și condiții de muncă (<https://www.camera.it/parlam/leggi/deleghe/03216dl.htm>).

⁹⁰

Datele se referă la anul 2011, a se vedea detalii (în limba italiană) aici <https://www.istat.it/it/archivio/62168>.

⁹¹

A se vedea proiectele de propuneri (în limba italiană) la adresa <https://www.camera.it/leg18/126?tab=1&leg=18&idDocumento=569&sede=&tipo=>.

Brazilia, unde homofobia nu este considerată încă o crimă. În iunie 2019, Curtea Supremă braziliană a abordat lipsa actuală de căi legale pentru protejarea comunității LGBT. A hotărât că homofobia și transfobia ar trebui să fie încadrate în legea penală împotriva rasismului, până când congresul federal va adopta o legislație care se va ocupa în mod specific de discriminarea LGBT.⁹² Fără îndoială, decizia instanței exercită o presiune puternică asupra parlamentului brazilian. În același timp, hotărârea reprezintă o lovitură dură pentru președintele conservator și homo-transfobic Jair Bolsonaro.

Grecia și Portugalia sunt singurele țări implicate în proiectul R&C care au introdus recent dreptul la identitate de gen. Mai exact, sistemul juridic grec a recunoscut recent că „identitatea de gen înseamnă modul interior și personal în care o persoană își experimentează propriul gen, indiferent de sexul care a fost înregistrat la naștere, pe baza caracteristicilor sale biologice”.⁹³ În acest fel, legea a eliminat necesitatea ca persoanele transgender din Grecia să fie supuse sterilizării pentru a obține recunoașterea legală a genului lor - o practică opresivă care încalcă integritatea fizică a persoanelor. În mod similar, Portugalia a introdus dreptul la „autodeterminare” a identității și expresiei de gen și protecția caracteristicilor sexuale.⁹⁴ Totodată, Portugalia și-a modificat codul penal pentru a pedepsi în mod adecvat infracțiunile motivate de ură pe motive de orientare sexuală și identitate de gen.⁹⁵ În ultimii ani, Franța a asistat la apariția problemei „intersexualității”. Recunoașterea legală a unui (al treilea) gen neutru a fost discutată în fața instanțelor franceze. Cu toate acestea, în mai 2017 Cour de Cassation a constatat că legislația franceză nu permite recunoașterea unui gen neutru.⁹⁶ O astfel de recunoaștere (de către justiție) ar avea repercusiuni profunde asupra sistemului juridic francez și ar anula numeroase modificări legislative. Prin urmare, până în prezent, sistemul juridic francez recunoaște clasificarea binară a genului - bărbat sau femeie.

Discriminarea și violența bazate pe migrație

Definirea dificilă a „migrantului”

În primul rând, este esențial să analizăm conceptul de „migrant”. Trebuie remarcat faptul că, la nivel internațional, nu există o definiție universal acceptată. Departamentul pentru Afaceri

⁹²

A se vedea sentința (ADO 26 / DF) în limba portugheză, la adresa <http://www.stf.jus.br/arquivo/cms/noticiaNoticiaStf/anexo/ADO26votoMAM.pdf>.

⁹³

A se vedea legea nr. 4491/2017 (Government Gazette A '152 / 13-10-2017). A se vedea și <https://www.ilga-europe.org/resources/news/latest-news/greece-gender-recognition-law-oct2017>.

⁹⁴

A se vedea legea nr. 38/2018, <https://dre.pt/pesquisa/-/search/115933863/details/maximized>.

⁹⁵

A se vedea legea nr. 94/2017. A se vedea și Rezoluția Consiliului de Miniștri nr. 61/2018 din 21 mai și Strategia națională pentru egalitate și nediscriminare 2018-2030 „Portugalia + Equal”.

⁹⁶

Curtea de Casație franceză, nr. 16-17189 (4 mai 2017), disponibil la <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000034653561/>.

Economice și Sociale al Organizației Națiunilor Unite (UN DESA) definește „migrantul” ca o persoană care își părăsește reședința sa obișnuită, temporar sau permanent, din mai multe motive.⁹⁷ Cu toate acestea, se susține că termenul „migrant” este atotcuprinzător, un concept umbrelă, referindu-se la fiecare persoană care se deplasează. Dezacordul fundamental constă în definirea sau nu a termenului „migrant” ca o etichetă incluzivă, care cuprinde și refugiații.⁹⁸ Pe de o parte, viziunea incluzivistă susține faptul că migranții sunt persoanele care s-au mutat, indiferent de statutul lor juridic și de motivații (în consecință, inclusiv refugiații).⁹⁹ Pe de altă parte, viziunea rezidualistă vede migranții ca fiind persoane care și-au părăsit domiciliul obișnuit din orice alte motive decât fuga de război sau persecuție.¹⁰⁰ Conform ultimului punct de vedere, un migrant este o persoană care alege să se mute și, spre deosebire de refugiați, un migrant nu se teme de persecuții sau vătămări grave în țara sa de origine. Potrivit Înalțului Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), confuzia dintre termenii „refugiați” și „migranți” distrage atenția de la protecția legală specifică de care doar refugiații au nevoie. Prin urmare, pentru a proteja statutul specific al refugiaților UNHCR este principalul avocat al punctului de vedere rezidualist.

În ciuda unor viziuni atât de diferite, nu există nicio îndoială că motivele mutării sunt diferite. De exemplu, deplasarea unei persoane sau a unui grup de persoane poate fi motivată de oportunități economice. Acești indivizi sunt adesea numiți „migranți economici”, definiți ca fiind cei care își părăsesc țara de origine pentru a găsi o viață mai bună.¹⁰¹ Acesta este un exemplu clar de „migrație voluntară” în care oamenii își părăsesc casele din cauza așa-numiților „factori de atracție” (cum ar fi oportunități de carieră, educație mai bună sau reunificare familială). În schimb, atunci când migrația este rezultatul „factorilor de împingere” (printre care persecuții, războaie, încălcări ale drepturilor omului și abuzuri), aceasta poate fi definită ca migrație forțată. Cei mai cruzi și duri factori de împingere îi determină pe oameni să caute protecție internațională. Persoanele care caută această protecție nu fug de sărăcie (nu caută oportunități mai bune), fug de pericol.¹⁰² Acest lucru se întâmplă în general atunci când o societate încetează să mai ofere securitate cetățenilor săi și, ca urmare, se manifestă dezordinea. În multe cazuri, oamenii fug înspăimântați de abuzurile comise de stat. În alte

97

A se vedea Departamentul Națiunilor Unite pentru Afaceri Economice și Sociale (UN DESA), Recomandări privind statisticile migrației internaționale, 1998, pag. 9.

98

J. Carling, Care este semnificația migrantului? Disponibil la www.meaningofmigrants.org (accesat ultima dată în iulie 2020).

99

De exemplu, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) favorizează abordarea incluzivă (a se vedea <https://www.iom.int/who-is-a-migrant>)

100

Principalul susținător al viziunii rezidualiste asupra migranților este Agenția Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR). A se vedea <https://meaningofmigrants.files.wordpress.com/2016/09/definitions-compared.png> pentru o explicație vizuală și Înalțul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), „Refugiați” și „Migranți” - Frequently Asked Questions (FAQ), 31 august 2018, disponibil la adresa: <https://www.refworld.org/docid/56e81c0d4.html>.

101

<https://www.amnesty.org.au/refugee-and-an-asylum-seeker-difference/>.

102

A. Betts și P. Collier, *Refuge: Rethinking Refugee Policy in a Changing World*, (Oxford University Press, 2017), pag. 16.

cazuri, fug de o opresiune pe care statul nu este în măsură să o prevină, deoarece a pierdut controlul asupra teritoriului sau a încetat să funcționeze eficient.¹⁰³

Persoanele care caută protecție internațională sunt numite „solicitanți de azil”. Mai precis, un solicitant de azil este o persoană a cărei cerere de protecție internațională nu a fost încă soluționată în mod definitiv de țara în care a prezentat-o.¹⁰⁴ Conceptul de „azil” se referă la un proces și diferă de conceptul de „statut de refugiat”. Nu toți solicitanții de azil vor fi recunoscuți în cele din urmă ca „refugiați”, dar fiecare refugiat recunoscut este inițial un solicitant de azil. „Refugiați” sunt o categorie specifică de persoane care trec frontierele internaționale. Conform Convenției din 1951 privind statutul refugiaților, un „refugiat” este definit ca orice persoană care „din cauza temerii întemeiate de a fi persecutat din motive de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinie politică, se află în afara țării al cărei cetățean este și nu poate sau, datorită acestor temeri, nu dorește protecția țării respective; sau, neavând naționalitate, se află în afara țării anterioare în care avea reședința obișnuită în urma unor astfel de evenimente.”¹⁰⁵ Dreptul internațional oferă definiția universală a unui refugiat și stabilește, de asemenea, principiile fundamentale pentru protecția acestor persoane.¹⁰⁶ Principiul nereturnării (respectiv nereturnarea forțată) este obligația cea mai importantă. Astăzi este considerată o regulă a dreptului cutumiar,¹⁰⁷ ceea ce înseamnă că are o natură absolută și reprezintă o limită clară la discreția statelor suverane în reglementarea migrației. Principiul susține că un refugiat nu ar trebui repatriat într-o țară în care s-ar confrunta cu amenințări grave asupra vieții sau libertății sale. În consecință, acest principiu interzice statului extrădarea, deportarea, expulzarea sau returnarea în alt mod (respingerea) a unui refugiat. De asemenea, implică faptul că solicitanții de azil nu pot fi respinși, nu pot fi împiedicați să solicite protecție (ex ante). Într-adevăr, orice solicitant de azil ar putea fi recunoscut ca refugiat. Astfel, principiul nereturnării acoperă nu numai refugiații recunoscuți, ci și solicitanții de azil care așteaptă decizia statutului lor.¹⁰⁸ Neadmiterea, respingerea la frontiere, respingerea ambarcațiunilor sunt încălcări ale principiului nereturnării.

103

UNHCR, The State of The World's Refugees 1993, Introduction: The Challenge of Protection, a se vedea <https://www.unhcr.org/publications/sowr/4a4c6da96/state-worlds-refugees-1993-challenge-protection.html#:~:text=The%20State%20of%20The%20World's%20Refugees%201993%3A%20The%20Challenge%20of%20Protezione,-By%20United%20Nations&text=It%20is%20also%20an%20eloquent,to%20their%20home%20once%20>.

104

International Organization for Migration (IOM), Glossary on Migration, 2019, disponibil la adresa https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf.

105

Convenția din 1951 privind statutul refugiaților, art. 1.

106

A se vedea Convenția privind refugiații din 1951, art. 3 (nediscriminarea), art. 31 (neaplicarea sancțiunilor penale) și art. 33 (nereturnarea).

107

Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), Principiul nereturnării ca regulă a dreptului internațional cutumiar. Răspuns la întrebările adresate UNHCR de Curtea Constituțională Federală a Republicii Federale Germania în cauzele 2 BvR 1938/93, 2 BvR 1953/93, 2 BvR 1954/93, (1994), <https://www.refworld.org/docid/437b6db64.html>.

108

Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale, „Domeniul de aplicare a principiului nereturnării în gestionarea contemporană a frontierelor: domenii ale legislației în dezvoltare”, (2016), pag. 14, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-scope-non-refoulement-0_en.pdf.

Pe de o parte, nu există nicio îndoială că gestionarea fluxurilor migratorii și protecția adecvată a refugiaților sunt obiective interdependente. UNHCR însuși recunoaște că interesul său general în domeniul migrației provine din faptul că există legături între deplasarea forțată și mișcările migratorii.¹⁰⁹ În 2016, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a recunoscut în mod explicit legătura puternică dintre migranți și refugiați și a adoptat Declarația de la New York pentru refugiați și migranți.¹¹⁰ Deși recunoaște diferența dintre normele legale care protejează aceste persoane, Declarația afirmă nevoia urgentă a unei abordări cuprinzătoare a mobilității umane. Afirmă că, deși gestionarea refugiaților și a migranților este guvernată de ansambluri diferite de reguli, ambii au aceleași drepturi și libertăți fundamentale ale omului. Cu alte cuvinte, deși mulți oameni în mișcare nu reintră în statutul de refugiat, refugiații și migranții au oricum nevoie de (aceeași) protecție a drepturilor omului. Totodată, atât refugiații cât și migranții se pot confrunta cu provocări comune și au vulnerabilități similare.¹¹¹ Migranții vulnerabili includ femeile expuse riscului, copiii, în special copiii migranți neînsoțiți sau copiii separați de familiile lor, membrii minorităților etnice și religioase, victimele violenței, persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități, persoanele discriminate din orice motiv, populațiile indigene, victimele traficului de persoane și victimele exploatării și abuzului în contextul traficului de migranți.¹¹² Aceste persoane prezintă un risc mai mare de a suferi prejudicii în timpul procesului de migrare. Vulnerabilitatea lor la încălcarea drepturilor omului este rezultatul multiplelor forme de discriminare, inegalitate și dinamici sociale care se intersectează, ceea ce duce la niveluri reduse și inegale de putere și beneficiere de drepturile lor.¹¹³ Este important să subliniem faptul că acești migranți vulnerabili ar putea să nu se încadreze în categoria legală specifică a „refugiaților”. Cu toate acestea, au nevoie de protecție specială (în principal datorită caracteristicilor personale precum vârsta, identitatea de gen, dizabilitatea sau starea de sănătate sau pentru că au fost victime ale abuzurilor). Prin urmare, chiar și atunci când migranții nu sunt calificați drept refugiați, pot beneficia de alte tipuri de protecție.¹¹⁴ Rezultă că, în contextul migrației

109

UNHCR, Memorandum of Understanding between the United Nations High Commissioner for Refugees and the International Organization for Migration, 15 mai 1997, par. 10, disponibil la adresa <https://www.unhcr.org/4aa7a3ed9.pdf>.

110

Adunarea Generală a Națiunilor Unite, Declarația de la New York pentru Refugiați și Migranți: rezoluție adoptată de Adunarea Generală, 3 octombrie 2016, A / RES / 71/1, disponibilă la adresa <https://www.refworld.org/docid/57ceb74a4.html>.

111

În contextul migrației, „vulnerabilitatea” reprezintă capacitatea limitată de a evita, a rezista, a face față sau a se recupera după un prejudiciu suferit, iar „migranții aflați în situații vulnerabile” sunt acele persoane care nu sunt în măsură să se bucure în mod eficient de drepturile lor datorită încălcării acestora și abuzurilor și care, în consecință, au dreptul la o diligență sporită. A se vedea IOM, Glossary on Migration, (2019), disponibil la adresa https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf.

112

Rezoluția 35/17 a Consiliului pentru Drepturile Omului, Protecția drepturilor umane ale migranților: pactul global pentru o migrație sigură, ordonată și legală, pag. 3, disponibilă la adresa https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_HRC_R ES_35_17.pdf.

113

Raportul Înalțului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, Documentul Națiunilor Unite A / HRC / 37/34, Principii și ghid practic privind protecția drepturilor umane ale migranților în situații vulnerabile, Raportul Înalțului Comisar al Națiunilor Unite pentru drepturile omului, (2018), pag. 5, <https://undocs.org/A/HRC/37/34>.

114

internaționale, nu există o distincție clară între migranții care au nevoie de protecție și migranții care nu au dreptul la aceasta. Această confuzie este adevărată în special în contextul „mișcărilor mari”.¹¹⁵ Marile mișcări migratorii sunt numite și fluxuri migratorii „mixte”, în cadrul acestora caracteristicilor refugiaților variind. În unele cazuri (de exemplu, creșterea sosirilor în Europa pe mare, în estul Mediteranei, în 2015) marea majoritate sunt refugiați. În altele, compoziția este mixtă.¹¹⁶ Totuși, riscurile la care sunt expuși adesea refugiații și migranții sunt aceleași. Din aceste motive, conform Declarației de la New York, comunitatea internațională trebuie să asigure o politică cuprinzătoare în domeniul migrației, pentru a asigura sprijinul, asistența și protecția în concordanță cu obligațiile dreptului internațional (atât legea privind drepturile omului, cât și standardele de protecție a refugiaților). Mișcările periculoase și dezordonate ale migranților trebuie evitate - sau cel puțin prevenite.¹¹⁷ În esență, comunitatea internațională trebuie să se angajeze să „facă migrația să funcționeze pentru toți”.¹¹⁸ Potrivit Secretarului General al Națiunilor Unite, António Guterres, „Fără a încerca să creăm noi categorii juridice sau să extindem formele unice de protecție internațională oferite refugiaților, trebuie să proiectăm un răspuns adecvat la nevoile migranților din marile mișcări”.¹¹⁹

Pe de altă parte, în ciuda pericolelor comune la care sunt expuse multe persoane în mișcare, nimeni nu va putea vreodată să estompeze linia dintre refugiați și migranți. Doar refugiații se deplasează (sau mai bine zis fug) din cauza conflictelor sau persecuțiilor sau, în general, din cauza lipsei de protecție în propriile țări. Prin urmare, doar unele persoane au nevoie de protecție specifică din cauza situațiilor pe care le-au lăsat în urmă. Tratarea acestora ca migranți „simpli” riscă să ascundă statutul și drepturile lor distincte în conformitate cu dreptul internațional.¹²⁰ Într-adevăr, refugiații sunt un grup bine definit și protejat de dreptul internațional datorită situației din țara lor de origine, care îi împiedică să se întoarcă acasă (de exemplu frica de persecuție, conflicte, violențe sau alte circumstanțe care au compromis grav ordinea publică).¹²¹ Sunt recunoscuți astfel tocmai pentru că este prea periculos pentru ei să se întoarcă acasă și, prin urmare, au nevoie de protecție în altă

A se vedea, de exemplu, Protocolul pentru prevenirea, suprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special femei și copii, care completează Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate; Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor lor; Convenția privind statutul apatrizilor; Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

115

Declarația de la New York pentru refugiați și migranți, par. 6.

116

F. Grandi, 'Refugee and Migration', în J. Knolle și J. Poskett (ediție îngrijită de), Migration, (Cambridge University Press, 2020), pag. 79-95.

117

A se vedea rezoluția UNGA 73/195, Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, (2019), disponibilă la adresa https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/73/195.

118

Raportul Secretarului General, Documentul A / 72/643 al Organizației Națiunilor Unite, Să facem migrația să funcționeze pentru toți, (2017), disponibil la adresa https://refugeesmigrants.un.org/sites/default/files/sg_report_en.pdf.

119

Ibid, par. 50.

120

F. Grandi, 'Refugee and Migration', supra cit.

121

Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru refugiați (UNHCR), „Refugiați” și „Migranți” - Întrebări frecvente (FAQ), 31 august 2018, disponibil la: <https://www.refworld.org/docid/56e81c0d4.html>.

parte. Potrivit UNHCR, situația dificilă a refugiaților este o preocupare comună a umanității.¹²² Prin urmare, minimizarea motivelor pentru care refugiații se deplasează riscă să le submineze statutul juridic și, în consecință, nevoia lor de protecție.

INTERVENȚII LEGISLATIVE RECENTE

În ultimii ani, migrația a apărut ca o provocare politică și socială critică, în special în probleme precum integrarea, securitatea și gestionarea frontierelor.¹²³ La nivel global, asistăm la o intoleranță în creștere față de acei indivizi care sunt percepuți ca „alții” sau „străini”. Valorile incluziunii, toleranței și nediscriminării și-au pierdut mult din puterea avută. Au fost provocate de temeri puternice noi care, în esență, îl percep pe „celălalt” ca o amenințare pentru societatea gazdă. Aceste preocupări au declanșat consensul tot mai puternic al partidelor naționaliste, de extremă dreapta și al sentimentelor împotriva imigranților.

Mai multe țări s-au angajat într-o discuție intensă cu privire la „sosirile nesustenabile” ale migranților pe teritoriile lor. Brazilia a trebuit să facă față unui flux masiv de solicitanți de azil din Venezuela prin granița sa de nord (în special în statul Roraima). Uniunea Europeană a fost extrem de expusă valurilor de migranți și refugiați. Numărul fără precedent de sosiri a atins punctul culminant în 2015, când primele cereri de protecție internațională au ajuns la aproape 1,3 milioane.¹²⁴ Impactul crizei migrației a fost deosebit de sever în Grecia, Italia și Spania, deoarece coastele lor erau direct implicate în gestionarea rutelor de migrație mediteraneene și din Africa de Vest.¹²⁵ Grecia a fost implicată în ruta mediteraneană de est, care a cunoscut cel mai mare val migrator;¹²⁶ în 2015 sistemul grec de azil aproape s-a prăbușit. Declarația comună UE-Turcia (semnată pe 18 martie 2016) a reprezentat un moment decisiv în gestionarea crizei migrației din Grecia.¹²⁷ Cu toate acestea, legitimitatea sa este puternic dezbătută.¹²⁸ Italia s-a confruntat cu sosiri fără precedent ale migranților pe

122

Raportul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), Documentul Națiunilor Unite A / 73/12 (Partea II), Pactul global privind refugiații, disponibil la adresa https://www.unhcr.org/gcr/GCR_English.pdf.

123

Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), World Migration Report 2018, capitolul 2, pag. 13, disponibil la adresa https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf.

124

Conform Eurostat, a se vedea https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en.

125

A se vedea <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean?page=1&view=grid&Type%255B%255D=3&Search=%2523monthly%2523>.

126

Potrivit Frontex, 885.000 de migranți l-au folosit pentru a ajunge în UE în 2015, de 17 ori numărul înregistrat în 2014.

127

Consiliul Uniunii Europene, „Declarația UE-Turcia, 18 martie 2016”, comunicat de presă 144/16, 18.03.2016, la <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>.

128

A se vedea M. Duhaâ, 'The EU Migration Crisis and the Human Rights Implications of the Externalization of Border Control', în C. Strohal & S. Kieber (autori) & W. Benedek, P. Czech, L. Heschl, K. Lukas, & M. Nowak (eds.), European Yearbook on Human Rights, 2018, pag. 135-166. A se vedea și L. Haferlach & D. Kurban, Lessons Learned

ruta mediteraneană centrală. Sosirile masive ale solicitanților de azil din Marea Mediterană au declanșat puternice poziții xenofobe și pretenții de „invazie”.¹²⁹ În consecință legiuitorul italian a introdus două „Decrete de securitate”¹³⁰, care se bazează pe ideea că imigrația și nesiguranța sunt fenomene puternic corelate. Decretele de securitate aveau drept scop oprirea intrării migranților pe teritoriul italian, reducerea criteriilor pentru permisul de ședere umanitar, „criminalizarea” operațiunilor de salvare pe mare și impunerea ideii că sosirile masive de migranți din Marea Mediterană nu pot decât să pună în pericol securitatea internă și stabilitatea. Cu toate acestea, înțelegerea fenomenului migrației (numai) din punct de vedere al preocupărilor pentru securitate este extrem de controversată.¹³¹ Curtea Constituțională italiană a decis recent neconstituționalitatea parțială a primului decret de securitate.¹³² În mod similar, și în Franța au existat multe contradicții privind politicile referitoare la migrație. În ultimii ani, principala preocupare a legiuitorului francez a fost câștigarea controlului asupra fluxurilor de imigrație. În 2018 a fost adoptată „Legea imigrației controlate” cu scopul de a simplifica și a accelera procedura de primire.¹³³ În același timp, această lege conține mai multe măsuri care tind să reducă imigrația, să slăbească drepturile fundamentale și garanțiile individuale. Prin urmare, Grecia, Italia și Franța au implementat recent politici de migrație controversate, care riscă să intre în conflict nu numai cu principiile lor constituționale,¹³⁴ ci și cu dreptul cutumiar internațional (care interzice expulzarea colectivă a străinilor și consacră principiul nereturnării).

Bulgaria și Portugalia au înregistrat o vulnerabilitate ridicată a migranților și a minorităților etnice la intoleranță, campanii publice agresive și mișcări naționaliste de extremă dreapta. Ambele țări au raportat, de asemenea, incitări la ură pe internet și amenințări online împotriva migranților. În multe cazuri măsurile luate pentru combaterea incitărilor online la ură sunt inadecvate, iar sancțiunile nu acționează ca un factor de descurajare.¹³⁵ Portugalia a raportat persistența cazurilor de violență a poliției împotriva

from the EU-Turkey Refugee Agreement in Guiding EU Migration Partnerships with Origin and Transit Countries, Global Policy, 2017, disponibil la adresa <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1758-5899.12432>.

129

H. de Haas, 'The Myth of Invasion', (2015), disponibil la adresa <http://heindehaas.blogspot.com/2015/05/the-myth-of-invasion.html>.

130

Decretul-lege nr. 113/2018, primul „Decret de securitate”, cunoscut și sub denumirea „Decretul Salvini” și Decretul-lege nr. 53/2019, al doilea „Decret de securitate”, cunoscut și sub denumirea „Decretul de securitate bis”.

131

C. Corsi, 'Evaluating the' Salvini Decreto ': Doubts of Constitutional Legitimacy', EUI (2019), la adresa https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/61784/PB_2019_06_MPC.pdf?sequence=1&isAllowed=y și S. Charter, „Dincolo de porturile închise: noul decret-lege italian privind imigrația și securitatea”, (2018), disponibil la adresa <https://eumigrationlawblog.eu/beyond-closed-ports-the-new-italian-decree-law-on-immigration-and-security/>.

132

Curtea Constituțională Italiană, Sentința 186/2020, 9 iulie 2020, ECLI: IT: COST: 2020: 186, https://www.cortecostituzionale.it/actionSchedaPronuncia.do?param_ecli=ECLI:IT:COST:2020:186.

133

Loi n. 2018-778 du 10 octobre 2018 pour une immigration maîtrisée, un droit d'asile effectif et une intégration réussie.

134

A se vedea Art. 10 (3) din Constituția italiană („Străinul căruia, în țara sa de origine, i se refuză exercitarea efectivă a libertăților democratice garantate de Constituția italiană, va avea dreptul la azil în condițiile stabilite de lege.”).

135

migranților (brazilieni, ucraineni, români și moldoveni) și a minorităților (în special romi și afro-descendenți, dar și musulmani, lesbiene, homosexuali, bisexuali și transgender).

POLITICI (LOCALE) RECENTE

Definirea politicilor privind migrația este, în general, centralizată la nivel național. În mod normal, guvernele naționale au putere decizională exclusivă privind reglementarea fluxurilor migratorii și admiterea străinilor în interiorul granițelor naționale. Autoritățile teritoriale, regiunile și municipalitățile nu pot reglementa în mod autonom imigrația și azilul. Cu toate acestea, aceste entități teritoriale sunt competente pentru integrarea socială a migranților și răspund de coordonarea diferitelor măsuri de asistență, cum ar fi locuința, asistența medicală, educația și formarea. Rezultă că politicile de integrare și acțiunile pozitive (împotriva excluderii și discriminării migranților) sunt de obicei în mâinile autorităților locale. Cu sprijinul organizațiilor societății civile, aceste entități teritoriale sunt direct implicate în proiectarea și punerea în aplicare a măsurilor specifice menite să asigure incluziunea socio-economică a migranților în societatea gazdă. Este important de menționat faptul că procesul de integrare privește numeroase drepturi ale omului și libertăți fundamentale, printre altele demnitatea socială, nediscriminarea, dezvoltarea deplină a fiecărei persoane, participarea efectivă la organizarea politică, economică și socială a țării.¹³⁶ Aceste valori fundamentale sunt consacrate atât prin instrumentele dreptului internațional (în special prin Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială)¹³⁷, cât și prin legile naționale și dispozițiile constituționale. În consecință, majoritatea partenerilor la proiectul R&C au fost implicați în implementarea intervențiilor naționale, regionale și locale care vizează combaterea discriminării bazate pe migrație și segregare etnică.

Orașele Fortaleza (Brazilia), Praia (Capul Verde), Dunkerque (Franța), Torino (Italia), Huelva și Jaen (Spania) au adoptat planuri de intervenție municipală împotriva discriminării bazate pe migrație și discriminare etnică. Mai precis, au introdus acțiuni pozitive cu scopul de a promova incluziunea socială a migranților la nivel municipal. Municipalitya Fortaleza a finanțat o strategie locală pentru primirea migranților și refugiaților, oferindu-le o reședință publică, numită Centro-Dia, unde sunt asigurate tuturor condițiile minime de viață (printre altele locuință, hrană și securitate, precum și asistență legală). Orașul Dunkerque a finanțat acțiuni specifice pentru a garanta dreptul la igienă pentru refugiații din tabăra umanitară Grande-Synthe. În regiunea sudică a Mării Egee (Grecia), inclusiv în insula Syros¹³⁸, intervențiile locale s-au concentrat în principal pe integrarea socială și emanciparea economică a imigranților, prin furnizarea de servicii de consultanță, asistență juridică și mediere interculturală. Totodată, diferite organizații și centre de cercetare au monitorizat în

Conf. Raportul Comisiei europene împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) privind Portugalia, (2018), pag.

9,
136

Unii parteneri (cum ar fi orașul Torino) favorizează conceptul de „participare interculturală” față de „integrare”, primul concentrându-se în mod specific pe angajamentul intercultural, o abordare incluzivă și participativă în gestionarea culturilor, comunităților și personalor, promovând înțelegerea și interacțiunea în sfera publică.

137

A se vedea Art. 5, 6 și 7 din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite în 1965.

138

În cadrul Strategiei regionale pentru incluziune socială, lupta împotriva sărăciei și a tuturor formelor de discriminare, în cadrul NSRF (National Strategic Reference Framework 2014-2020).

mod activ fenomenul discriminării rasiale (printre altele Centrul de prevenire „THISEAS” din Ciclade, Observatorul anti-rasist al Universității din Marea Egee, Centrul de cercetare și dezvoltare Sacra Metropolis din Syros, Centrul comunitar al Municipiului Syros-Ermoupolis și Școala Vardakeios din Ermoupolis). În mod similar, Regiunea Piemont (Italia) a activat o puternică Rețea regională împotriva discriminării,¹³⁹ un Fond de solidaritate pentru protecția judiciară a victimelor discriminării,¹⁴⁰ diverse inițiative de sensibilizare și activități de formare pentru „agenții antidiscriminare”.¹⁴¹ În Andaluzia (Spania), provinciile Huelva și Jaen au adoptat măsuri locale specifice pentru integrarea socială a migranților. Intervențiile recente s-au concentrat în principal pe inițiative educaționale și formare, mai precis pe cursuri de limbă spaniolă și cursuri IT&C. Totodată, datorită recoltării sezoniere de măslina, provincia Jaén a creat o serie de Helpdesk pentru lucrătorii sezonieri, precum și servicii de cazare și centre de îngrijire pentru copiii lucrătorilor sezonieri. În mod similar, municipalitatea Praia a finanțat diverse inițiative de informare pentru migranții care au nevoie de acces la servicii de bază (inclusiv educație, asistență medicală, securitate socială și intrare în legalitate), precum și cursuri de limbi străine și formare profesională.

Orașul Torino a dezvoltat politici interculturale avansate și reprezintă un model excepțional.¹⁴² În 2018 a stabilit noi „Linii directe pentru intercultură și participare”,¹⁴³ în vederea promovării angajamentului deplin și egal al tuturor în adoptarea politicilor locale. Mai recent, în iunie 2020 orașul Torino a lansat o consultare publică, conform căreia cetățenii sunt invitați să prezinte propuneri scrise care vizează co-redactarea (noului) Acord de colaborare pentru un Torino antirasist.¹⁴⁴ Orașul Torino și-a afirmat astfel angajamentul pentru lupta împotriva rasismului și intoleranței bazate pe ură, consolidând abordarea sa deschisă și participativă în definirea politicilor publice locale.

Concluzii

Această cercetare confirmă faptul că inegalitățile și violența persistă în fiecare societate, în fiecare cultură, în fiecare țară și teritoriu, de la o insulă mică (ca Syros) la o mare metropolă (precum Fortaleza). Întrucât intoleranța și disparitățile există pretutindeni, fiecare legiuitor

139

A se vedea <http://www.piemontecontrolediscriminazioni.it/rete-regionale>.

140

În limba italiană „Fond pentru asistența juridică a victimelor discriminării”, http://www.regione.piemonte.it/governo/bollettino/abbonati/2017/07/attach/re201704_polsoc.pdf.

141

Ca parte a Planului regional de trei ani împotriva discriminării (2018-2020), https://www.regione.piemonte.it/web/sites/default/files/media/documenti/2019-01/piano_triennale_2018-2020_0.pdf. A se vedea și <https://www.regione.piemonte.it/web/temi/diritti-politiche-sociali/diritti/antidiscriminazioni/rete-regionale-contro-discriminazioni>.

142

A se vedea <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/torino>.

143

În limba italiană „Linii directe pentru coordonarea politicilor de interculturalitate și participare”, http://www.integrazionemigranti.gov.it/Attualita/Notizie/Documents/La%20politica%20interculturale%20della%20Città%20di%20Torino_latest.pdf.

144

În limba italiană „Pact de colaborare pentru un Torino antirasist”, <http://www.comune.torino.it/benicomuni/bm~doc/avviso-per-la-presentazione-di-proposte-di-collaborazione.pdf>. A se vedea și http://www.comune.torino.it/ucstampa/comunicati/article_152.shtml.

național și entitate locală vor simți nevoia urgentă de a aborda aceste probleme cu scopul de a obține egalitatea de facto pentru toți. Factorii de decizie la nivel local și statal se angajează să promoveze egalitatea prin toate mijloacele, prin reforme legislative, prin implementarea politicilor sociale, strategiilor naționale, acțiunilor pozitive și planurilor de intervenție locală

În ceea ce privește inegalitățile de gen, este important să amintim că violența de gen este cea mai dehumanizantă formă de opresiune de gen. Din acest motiv, autoritățile competente naționale și locale vor adopta politici și măsuri care abordează în mod egal prevenirea, protecția și pedepsirea violenței, pentru a asigura o abordare cuprinzătoare și integrată împotriva violenței de gen (așa cum sugerează - în Europa - Convenția de la Istanbul și Structura sa cu cei 4 piloni). Ca parte a proiectului R&C, mai mulți legiuitori au favorizat în mare măsură reformele naționale care vizează incriminarea actelor de violență împotriva femeilor și soluționarea aspectelor neadecvate din dispozițiile de drept penal (procedurale). În acest fel, însă, nu au reușit să trateze pe deplin dimensiunea structurală a fenomenului. Reformele penale nu sunt suficiente pentru a aborda motivele sociale și culturale ale violenței împotriva femeilor. Atitudinile și stereotipurile patriarhale răspândite ar trebui abordate prin intervenții sistematice, inclusiv educație, conștientizare, formare a profesioniștilor și, în general, măsuri preventive care vizează combaterea modelelor de comportament social și cultural sexist bazate pe ideea inferiorității femeilor. Pentru a atinge acest obiectiv, actorii regionali și urbani joacă un rol esențial. Deși nu au competențe în domeniul penal, ei sunt adevărații protagoniști ai implementării eficiente a legislației privind egalitatea și a politicilor sociale. Din acest motiv, actorii locali ar trebui să asigure un sistem interdisciplinar de prevenire și protecție pentru victimele violenței de gen.

Violența de gen a fost adesea privită nu numai ca un fenomen răspândit care afectează femeile, ci și comunitatea LGBT. Într-adevăr, majoritatea partenerilor implicați în proiectul R&C au raportat că persoanele LGBT sunt adesea victime ale intoleranței, infracțiunilor motivate de ură și incitării la ură. Din păcate, în multe țări aceste forme de discriminare și violență rămân invizibile și nu sunt urmărite penal. În consecință, această cercetare intenționează să sublinieze faptul că discriminarea și violența împotriva comunității LGBT ar merita o atenție sporită atât la nivel național, cât și local.

Discriminarea și violența bazate pe migrație sunt un fenomen mai complex. În primul rând, nu există o definiție universal acceptată a „migrantului”. În al doilea rând, politicile de migrație sunt de obicei influențate de necesitățile teritoriale. În mod similar, politicile de integrare (sau „interculturale”) sunt influențate de sensibilitățile locale. De exemplu, unele teritorii sunt considerate în mod tradițional o zonă de tranzit datorită locației lor geostrategice (cum ar fi Capul Verde care face legătura între America, Europa și Africa) și, în consecință, au o tradiție îndelungată în tratarea migrației. Alte țări au fost expuse sosirilor „nesustenabile” ale solicitanților de azil și ale migrantilor numai în ultimii ani. Unele teritorii sunt caracterizate mai degrabă de emigrație decât de imigrație (cum ar fi România, care este una dintre țările europene cu cea mai mare populație de emigranți). În ciuda acestor diferențe teritoriale, pretențiile de naționalism și sentimentele anti-imigranți (xenofobe) reprezintă o tendință comună. Intervențiile recente au privilegiat în principal necesitatea (re)dobândirii controlului asupra teritoriilor naționale și, în consecință, punerea în aplicare a respingerii la frontiere și a altor obstacole pentru migranți. În acest fel legislatorii naționali nu au reușit să reconcilieze în mod adecvat necesitatea de a aborda problemele migrației prin includerea și a dimensiunii lor umanitare. Drept urmare, nu numai că au subminat statutul

solicitanților de azil și al refugiaților, dar au încălcat și principiul nereturnării, precum și dreptul internațional al drepturilor omului și principiile constituționale naționale. De asemenea, au avut un impact negativ asupra implementării legilor antidiscriminare și a politicilor incluzive la nivel național.